

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα: η χρήση της
στην καθημερινή πρακτική των επαγγελματιών
κοινωνικών λειτουργών.**

**Community Social Work in everyday practice of
professionals social workers**

http://left.gr/sites/left.gr/files/1_271

**Σπουδαστές: Ζησίδη Βασιλική
Τάντουλα Βασιλική
Τούμπουλη Ελένη**

Εποπτεύουσα Καθηγήτρια: Λεμπέση Γεωργία – Ελένη

ΠΑΤΡΑ, 2014

© 2014- All rights reserved

© 2014, Copyright – υπό Ζησίδη Βασιλική, Τάντουλα Βασιλική, Τούμπουλη Ελένη

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επόπριά μας κυρία Λεμπέση Γεωργία- Ελένη για την πολύτιμη βοήθεια και τη στήριξή της καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας αλλά και για τις γνώσεις της, τις οποίες μοιράστηκε μαζί μας.

Ακόμη ευχαριστούμε όλους τους επαγγελματίες που δέχτηκαν να συμμετέχουν στην έρευνα μας .

Τέλος, να ευχαριστήσουμε όλους όσους ήταν κοντά μας για την υπομονή, καθώς και για την ηθική και ψυχολογική στήριξη.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Κοινωνική Εργασία με κοινότητα ή Κοινοτική Εργασία αποτελεί μία από τις μεθόδους της Κοινωνικής Εργασίας. Ορίζεται ως *«μια αρχή εργασίας, που χρησιμοποιείται μαζί με άλλες προσεγγίσεις και τεχνικές για να βοηθήσει τις κοινωνικά αδικημένες ομάδες, να κάνουν χρήση των δικαιωμάτων και δυνατοτήτων που παρέχει η κοινωνία, να αναλύσουν αντιφατικές κοινωνικοπολιτικές καταστάσεις, να συνειδητοποιήσουν τις πραγματικές τους ανάγκες και τους κοινωνικο-πολιτικούς συσχετισμούς, που καθορίζουν τη ζωή τους και να αγωνισθούν συλλογικά για την προβολή και διεκδίκηση των συμφερόντων τους»* (Ζωγράφου, 2002:54).

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να μελετηθεί κατά πόσο οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί ασκούν στην καθημερινή τους πρακτική την Κοινοτική Εργασία. Και αν γίνεται αυτό, κατά πόσο αντιμετωπίζουν ή όχι δυσκολίες.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία περιλαμβάνει δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνεται μία βιβλιογραφική ανασκόπηση για την Κοινοτική Εργασία. Αναλυτικότερα, το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στην ιστορική αναδρομή της Κοινωνικής Εργασίας. Ακόμη παρουσιάζονται ορισμοί της Κοινωνικής Εργασίας και οι μέθοδοι Κοινωνική Εργασία με άτομα, Κοινωνική Εργασία με ομάδα και Κοινωνική Εργασία με κοινότητα.

Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει την Κοινοτική Εργασία. Ξεκινώντας από την ιστορική της εξέλιξη και τους ορισμούς. Ακόμη περιγράφονται αξίες και σκοποί όπως η κοινωνική αλλαγή καθώς η συμμετοχή και η ενδυνάμωση της κοινότητας. Τέλος, στο κεφάλαιο αυτό αναφέρονται και τα μοντέλα παρέμβασης της Κοινοτικής εργασίας: η κοινοτική οργάνωση, η κοινοτική ανάπτυξη και ο κοινωνικός σχεδιασμός.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας παρουσιάζεται η ερευνητική διαδικασία. Πιο αναλυτικά, το είδος, ο σχεδιασμός, ο σκοπός αλλά και ο στόχος της έρευνας. Ακόμη περιγράφεται η διαδικασία, οι μέθοδοι και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν. Κλείνοντας, υπάρχουν τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τη διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας σχετικά με την Εφαρμογή της Κοινοτικής Εργασίας και οι προτάσεις στηριζόμενες πάντα στα όσα ανέφεραν οι συνεντευξιαζόμενοι.

SUMMARY

The present assignment is comprised of two parts. In the first part a review of bibliography concerning Community Social Work is conducted. The first chapter mentions the history of Social Work in retrospect. In addition the definition of Social Work is presented and the methods of Individual Social Work, Group Social Work and Community Social Work.

In the second chapter Community Social Work is presented. Starting with it's historical development and definition. Moreover, values and purposes such as social change, participation and empowerment of the community are described. Finally in this chapter the intervention models of Community Social Work are mentioned; community organization, community development and social planning.

In the second part of the assignment presents the research process. More specifically, the type, design, purpose and objective research. Even describing the process, methods and tools used. Finally, there are the conclusions of quality research on the application of Community Work and proposals based on what ever reported by interviewees.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
SUMMARY	6
ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ / ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	12
1.1 Ιστορική αναδρομή.....	12
1.1.1 Η αρχή και η εξέλιξη	12
1.1.2 Οι ρίζες της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα.....	17
1.2 Ορισμοί.....	18
1.3 Μέθοδοι.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	24
2.1 Ιστορική ανασκόπηση.....	24
2.1.1 Ιστορική εξέλιξη	24
2.1.2 Η Κοινωνική Εργασία με κοινότητα σήμερα	27
2.2 Ορισμοί.....	29
2.3 Αξίες και σκοποί.....	31
2.3.1 Η έννοια της κοινωνικής αλλαγής	33
2.3.1.1 Η κοινωνική αλλαγή ως στρατηγική παρέμβασης	40
2.3.2 Η συμμετοχή των μελών της κοινότητας.....	42
2.3.3 Η ενδυνάμωση των μελών της κοινότητας.....	44
2.4 Μοντέλα παρέμβασης	47
2.4.1 Κοινωνική Οργάνωση	48
2.4.2 Κοινωνική ανάπτυξη.....	49

2.4.3 Κοινωνικός Σχεδιασμός.....	50
2.4.3.1 Φάσεις και στάδια κοινωνικού σχεδιασμού	52
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	58
Κεφάλαιο 3 ^ο Μεθοδολογία Έρευνας	58
3.1 Σκοπός και στόχοι έρευνας.....	58
3.2 Ερευνητικά ερωτήματα	58
3.3 Σημαντικότητα της έρευνας.....	59
3.4 Είδος έρευνας	59
3.5 Πληθυσμός- δείγμα της έρευνας.....	59
3.6 Τόπος και χρόνος διεξαγωγής έρευνας	60
3.7 Μέθοδος δειγματοληψίας.....	60
3.8 Πρόσβαση	60
3.9. Ερευνητικά εργαλεία	61
3.9.1 Συνέντευξη	61
3.10 Αξιοπιστία Εγκυρότητα.....	62
3.11 Δεοντολογία έρευνας	62
3.12 Συλλογή δεδομένων	63
3.13 Μεθοδολογία ανάλυσης δεδομένων	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	65
4.1 Συμπεράσματα.....	74
4.2 Προτάσεις	75
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	76
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Άξονες συνεντεύξεων	79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Συνεντεύξεις	80

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ / ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

κ.λ = κοινωνικός λειτουργός

Ο.Η.Ε. = Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Ε.Α.Ν.= Εθνικό Απελευθερωτικό μέτωπο

Η.Π.Α = Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Κ.Α.Π.= Κοινοτικά Αναπτυξιακά Προγράμματα

Ε.Σ.Υ= Εθνικό Σύστημα Υγείας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία στόχος μας είναι να μελετήσουμε εάν και με ποιους τρόπους εφαρμόζουν οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την Κοινοτική εργασία στην καθημερινή τους πρακτική. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται η ιστορική της εξέλιξη από τη στιγμή που εκίνησε να εφαρμόζεται μέχρι και σήμερα, αλλά και οι γνώσεις που έχουν αποκτήσει σε αυτόν τον τομέα Κοινωνικής Εργασίας οι ίδιοι οι επαγγελματίες.

Η έρευνα που θα διεξαχθεί είναι ποιοτική, προκειμένου να μελετηθούν οι πρακτικές της Κοινωνικής Εργασίας με κοινότητα καθώς και ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζουν κοινοτικές παρεμβάσεις οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί. Το εργαλείο που θα χρησιμοποιηθεί για τη διεξαγωγή της έρευνας θα είναι η ημιδομημένη συνέντευξη η οποία *«έχει προκαθορισμένες ερωτήσεις, αλλά η διάταξή τους μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με την αντίληψη του συνεντευκτή σχετικά με το τι φαίνεται καταλληλότερο»* (Robson,2007:321). Ο πληθυσμός θα είναι οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί.

Τα ερευνητικά ερωτήματα με τα οποία θα ασχοληθεί η ερευνητική ομάδα είναι:

- Ποια η ιστορική εξέλιξη της Κοινωνικής Εργασίας με Κοινότητα σε Ελλάδα- Εξωτερικό
- Με τι ασχολείται η Κοινοτική εργασία
- Πως αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την Κοινοτική εργασία
- Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί
- Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της Κοινοτικής Εργασίας για τους επαγγελματίες

Στα κεφάλαια που θα ακολουθήσουν θα παρουσιαστούν αναλυτικά οι ρίζες της Κοινωνικής Εργασίας με κοινότητα, η ιστορική της εξέλιξης, καθώς επίσης και η εμφάνιση της στον Ελλαδικό χώρο. Επίσης θα παρατεθούν ο ορισμός της Κοινωνικής Εργασίας, τα πεδία χρήσης της, καθώς και οι στόχοι που επιδιώκονται (κοινωνική αλλαγή, κοινωνικά δικαιώματα και κοινωνική δικαιοσύνη).

Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν οι αξίες, οι σκοποί, η αναγκαιότητα της Κοινοτικής Εργασίας καθώς και τα επίπεδα στα οποία λαμβάνει χώρα. Επίσης θα

αναφερθούν οι βασικοί σκοποί που επιδιώκονται και οι αξίες που διέπουν οι δραστηριότητες των κοινοτικών στελεχών. Ακολουθεί η διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής, οι φάσεις από τις οποίες αποτελείται και οι στρατηγικές παρέμβασης για την επίτευξη της αλλαγής στην κοινότητα.

Τέλος, θα παρουσιαστούν δύο σημαντικές έννοιες, η συμμετοχή και η συνειδητοποίηση, οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της Κοινοτικής Εργασίας η συμμετοχή και η κριτική συνειδητοποίηση που βαθμιαία ονομάστηκε σε ενδυνάμωση. Τέλος αναφέρουμε τα μοντέλα παρέμβασης τα οποία είναι Κοινοτική Οργάνωση, Κοινοτική Ανάπτυξη, Κοινοτικός σχεδιασμός και τους σκοπούς για τους οποίους χρησιμοποιείται το καθένα.

ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

1.1 Ιστορική αναδρομή

Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή της παρούσας εργασίας, κρίθηκε σκόπιμο, το πρώτο κεφάλαιο του θεωρητικού κομματιού να αναφερθεί συνοπτικά στην εξέλιξη της κοινωνικής εργασίας ως επιστήμη και ως επαγγελματική πρακτική και στην εξέλιξη της μεθόδου της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα. Στο παρόν κεφάλαιο λοιπόν θα γίνει μια σύντομη αναφορά σε γεγονότα που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία και την εξέλιξη της κοινωνικής εργασίας παγκοσμίως και στην Ελλάδα, στη συνέχεια θα αναφερθούν ορισμοί σχετικά με την Κοινωνική Εργασία και την Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα και οι μέθοδοι της Κοινωνικής Εργασίας.

1.1.1 Η αρχή και η εξέλιξη

Η κοινωνική εργασία θεωρείται ότι έχει τις ρίζες της στους Νόμους υπέρ των Φτωχών που υπήρχαν στη Γερμανία (1529) και την Πρωσία (1794) (Καλλινικάκη, 1998: 20). Η σύνδεση αυτή είναι πολύ πρωταρχική μιας και θα έπρεπε να αναφερθεί ότι η κοινωνική εργασία και η κοινωνική πρόνοια έχουν κοινές ρίζες, αφού αναφερόμαστε σε νόμους και στη *«θεσμοθέτηση της υποχρέωσης του κοινωνικού συνόλου να καταβάλει φόρους με σκοπό την παροχή βοήθειας στους φτωχούς»* (Καλλινικάκη, 1998: 20).

Στην Αγγλία ειδικότερα οι *«Νόμοι της Φτώχειας»* (1601-1834) έθεταν τους φτωχούς σε υποχρεωτική εργασία, ενώ όσοι δεν εργάζονταν κρατούνταν. Έγιναν δηλαδή εκείνες οι ενέργειες ώστε οι μη έχοντες να καλύπτουν τις ανάγκες τους, είτε μέσω φιλανθρωπίας είτε μέσω εργασίας (Καλλινικάκη, 1998: 21).

Την ίδια περίοδο στην Αγγλία εμφανίζεται η εθελοντική- φιλανθρωπική δράση των *«φιλικών επισκεπτών»*. Ήταν κυρίως γυναίκες της μεσαίας τάξης που δρούσαν ως εξής: έκαναν μια πρώτη έρευνα των αναγκών των φτωχών οικογενειών και στη συνέχεια πρόσφεραν οικονομική-υλική βοήθεια, αποκαθιστούσαν εργασιακά όσους

ήταν σε θέση να εργαστούν και όσους δεν ήταν τους οδηγούσαν σε πτωχοκομεία (Καλλινικάκη, 1998: 20).

Σημαντικός σταθμός στην ιστορία της κοινωνικής εργασίας θεωρείται το 1898 όταν στην Αμερική ιδρύθηκε το πρώτο πρόγραμμα εκπαίδευσης στη φιλανθρωπία μετά από πρόταση της Mary Richmond, μέλους της φιλανθρωπικής οργάνωσης της Βαλτιμόρης ((Καλλινικάκη, 1998: 20).

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα δημιουργήθηκαν κινήματα από άτομα που ασχολήθηκαν με την κοινωνική και βιοτική εξαθλίωση εργατών και μεταναστών που συνέρρεαν στα αστικά κέντρα εξαιτίας της εκβιομηχάνισης της εργασίας. (Καλλινικάκη, 1998: 22). Η σημαντικότερη από αυτές, η Κίνηση Κοινωνικής Αποκατάστασης, δημιούργησε στέγες και οίκους γειτονιάς, όπου το προσωπικό ζούσε μαζί με τους προστατευόμενους και βοηθούσε στη βελτίωση των συνθηκών ζωής, στη μόρφωση και την ψυχαγωγία (Καλλινικάκη, 1998: 22-23). Κατά τον Shulman στα εγχειρήματα αυτά έγιναν οι πρώτες προσπάθειες για ενδυνάμωση των εξαθλιωμένων με σκοπό την αντίδραση στις υπάρχουσες κοινωνικές συνθήκες και την έκφραση της ανάγκης για κοινωνική αλλαγή (Shulman, 1991 στο Καλλινικάκη, 1998: 23).

Το 1902 ιδρύθηκαν στο Λονδίνο, με τη συμβολή της Εταιρείας Οργάνωσης Φιλανθρωπίας, τα πρώτα προγράμματα σπουδών που ασχολούνταν αμιγώς με την κοινωνική εργασία (Καλλινικάκη, 1998: 23). Οι πρώτοι τομείς στους οποίους εφαρμόστηκε η κοινωνική εργασία ως επάγγελμα ήταν:

- Οι υπηρεσίες υγείας (Γενικό Νοσοκομείο Μασαχουσέτης από το 1905, αντιφυματικά ιατρεία στην Αγγλία).
- Ψυχιατρική (μετανοσοκομειακή φροντίδα των ψυχικά ασθενών με εμπνευστή τον ψυχίατρο Adolf Meyer από το 1904).
- Προστασία παιδιού και οικογένειας.
- Σχολική κοινωνική εργασία (το 1906 προσλήφθηκαν κοινωνικοί λειτουργοί σε σχολεία της Αγγλίας)

(Καλλινικάκη, 1998: 24-25)

Η αρχική μορφή της δουλειάς των κοινωνικών λειτουργών λοιπόν, ήταν η παροχή κοινωνικής βοήθειας με βάση τις ανάγκες. Ορίζαν οι ίδιοι το ύψος της κοινωνικής βοήθειας και γι' αυτό ασχολούνταν κατά πολύ με τον εισοδηματικό έλεγχο αυτών που είχαν ανάγκη και τον έλεγχο της οικονομικής τους κατάστασης γενικότερα (Καλλινικάκη, 1998: 94) Σύμφωνα με την Καλλινικάκη (1998: 94): *«Η σημαντικότερη πρόοδος και εξέλιξη του επαγγέλματος της κοινωνικής εργασίας σηματοδοτήθηκε από το*

ξεπέρασμα της φάσης αυτής όχι μόνο στην άσκηση της στην πράξη αλλά και στις συνειδήσεις των εξυπηρετούμενων».

Σε σχέση με την εφαρμογή του επαγγέλματος, αυτή επηρεάστηκε κυρίως από τη θεσμοθετημένη κοινωνική πολιτική που ακολουθήθηκε και η οποία κράτησε τρεις ρόλους κατά τον 20^ο αιώνα: Αρχικά το ρόλο του παρατηρητή, στη συνέχεια το ρόλο του διαιτητή μεταξύ των δυνάμεων ανάπτυξης στην περίοδο του μεσοπολέμου και τέλος αυτόν του ρυθμιστή μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (Καλλινικάκη, 1998: 24-95).

Το ίδιο διάστημα έγιναν προσπάθειες να αναπτυχθεί το θεωρητικό και το μεθοδολογικό υπόβαθρο της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα μέσω προγραμμάτων δημιουργίας κοινωνικών υπηρεσιών όπως κέντρο επιμόρφωσης ανηλίκων και ομάδων πρωτοβουλίας νέων.

Αντικείμενο πολύ έντονων συζητήσεων έγιναν οι δύο πολύ σημαντικές εργασίες που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην πορεία της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα, οι οποίες ήταν : η Αφύπνιση του Alinski και το κλασικό έργο του M.Ross. Η πρώτη έχει ως στόχο την ανάλυση των σχέσεων εξουσίας και δύναμης ανάμεσα σε διαφορετικές ομάδες μιας κοινωνίας και η καταπίεση που προκαλείται σε κάποιες από αυτές. Η εργασία του M.Ross έχει ως στόχο να θίξει τα προβλήματα και τις δυσλειτουργίες που απορρέουν από ορισμένους θεσμούς και έχουν ως συνέπεια την δυσκολία εύρεσης λύσεων σε διάφορα κοινοτικά προβλήματα (Ζαϊμάκης,2009:38).

Σε σχέση με την εξέλιξή της κατά τη διάρκεια του προηγούμενου αιώνα η κοινωνική εργασία πέρασε από το στάδιο της απομάκρυνσης από τη φιλανθρωπία, σε αυτό της ανάπτυξης κράτους πρόνοιας για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και κοινωνικής ασφάλισης για να έρθει στο στάδιο ανάπτυξης κοινωνικών υπηρεσιών για όλους (Καλλινικάκη, 1998: 96). *«Από τις αρχές της δεκαετίας του 1950, τα Ηνωμένα Έθνη εγκαινίασαν και συνεχίζουν, ιδιαίτερα στις χώρες του τρίτου κόσμου, προγράμματα που αποβλέπουν στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής στους τομείς πρόνοιας, κατοικίας, απασχόλησης, υγείας, παιδείας, με την ενεργό συμμετοχή και κινητοποίηση των κατοίκων της τοπικής κοινότητας. Εξυπακούεται, ότι αυτά τα προγράμματα εντάσσονται σε ένα μακρόπνοο σχέδιο για εθνική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη».* (Σταθόπουλος, 1993:53).

Σύμφωνα με τον Σταθόπουλο, κατά την δεκαετία του '60 ασκείται η πολιτική της από-ιδρυματοποίησης κάποιων ομάδων όπως των φυλακισμένων, τοξικομανών, αλκοολικών και ψυχικά αρρώστων. Συνεπώς, με την επανένταξή τους στην κοινότητα:

- Αυξάνεται η παραγωγικότητα των ατόμων

- Απολαμβάνουν περισσότερα δικαιώματα και με πιο ουσιαστική βοήθεια.
- Μειώνεται το κόστος δαπανών διότι η κοινωνική φροντίδα είναι φθηνότερη σε σχέση με τα σύγχρονα ιδρύματα.

Η κοινωνική εργασία επιβεβαιώνεται και νομιμοποιείται μέσα από διάφορες πηγές όπως είναι η πολιτεία, ο κοινωνικός λειτουργός, ο φορέας, ο εξυπηρετούμενος και η κοινότητα. Η πολιτεία μέσα από τους νόμους που θεσπίζει ορίζει τα όρια της πρακτικής της κοινωνικής εργασίας, την ενισχύει οικονομικά και δημιουργεί κοινωνικές υπηρεσίες με στόχο την αντιμετώπιση των διάφορων κοινωνικών προβλημάτων. Επιπλέον ο κοινωνικός λειτουργός προσφέρει τις υπηρεσίες του μέσα από τις γνώσεις του με δεοντολογικό τρόπο και σύμφωνα με τους κανόνες της κοινωνικής εργασίας. Ο φορέας επιβεβαιώνει την κοινωνική εργασία μέσα από την αναγνώριση της αναγκαιότητας της. Ο εξυπηρετούμενος αναγνωρίζει την αναγκαιότητα της κοινωνικής εργασίας με την ανταπόκριση του, την θετική του στάση και την συνεργασία του με τους κοινωνικούς λειτουργούς. Τέλος η κοινότητα μέσα από την συμμετοχή της στα διάφορα καλέσματα δηλώνει τη παραδοχή της κοινωνικής εργασίας.

Η Δημοπούλου – Λαγωνίκα (2006 : 31) σε μια προσπάθεια να ορίσει την κοινωνική εργασία, τη διακρίνει σε εποχές – στάδια :

- Φιλανθρωπικό και μετά – φιλανθρωπικό στάδιο (αρχές 20^{ου} αιώνα)
- Ανάπτυξη ψυχοκοινωνικών λειτουργιών (1920-1960 περίπου)
- Επέμβαση για την κοινωνική αλλαγή (1960-1980 περίπου)
- Σχετική αποσύνδεση από τον κοινωνικό-πολιτικό χώρο (1980 – 1990 περίπου)
- Μεταμοντέρνο στάδιο (τέλη 20^{ου} – αρχές 21^{ου} αιώνα)

Τα στάδια αυτά δε διαχωρίζονται απόλυτα και τα βασικά χαρακτηριστικά τους είναι τα εξής: στο πρώτο στάδιο (φιλανθρωπικό-μεταφιλανθρωπικό) υπάρχουν οι ρίζες της κοινωνικής εργασίας, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Στη συνέχεια, στο στάδιο ανάπτυξης των ψυχοκοινωνικών λειτουργιών του ατόμου, το επάγγελμα δίνει έμφαση στις διεργασίες και στη μέθοδο, ως βασικό χαρακτηριστικό. Είναι η περίοδος που η κοινωνική εργασία προσανατολίζεται στο να βοηθήσει τα άτομα να αναπτυχθούν μέσα στο υπάρχον κοινωνικό σύστημα.

Σε αυτό το στάδιο διαμορφώνεται η τριχοτόμηση στη μεθοδολογία του επαγγέλματος (κοινωνική εργασία με άτομα, με ομάδες, με κοινότητες).

Στο στάδιο της επέμβασης για την κοινωνική αλλαγή και του κρατικού παρεμβατισμού η κοινωνική εργασία ακολουθεί τα βήματα της κοινωνικής πρόνοιας και του μοντέλου που υποστηρίζει τη θεσμική κοινωνική αλλαγή και την ισότητα των ευκαιριών για όλα τα άτομα. Είναι η περίοδος που αναπτύσσεται η πολιτική διάσταση του επαγγέλματος και εμφανίζονται ριζοσπαστικά θεωρητικά ρεύματα που επηρεάζουν την πρακτική του. Στη συνέχεια, κατά τη δεκαετία του '80 όταν και μορφοποιείται το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού έρχεται η αποπολιτικοποίηση.

Τα νέα κοινωνικά προβλήματα που εμφανίζονται (HIV, υποδοχή μεταναστών) αλλά και οι αλλαγές στην οικογενειακή δομή (μονογονεϊκές οικογένειες) φέρνουν τους κοινωνικούς λειτουργούς σε θέση να αναπτύξουν νέες δεξιότητες και προγράμματα αντιμετώπισής τους. Εμφανίζεται αυτή την εποχή η τάση για ιδιωτικοποίηση της παροχής υπηρεσιών. Στο τελευταίο, μεταμοντέρνο στάδιο, η κοινωνική εργασία επαναπροσδιορίζει τους στόχους της και απομακρύνεται από ένα κράτος πρόνοιας που βρίσκεται σε κρίση. Εμφανίζονται οι έννοιες της ενδυνάμωσης, των πρακτικών ενάντια στις διακρίσεις και την καταπίεση, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής δικαιοσύνης(Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 2006: 32-41).

Σύμφωνα με τον Τσομπάνογλου, η κοινωνική πολιτική του 21^{ου} αιώνα στοχεύει στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ανθρώπων έχοντας «ανθρωποκεντρικό» χαρακτήρα. *«Εκείνο που διαφοροποιεί το «παλαιό» μοντέλο της με εκείνο το «σύγχρονο» μοντέλο της κοινωνικής πολιτικής είναι ότι το «παλαιό» μοντέλο της κοινωνικής πολιτικής βασιζόταν ιδιαίτερα στις πληρωμές επιδοτήσεων, επιδομάτων, αποζημιώσεων και συντάξεων, ενώ το «σύγχρονο» μοντέλο της κοινωνικής πολιτικής συνδυάζει όλες εκείνες τις πληρωμές επιδοτήσεων, , αποζημιώσεων και συντάξεων παράλληλα με την παροχή βοήθειας και στήριξης έτσι ώστε να ξεπεραστούν τα διάφορα εμπόδια, τόσο σε επίπεδο εργασίας, όσο και σε επίπεδο κοινωνικής συμμετοχής, συνεργασίας, δικτύωσης και ανάπτυξης»* (Τσομπάνογλου, 2007:219).

Θα πρέπει να αναφερθούμε επίσης, στην κοινωνική εργασία στις μέρες και στους τρόπους εφαρμογής της. Συγκεκριμένα η κοινωνική εργασία μπορεί να εφαρμοστεί σε άτομα με αναπηρίες, σε αποκλίνουσες ομάδες, σε ηλικιωμένους, σε εξαρτημένα άτομα και σε άλλους τομείς. Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι να ενισχύσει ψυχολογικά τα άτομα αυτών των ομάδων, να τα ενημερώσει σχετικά με τα δικαιώματά τους και με τις παρεχόμενες υπηρεσίες, να συμβουλέψει και να μεριμνήσει για την διασφάλιση των δικαιωμάτων τους και επίσης να λειτουργεί ως μεσολαβητής

στην αποκατάσταση των σχέσεων τους με το κοινωνικό σύνολο όσο και με το οικογενειακό. Θα πρέπει δηλαδή να ασκήσει το ρόλο του υποστηρικτή, του συμβούλου και του θεραπευτή.

1.1.2 Οι ρίζες της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα

«Η ανάπτυξη της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα ως οργανωμένη και συστηματική παρέμβαση άρχισε μετά το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο». (Ζαϊμάκης, 2011:37).

Κατά την μεταπολεμική περίοδο, στην προσπάθεια ανασυγκρότησης του κράτους από τις καταστροφικές συνέπειες της γερμανικής κατοχής και του εμφυλίου πολέμου, το ελληνικό κράτος έδωσε μεγάλη βαρύτητα στο ζήτημα της κοινωνικής ανάπτυξης. Έτσι, επιχειρήθηκε ένας σχεδιασμός ανοικοδόμησης και ανάπτυξης της χώρας για την αντιμετώπιση των δεινών του πολέμου υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε, ο οποίος έδωσε ιδιαίτερη σημασία στην τοπική ανάπτυξη. (Ζαϊμάκης, 2011:43).

«Αξιοσημείωτη είναι η δημιουργία λαϊκών νοσοκομείων, σχολείων, ακαδημίας διδασκάλων αλλά και εκατοντάδων πολιτιστικών κέντρων, σε συνθήκες κατοχής και πολέμου. Σε όλες αυτές τις νέες δομές εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι συμμετέχουν με ενθουσιασμό και χωρίς διακρίσεις (φύλου, καταγωγής) και τεχνητές ιεραρχίες. Μελέτες διεθνών ερευνητών κάνουν ιδιαίτερη μνεία στην πολιτιστική και κοινωνική αναγέννηση που γνώρισε η ελληνική επαρχία παρά τις αντίξοες συνθήκες του πολέμου» (Ιωακειμίδης, 2012:28).

Η κοινωνική εργασία αναπτύχθηκε σημαντικά και με ταχύτητα μετά το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο. Τη χρονική αυτή περίοδο δημιουργείται η πρώτη σχολή κοινωνικής εργασίας στο τότε αμερικάνικο κολλέγιο Pierce. Η προπολεμική άρχουσα αστική τάξη με την βοήθεια των Αμερικανών και των Βρετανών διεκδικεί από τις λαϊκότερες τάξεις του ΕΑΜ την εξουσία. Ακολουθεί εμφύλιος πόλεμος που διαρκεί ως το 1949 τον οποίο χάνουν οι αριστερές δυνάμεις. Ακολουθεί διωγμός των ΕΑΜιτών και εν γένει των αριστερών. Ο διωγμός αυτός δεν αφορά μόνο το στρατιωτικό πεδίο αλλά χαρακτήρισε δομικά την συγκρότηση του αστικού κράτους με προεκτάσεις και αναφορές στον πολιτισμό, τη δικαιοσύνη, την οικονομία, την κοινωνία και την πρόνοια. Οτιδήποτε λοιπόν έχει δημιουργηθεί «από τα κάτω» σε επίπεδο πρόνοιας τώρα διώκεται και μετασχηματίζεται σύμφωνα με τις καπιταλιστικές αρχές της αστικής τάξης όπως αυτή επηρεάστηκε από τους αμερικανοβρετανούς αλλά και όπως διαμορφώθηκε από την επίσημη ή ανεπίσημη ανάμειξη της τότε βασίλισσας Φρειδερίκης στην συγκρότηση

δικτύου πρόνοιας και στην εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών με σκοπό να γίνουν κοινωνοί μιας ελληνοχριστιανικής ιδεολογίας.

Σύμφωνα πάντα με τον Ιωακείμιδη (2012:39): *«Η δομή της κοινωνικής εργασίας δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιου λαϊκού αιτήματος ούτε συγκροτήθηκε με στόχο να καλύψει καθολικές κοινωνικές ανάγκες. Η συγκρότησή της εντοπίζεται στο χώρο που διαπλέχθηκαν οι σκιώδεις προνοιακές δραστηριότητες της αριστοκρατικής φιλανθρωπίας με τις αντικομμουνιστικές μεθοδεύσεις του τιμωρητικού κράτους».*

«Η παροχή βοήθειας σε όσους έχουν ανάγκη από προϊόν φιλανθρωπικής διάθεσης του παρέχοντος κατέληξε σε μια επιστημονικά τεκμηριωμένη διαδικασία παροχής βοήθειας». (Καλλινικάκη, 1998:25).

1.2 Ορισμοί

Σημαντικό θα ήταν να γίνουν κατανοητές ορισμένες βασικές έννοιες όπως η Κοινωνική Εργασία και η Κοινοτική εργασία.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Σχολών Κοινωνικής Εργασίας και τη Διεθνή Συνομοσπονδία κοινωνικών λειτουργών ο όρος Κοινωνική Εργασία διατυπώνεται ως εξής: *«το επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας προάγει την κοινωνική αλλαγή, την επίλυση προβλημάτων στις ανθρώπινες σχέσεις και την ενδυνάμωση και απελευθέρωση (liberation) των ανθρώπων για τη διασφάλιση της ευημερίας τους. Χρησιμοποιώντας θεωρίες της ανθρώπινης συμπεριφοράς και των κοινωνικών συστημάτων, η Κοινωνική Εργασία παρεμβαίνει στο επίπεδο αλληλεπίδρασης των ανθρώπων με το περιβάλλον τους. Οι αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων και της κοινωνικής δικαιοσύνης είναι θεμελιώδεις για την Κοινωνική Εργασία»* (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 2008:41).

Σύμφωνα με την Καλλινικάκη (1998:45) η Mary Richmond ήταν η πρώτη που έδωσε ορισμό στην κοινωνική εργασία και συγκεκριμένα στην κατά περίπτωση κοινωνική εργασία. Στον ορισμό αυτό η κοινωνική εργασία σχετιζόταν με διεργασίες προσαρμογής του ατόμου ως αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης με άλλα άτομα και το κοινωνικό περιβάλλον με σκοπό την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Έκτοτε έχουν δημοσιευθεί πολλοί ορισμοί σχετικοί με την επιστήμη της κοινωνικής εργασίας. Ενδεικτικά αναφέρεται ο ορισμός του Werner Boehm: *«Η κοινωνική εργασία επιδιώκει να ενισχύσει την λειτουργική ικανότητα των ατόμων μεμονωμένα και σε ομάδες μέσω ενεργειών οι οποίες εστιάζουν στις σχέσεις όπως αυτές διαμορφώνονται από την αλληλεπίδραση ατόμου περιβάλλοντος. Οι ενέργειες αυτές*

μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις λειτουργίες: στην αποκατάσταση της ικανότητας που έχει τρωθεί, στην ενίσχυση των ατομικών και των κοινωνικών πηγών βοήθειας και στην πρόληψη της κοινωνικής δυσλειτουργίας.» (Boehm, 1959:54, Καλλινικάκη,1998:47).

Ο ορισμός ο οποίος θεωρείται ευρύτατα αποδεκτός υιοθετήθηκε από τη Διεθνή Ομοσπονδία των Κοινωνικών Λειτουργών (International Federation of Social Workers) και από τη Διεθνή Ένωση των Σχολών Κοινωνικής Εργασίας (International Association of Schools of Social Work), τον Ιούλιο του 2001: « *Το επάγγελμα του Κοινωνικού Λειτουργού προάγει την κοινωνική αλλαγή, την επίλυση προβλημάτων στις σχέσεις των ανθρώπων και την ενδυνάμωση και ενίσχυσή τους με στόχο την επαύξηση της ευημερίας τους. Η Κοινωνική Εργασία χρησιμοποιεί θεωρίες της συμπεριφοράς του ανθρώπου και των κοινωνικών συστημάτων για να παρέμβει στα σημεία εκείνα όπου τα άτομα αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον τους. Οι αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής δικαιοσύνης είναι θεμελιώδεις για την κοινωνική εργασία » (<http://www.ifsw.org/p38000208.html>).*

Ως επιστημονικός κλάδος η Κοινωνική Εργασία αποτελεί ανταπόκριση στις ολοένα μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες και ανάγκες. Αποτελείται από έναν πυρήνα μεθοδολογικής οργάνωσης, ως θεωρητικό σώμα γνώσεων και ως πρακτική εφαρμογή, ο οποίος ανασχηματίζεται και αναδιαμορφώνεται ανάλογα με το χωρο-χρονικό πλαίσιο στο οποίο εφαρμόζεται και τις εκάστοτε κοινωνικές συνθήκες και ανακατατάξεις (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 2006:31).

Ο Ιωακειμίδης σημειώνει πως η Κοινωνική Εργασία είναι ένα χρήσιμο επάγγελμα και γίνεται σε συνεργασία με τους εξυπηρετούμενους. Ακόμη θεωρεί πως οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει μέσω της θεωρητικής κατάρτισης, κριτικής ικανότητας και δράσης να μπορούν να κατανοήσουν τις συνθήκες της εκάστοτε εποχής, είτε αυτές είναι κοινωνικές, είτε πολιτικές. Και να δρουν πάντα με στόχο τους την κοινωνική δικαιοσύνη (Ιωακειμίδης, 2012:19).

Κατά τον Ιωακειμίδα τα κοινωνικά προβλήματα δεν ξεκινούν από το ίδιο το άτομο αλλά από το κοινωνικό σύστημα του κράτους που αναπαράγει τις ανισότητες μεταξύ των μελών της κοινωνίας (Ιωακειμίδης,2012:29).

Σύμφωνα με τον Leonard «*η κοινωνική εργασία δεν έχει μία ταυτότητα και δεν υιοθετεί ένα ομοιογενές πλέγμα αξιών*». Όπως τα συμφέροντα των διαφορετικών κοινωνικών τάξεων έχουν διαφορές έτσι και η Κοινωνική Εργασία. Συγκεκριμένα η Ριζοσπαστική Κοινωνική Εργασία σε ορισμένες χώρες αναπτύχθηκε μέσα από τη συνεργασία των κοινωνικών λειτουργών με τους εξυπηρετούμενους που μαζί

επιδιώκουν την κοινωνική αλλαγή μέσα από διάφορες κοινωνικές δράσεις (Ιωακειμίδης,2012:31).

Ο κώδικας δεοντολογίας υιοθετήθηκε από την Διεθνή Ομοσπονδία των Κοινωνικών Λειτουργών (IFSW) και τη Διεθνή Ένωση των Σχολών Κοινωνικής Εργασίας (IASSW), το 2004. Όσον αφορά τα δικαιώματα των ατόμων, «*Η κοινωνική εργασία βασίζεται στο σεβασμό της εγγενούς αξίας και αξιοπρέπειας όλων των ανθρώπων, καθώς και των δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτές τις αξίες. Οι κοινωνικοί λειτουργοί οφείλουν να υποστηρίζουν και να υπερασπίζονται την ψυχική (συναισθηματική), πνευματική ακεραιότητα και ευημερία των εξυπηρετούμενων. Αυτό προϋποθέτει α) Σεβασμό στο δικαίωμα για αυτοδιάθεση, β) Δικαίωμα για ισότιμη συμμετοχή, γ) Αντιμετώπιση του κάθε ατόμου ως μια ολότητα, δ) Αναγνώριση και ανάπτυξη των δυνατοτήτων*». Για να επέλθει κοινωνική δικαιοσύνη και επαγγελματική συμπεριφορά από μέρους του κοινωνικού λειτουργού, οφείλει να εστιάσει το ενδιαφέρον του στην επίλυση προβλημάτων των ανθρώπων και επομένως στην κοινωνική αλλαγή. Οφείλει να προσπαθεί διαρκώς για την ενδυνάμωση και ενθάρρυνση των ατόμων ώστε αυτά να συμμετέχουν σε δράσεις που αφορούν τη ζωή τους. Επιπλέον ο επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός είναι αμερόληπτος και καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό, διατηρεί το απόρρητο και δεν καταχράζεται την εξουσία του. (www.teiath.gr τμήμα κοινωνικής εργασίας, διεθνής κώδικας δεοντολογίας του επαγγέλματος, Καρπέτης Γ, Μάιος 2010).

Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό διακρίνοντας τους όρους «κοινωνική αλλαγή», «κοινωνικά δικαιώματα» και «κοινωνική δικαιοσύνη» καταδεικνύεται η πλευρά αυτή της Κοινωνικής Εργασίας που ασχολείται με έννοιες που αφορούν ολόκληρη την κοινωνία-κοινότητα και όχι μόνο άτομα ή ομάδες μέσα σε αυτή.

Η κοινωνική εργασία εκφράζεται και εφαρμόζεται μέσα από διάφορες θεωρίες και πρακτικές κυρίως όμως αποτελεί μια «εφαρμοσμένη επιστήμη και ως τέτοια στρέφει το ενδιαφέρον της κυρίως, σε θέματα δράσης και παρέμβασης». Ο επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός οφείλει να συγκεντρώσει γνώσεις και εφαρμογές από ποικίλα επιστημονικά πλαίσια για την απόκτηση των κατάλληλων δεξιοτήτων που θα τον βοηθήσουν στην «άσκηση της κοινωνικής εργασίας που λαμβάνει χώρα σε διάφορα κοινωνικά πλαίσια, η δράση της συνδέεται με κρατικές υπηρεσίες και θεσμικές οργανώσεις και επεκτείνεται στην κοινωνία των πολιτών, τα δίκτυα εθελοντικών ομάδων και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις». Στην κοινοτική κοινωνική εργασία η θεωρία της κοινωνικής εργασίας αντλεί πληροφορίες από αναπτυξιακές θεωρίες και

«στον κοινοτικό χώρο δανείζεται, περισσότερο, την εμπειρία των κοινωνιολογικών και ανθρωπολογικών εργασιών». (Ζαϊμάκης,2000).

Την ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής εργασίας έχουν επηρεάσει και κάποια θεωρητικά πλαίσια, τα οποία είναι ο θετικισμός, ο μαρξισμός και ο φεμινισμός. Η επιρροή του θετικισμού στην κοινωνική εργασία ήταν αρχικά η εξάλειψη συμπεριφορών που κύριο συστατικό τους αποτελούσαν η μεταφυσική και η δεισιδαιμονία. Σαν θεωρία ο θετικισμός υποστήριζε ότι « η λειτουργική αλληλεξάρτηση των κοινωνικών φαινομένων και η διεργασία της κοινωνικής εξέλιξης μπορεί να διερευνηθούν μέσα από την εμπειρική παρατήρηση, το πείραμα και τη σύγκριση». Η θεωρία του θετικισμού στον κλάδο της κοινωνικής εργασίας εφαρμόστηκε από τους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς « οι οποίοι ασχολήθηκαν με τη μελέτη περίπτωσης, στη διάγνωση των προβλημάτων και των χαρακτηριστικών της ανθρώπινης συμπεριφοράς των πελατών τους και στο σχηματισμό πλάνων δράσης για την αλλαγή των συνθηκών της ζωής τους. Ακόμη, αξιοποιήθηκε στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων της κοινωνικής εργασίας, στη διερεύνηση των αναγκών των ομάδων και των μελών των κοινοτήτων, σε μοντέλα κοινωνικού σχεδιασμού κ.α.» (Ζαϊμάκης,2000). Παρά την εφαρμογή του θετικισμού στην κοινωνική εργασία η θεωρία αυτή δεν αποτέλεσε κομμάτι της θεωρίας της κοινωνικής εργασίας.

Ο μαρξισμός αποτελεί το δεύτερο θεωρητικό πλαίσιο όπου άσκησε επιρροή σε τομείς της κοινωνικής εργασίας όπως είναι η κοινοτική ανάπτυξη, η καταπολέμηση της φτώχειας και ο κοινωνικός αποκλεισμός. Οι υποστηρικτές κοινωνικοί λειτουργοί του Μαρξισμού «έδωσαν ιδιαίτερη σημασία στις ταξικές σχέσεις και ασχολήθηκαν συστηματικά με το ζήτημα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού υποστηρίζοντας ότι η φτώχεια δεν είναι απόρροια παθολογίας μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή κοινότητας αλλά ένα δομικό στοιχείο του καπιταλισμού και του υφιστάμενου καταμερισμού εργασίας. Στις πρακτικές τους εφαρμογές προσπάθησαν να αφυπνίσουν την ταξική συνείδηση των καταπιεσμένων προτρέποντάς τους σε συλλογικές μορφές δράσης». (Jones C,1983στο Ζαϊμάκης,2000). Η επίδραση του Μαρξισμού στην πρακτική της κοινωνικής εργασίας δεν ήταν έντονη.

Τρίτο θεωρητικό πλαίσιο αποτελεί η θεωρία του φεμινισμού όπου εδώ κυριαρχεί το ζήτημα του φύλου. Οι γυναίκες κοινωνικοί λειτουργοί στόχευαν μέσω των δράσεων τους «στην αλλαγή της στάσης μοιρολατρίας που είχαν υιοθετήσει πολλές γυναίκες οι οποίες στο πλαίσιο πατριαρχικών συνθηκών είχαν υιοθετήσει μια υποβαθμισμένη αυτό-εικόνα και αναπτύξει μια αίσθηση κατωτερότητας».

Δημιουργήθηκαν διάφορες φεμινιστικές απόψεις όπως ο σοσιαλιστικός φεμινισμός ο οποίος « τονίζει τις καταπιεστικές συνθήκες που βιώνουν στις συνθήκες της ελεύθερης αγοράς του ύστερου καπιταλισμού ορισμένες κατηγορίες πληθυσμού, όπως τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα και οι γυναίκες». Στην πορεία συναντάμε τον ριζοσπαστικό φεμινισμό ο οποίος «προσπάθησε να αναλύσει την γυναικεία καταπίεση στο πλαίσιο των πατριαρχικών δομών και προώθησε την αλληλεγγύη ανάμεσα στις γυναίκες με στόχο την ανάπτυξη παρεμβατικών δράσεων προς την κατεύθυνση της γυναικείας χειραφέτησης».(Dominelli L.,1997 στο Ζαιμάκης,2000).

Τέλος ο φεμινιστικός μεταμοντερνισμός «ενθαρρύνει τον κατακερματισμό των κοινωνικών οντοτήτων και τον πλουραλισμό των ταυτοτήτων». Επίσης «υπενθυμίζει τον εξουσιαστικό χαρακτήρα των κοινωνικών θεσμών και τις σχέσεις δύναμης οι οποίες κρύβονται πίσω από το σύστημα γνώσης και εκπαίδευσης». Ο φεμινισμός απασχόλησε το ενδιαφέρον των κοινωνικών λειτουργών όσον αφορά το θέμα της ισότητας των φύλων όμως συνάντησε εμπόδια εξαιτίας του μονοδιάστατου προσανατολισμού της.(Ζαιμάκης,2000).

1.3 Μέθοδοι

Οι βασικές μέθοδοι της Κοινωνικής Εργασίας είναι τρεις:

- η Κοινωνική Εργασία με άτομα
- η Κοινωνική Εργασία με ομάδα
- η Κοινωνική Εργασία με κοινότητα ή Κοινοτική Εργασία

Η Κοινωνική Εργασία με άτομα σύμφωνα με την Καλλιδικάκη (1996) βοηθά τον εξυπηρετούμενο έτσι ώστε να βρει όλες τις πιθανές λύσεις σχετικά με το πρόβλημά του. Έτσι ο εξυπηρετούμενος θα μπορέσει να κινητοποιηθεί για να βρει τον τρόπο που θα τον βοηθήσει στη λύση του προβλήματος.

Η Κοινωνική Εργασία με ομάδα στοχεύει στο άτομο και στις ανάγκες του αλλά κυρίως στις ανάγκες της ομάδας στην οποία ανήκει. Γενικότερα στόχος είναι η λειτουργικότητα του ατόμου το οποίο ανήκει σε μία ομάδα ,αλλά και ολόκληρης της ομάδας μεταξύ των μελών της και με την κοινότητα (Παπαδοπούλου,2009:24).

Ακόμη μέσω της δυναμικής και τις αλληλεπιδράσεις των μελών της εκάστοτε ομάδας, οδηγούμαστε στο στόχο της Κοινωνικής Εργασίας με ομάδα ο οποίος είναι: *«η ενθάρρυνση της συνύπαρξης, ενίσχυση της συνεργασίας ανάληψη προσωπικής ευθύνης, ανάληψη πρωτοβουλιών, αποδοχή ορίων και όρων, ανάδειξη ικανοτήτων, διαπίστωση*

του τρόπου με τον οποίο το κάθε άτομο- μέλος αντιμετωπίζει τους άλλους και του τρόπου με τον οποίο οι άλλοι αντιμετωπίζουν το άτομο και τέλος την συναισθηματική ορίμανση» των μελών(Καλλινικάκη,1996:143)

Τέλος, η Κοινωνική Εργασία με κοινότητα ή Κοινοτική Εργασία στοχεύει στην επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων αλλά και άλλων ζητημάτων που απασχολούν την κοινότητα, σχεδιάζοντας και οργανώνοντας προγράμματα τα οποία υλοποιούνται με τη συνεργασία και τη συμμετοχή των ίδιων των μελών της κοινότητας. Ακόμη ένα σημαντικό κομμάτι είναι η ενδυνάμωση και η κινητοποίηση των πολιτών με σκοπό να έχουν ενεργό ρόλο στην κοινότητα (Καλλινικάκη,1996:145).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

2.1 Ιστορική ανασκόπηση

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστεί η ιστορική εξέλιξη της Κοινοτικής Εργασίας μέχρι σήμερα, οι αξίες και οι σκοποί της. Θα αναφερθούμε στην έννοια της κοινωνικής αλλαγής, συμμετοχής και ενδυνάμωσης της κοινότητας. Ακόμη θα παρουσιαστούν τα μοντέλα παρέμβασης της Κοινοτικής Εργασίας.

2.1.1 Ιστορική εξέλιξη

Στο τέλος του 19 ου αιώνα και συγκεκριμένα τη δεκαετία του 1960, τόσο στις Η.Π.Α όσο και στη Βρετανία παρουσιάστηκε έντονη ανάγκη για κοινωνική δράση και αλλαγή με στόχο την εξάλειψη της φτώχειας και την ανάπλαση των φτωχών συνοικιών και των πόλεων. Δόθηκε έμφαση στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, στην παροχή ίσων ευκαιριών σε φυλετικές μειονότητες ή εθνότητες και στην υγεία.

Οι κοινές ρίζες της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα και της κοινοτικής εργασίας εντοπίζονται στην Κίνηση Κοινωνικής Αποκατάστασης στο Λονδίνο και στην ίδρυση των στεγών ή οίκων γειτονιάς (Καλλινικάκη, 1998: 24) ή «εστιών» (Καραγκούνης, 2008: 92). Ειδικότερα η στέγη που λειτούργησε στην Αγγλία από το 1885, το Toynbee Hall, απασχολούσε 14 τελειόφοιτους που ζούσαν εκεί και επικεντρώθηκαν στις συνθήκες διαβίωσης των φτωχών (Καραγκούνης, 2008 : 92).

Ο Καραγκούνης αναφέρει επίσης ως πρώτες μορφές κοινοτικής εργασίας τα Λαϊκά Σχολεία (Καραγκούνης, 2008 : 92). Τα σχολεία αυτά πρωτοεμφανίστηκαν στα μέσα του 19^{ου} αιώνα στη Σκανδιναβία και ασχολήθηκαν με τη λαϊκή επιμόρφωση και την καλλιέργεια της έννοιας της συλλογικής συνείδησης και των δημοκρατικών πρακτικών σε κατώτερα κοινωνικά στρώματα και σε αγροτικές περιοχές (Καραγκούνης, 2008 : 93).

Ένας ακόμη σταθμός στην ιστορία της κοινοτικής εργασίας είναι, το 1926, η δημιουργία του Κεντρικού Συνδέσμου για την Κοινοτική Ανάπτυξη στην περιοχή

Drente της Ολλανδίας, όπου το βιοτικό επίπεδο ήταν πολύ χαμηλό, με υψηλό βαθμό φτώχειας και ανεργίας και κακές συνθήκες στέγασης (Καραγκούνης, 2008 : 93). Εκεί δημιουργήθηκαν κοινωνικές υπηρεσίες για τους κατοίκους της περιοχής και όλες οι δραστηριότητες βασίζονταν στη συμμετοχή των ίδιων αρχικά, ενώ αργότερα συνδέθηκε με το κράτος και έλαβαν χρηματοδότηση από φιλανθρωπίες (Καραγκούνης, 2008 : 93).

Βασικό χαρακτηριστικό της εποχής, στην οποία συναντώνται οι ρίζες της εργασίας στην κοινότητα, είναι η πρώτη εμφάνιση αντιδράσεων από την εργατική τάξη λόγω των δυσμενών συνθηκών ζωής, τουλάχιστον όσον αφορά στη Βρετανία και στις χώρες της δυτικής Ευρώπης (Καραγκούνης, 2008 : 94). Οι μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν προσανατολίζονταν στην μείωση των ταξικών εντάσεων και διαφορών ενώ η πρόνοια για τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα βασίστηκε κυρίως σε φιλανθρωπικές δράσεις και οργανώσεις (Καραγκούνης, 2008 : 94).

Στην περίοδο μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, μια νέα μορφή εργασίας στην κοινότητα εμφανίζεται, με τα αναπτυξιακά προγράμματα που εφαρμόζονται σε χώρες του τρίτου κόσμου. Στα προγράμματα αυτά, που αρχικά κινήθηκαν από την Αγγλική και τη Γαλλική αποικιοκρατία και στη συνέχεια από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, στην Αφρική, χρηματοδοτούνταν από τα κράτη και εστίαζαν στην βασική εκπαίδευση (ανάγνωση, γραφή) αλλά και σε επιμόρφωση σε θέματα υγείας, γεωργίας και άλλα (Καραγκούνης, 2008 : 95). Ο εκσυγχρονισμός των αποικιών που προωθούνταν μέσω αυτών των προγραμμάτων είχε ως στόχο την οικονομική τους ανάπτυξη: *«...το είδος της κοινοτικής ανάπτυξης που προωθήθηκε στις χώρες του Τρίτου Κόσμου, δημιούργησε μια διαφορετική παράδοση στο χώρο της κοινοτικής εργασίας. Η εν λόγω παράδοση συνίσταται στη σύνδεση στρατηγικών για την οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση και την εκπαίδευση στο τοπικό επίπεδο...»* (Καραγκούνης, 2008 : 95).

Κατά τη δεκαετία του 1950 η κοινωνική εργασία γενικά στρέφεται στη χρήση ατομοκεντρικών μοντέλων και η πρόνοια περιορίζεται σε παροχή βοήθειας για την εξάλειψη των προβλημάτων, εστιάζοντας κυρίως στο άτομο και την οικογένεια (Καραγκούνης, 2008 : 96). Είναι η εποχή, μετά τον β' παγκόσμιο πόλεμο, όταν η έννοια της αρμονίας και του κοινού καλού παρουσιάζονται ως ιδανικά (Καραγκούνης, 2008 : 96). Η θεωρία της κοινοτικής εργασίας δεν αναπτύσσεται ιδιαίτερα στην Ευρώπη, παρά μόνο το 1959 η Younghusband Report αναγνωρίζει την κοινοτική εργασία ως τον τρίτο τομέα της κοινωνικής εργασίας η οποία *«έχει ως πρωταρχικό στόχο της την προσφορά βοήθειας στα άτομα της τοπικής κοινότητας προκειμένου να αναγνωρίζουν τις κοινωνικές ανάγκες τους και να χρησιμοποιούν τους πλέον κατάλληλους τρόπους για να τις αντιμετωπίσουν, στο βαθμό που οι διαθέσιμες πηγές τους το επιτρέπουν»*

(Καραγκούνης, 2008 : 96-97). Η εργασία με κοινότητα αναπτύσσεται κυρίως στην Βόρεια Αμερική όπου γίνεται γνωστή με τον όρο «κοινοτική οργάνωση» (Καραγκούνης, 2008 : 96-97). Το σκεπτικό της εποχής βασίζεται στην παραδοχή ότι το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο υπάρχουν τα άτομα και οι κοινότητες δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση και δεν γίνεται αντικείμενο κριτικής μιας και θεωρείται εξ αρχής δίκαιο, ενώ τα προβλήματα που προκύπτουν θεωρούνται «*τίμημα της προόδου*» (Ross, 1972 στο Καραγκούνης, 2008 : 98).

Κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1960, αυξημένο ενδιαφέρον παρατηρήθηκε από φορείς της κοινωνικής εργασίας για θέματα κοινοτικής ανάπτυξης και αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας. Επίσης, τονίστηκε η ανάγκη αποκέντρωσης των κοινωνικών υπηρεσιών και για την ανάπτυξη της τοπικής κοινότητας ως πλαίσιο παροχής φροντίδας για έγκλειστα άτομα σε ιδρύματα (Σταθόπουλος, 1998:66).

Το 1969, ξεκινούν τα 12 Κοινοτικά Αναπτυξιακά Προγράμματα (Κ.Α.Π.) στη Βρετανία. Τα προγράμματα αυτά βασίζονταν στη συνεργασία του κράτους, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των εθελοντικών οργανώσεων με σκοπό τη μελέτη των αναγκών των κοινοτήτων και της αποτελεσματικότητας των υπάρχουσών υπηρεσιών, την προώθηση της δημιουργίας νέων υπηρεσιών και τη συμμετοχή των μελών της κοινότητας στο σχεδιασμό και τη λειτουργία τους (Καραγκούνης, 2008 : 98-99).

Σημείο κλειδί αποτελεί η αλλαγή της στρατηγικής των εργαζομένων στα Κ.Α.Π., οι οποίοι θέτουν ζητήματα ανισοτήτων και κοινωνικού αποκλεισμού, ενθαρρύνουν τη συλλογική δράση και συνδέουν τους αγώνες της κοινότητας με τους εργατικούς αγώνες της εποχής. Χρησιμοποιούν δηλαδή στρατηγική σύγκρουσης και όχι συνεργασίας με το κράτος (Καραγκούνης, 2008 : 100). Συνδέονται έτσι, τα ατομικά προβλήματα και τα προβλήματα των κοινοτήτων με το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο και τις συνθήκες που επικρατούν. Με βάση το συγκεκριμένο πρόγραμμα τίθενται οι βάσεις για την ανάπτυξη μιας θεωρίας για την κοινοτική εργασία, που βασίζεται στη μαρξιστική θεωρία και την ταξική ανάλυση (Καραγκούνης, 2008 : 101).

Από το τέλος της δεκαετίας του 1970 και μετά, με την ανάπτυξη του νεοφιλελευθερισμού, οι συλλογικές δράσεις αποδυναμώθηκαν ενώ η κρατική δομή στα ευρωπαϊκά κράτη χαρακτηριζόταν από οικονομικό έλεγχο και συγκεντρωτισμό των υπηρεσιών (Καραγκούνης, 2008 : 106). Αυτή την εποχή τα κοινοτικά προγράμματα χαρακτηρίζονται από «*μια εσωστρεφή διάθεση τοπικισμού*», καθώς οι διάφοροι φορείς της πρόνοιας (δημόσιοι, ιδιωτικοί, εθελοντικοί, τοπικοί και κεντρικοί) έρχονται σε κατάσταση ανταγωνισμού μεταξύ τους, για να διασφαλίσουν χρηματοδότηση

(Καραγκούνης, 2008 : 107). Για αυτό που ονομάζεται η ριζοσπαστική δεξιά πολιτική της εποχής, η έννοια της κοινότητας περιλαμβάνει μια «μονάδα στατική, βασιζόμενη στην ηθική, στις αρχές και αξίες της μεσαιάς τάξης[...] χρησιμοποιείται ως πρόθεμα νομιμοποίησης σε διάφορες δραστηριότητες και προγράμματα που προωθούσαν την ιδιωτικοποίηση του κράτους πρόνοιας (όπως για παράδειγμα η κοινοτική φροντίδα)» (Καραγκούνης, 2008 : 107). Οι επαγγελματίες λαμβάνουν ρόλο manager (διαχειριστή) μέσα στην κοινότητα και οι πολίτες γίνονται πελάτες-καταναλωτές ενώ η ύπαρξη και η ποιότητα των υπηρεσιών καθορίζονται με όρους προσφοράς-ζήτησης (Καραγκούνης, 2008 : 108).

Στην Ελλάδα, από τη δεκαετία του 1980 ξεκίνησε μια προσπάθεια δημιουργίας κράτους πρόνοιας, με λαϊκή συμμετοχή και έμφαση στην τοπική ανάπτυξη (Καραγκούνης, 2008 : 184). Αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας υπήρξε η δημιουργία του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) αλλά και επιδοματικές πολιτικές (Καραγκούνης, 2008 : 184). Πρωτοβουλίες για κοινοτική ανάπτυξη λαμβάνονται από τα Τμήματα Κοινωνικής Εργασίας της χώρας (Βραχναίικα Αχαΐας, Ελευσίνα, Φορτέτσα-Κνωσσός) και από την εφαρμογή της Ψυχιατρικής Μεταρρύθμισης και του Β' Ευρωπαϊκού προγράμματος καταπολέμησης της Φτώχειας (Καραγκούνης, 2008 : 190-197).

Στην δεκαετία 1990-2000 η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας χρηματοδοτώντας την με διάφορα αναπτυξιακά προγράμματα. Πολλά από αυτά αποσκοπούσαν:

- στην αντιμετώπιση της φτώχειας
- στην προώθηση ίσων ευκαιριών για νέους, ανέργους, γυναίκες, περιθωριοποιημένες ομάδες (τσιγγάνοι, αναλφάβητοι κλπ)
- στην κοινωνική ένταξη προσφύγων, μεταναστών.

«Τα προγράμματα αυτά σε μεγάλο βαθμό έδωσαν ώθηση στην κοινοτική εργασία ως βασική μέθοδο παρέμβασης για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των περιθωριοποιημένων ομάδων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο» (Σταθόπουλος, 2001:79).

2.1.2 Η Κοινωνική Εργασία με κοινότητα σήμερα

Είναι κοινώς αποδεκτό, ότι οι συνθήκες ζωής και οργάνωσης της σύγχρονης κοινωνίας διαφοροποιούνται σημαντικά από παλαιότερα μοντέλα κοινωνικής

οργάνωσης δεν παύουν όμως να έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά. «Αυτά είναι ο κατακερματισμός και η πολυπλοκότητα της σύγχρονης ζωής, η διεθνοποίηση των αγορών, η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη, η επέκταση των μέσων μαζικής επικοινωνίας, η οικουμενική διάδοση πολιτισμικών προτύπων και η διευρυμένη κοινωνική και γεωγραφική κινητικότητα» (Ζαϊμάκης, 2009:79,80).

Βασική επιρροή έχει επιφέρει στην κοινότητα το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης για το οποίο άλλοι μεν το αντιλαμβάνονται ως μέσον προόδου και άλλοι φοβούνται για τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να προκαλέσει στους φτωχούς λαούς.

Πιο συγκεκριμένα, «η παγκοσμιοποίηση έχει επιφέρει και συνεχίζει να επιφέρει ριζικές αλλαγές και αναδιάρθρωση πολλών τομέων, κάθε εθνικής οικονομίας. Η συνεχιζόμενη αποβιομηχανοποίηση πολλών περιοχών έχει δραστικές κοινωνικές συνέπειες για την ευημερία ολόκληρων κοινοτήτων, οι οποίες στερούνται πόρων από φορολογία αλλά και πλήττονται από τη μαζική ανεργία. Μια μελέτη που έγινε σε μια τέτοια κοινότητα στη Γερμανία, *Marienthal*, το από τους *Jahoda, et al (1971)* έδειξε πόσο μεγάλες και αρνητικές συνέπειες είχε για ολόκληρη την κοινότητα το κλείσιμο μιας μεγάλης βιομηχανίας» (Σταθόπουλος, 1993:83).

Όλα αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα, τη δυσκολία παροχής κοινωνικών υπηρεσιών «όταν ο πληθυσμός χρειαζόταν τις κοινωνικές υπηρεσίες όσο ποτέ άλλοτε» (Σταθόπουλος, 1993:83).

Σύμφωνα με τον Καραγκούνη : « Διεθνώς προωθείται η ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών και η συμμετοχή των κατοίκων σε δράσεις αυτενέργειας και αυτοβοήθειας για την υποστήριξη προγραμμάτων κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης-αναγέννησης και κοινωνικής ένταξης» (Καραγκούνης, 2008 : 109).

Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κοινωνίες ανά τον πλανήτη μπορούν να αναφερθούν συνοπτικά ως εξής: ανεργία, κοινωνικός αποκλεισμός, καταπίεση, αύξηση μεταναστευτικού ρεύματος και φτώχεια. Τα προβλήματα αυτά αντικατοπτρίζονται στις κοινότητες σε όλες τις χώρες και απαιτούν δράσεις και πολιτικές για την επίλυσή τους (Καραγκούνης, 2008 : 113): «Αναμφίβολα, κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί τη σημαντικότητα του τοπικού στην κατανόηση της φτώχειας, της ανισότητας και των κοινωνικών προβλημάτων».

Η εργασία στην κοινότητα στις μέρες μας απαιτεί εμπλοκή των ίδιων των μελών της κοινότητας χωρίς να παραμερίζεται ο ρόλος των επίσημων δομών του κράτους (Καραγκούνης, 2008 : 115). Για να επιτευχθεί αυτή η ισορροπία πρέπει να οριστεί σαφώς η έννοια της κοινότητας στο σήμερα, τα μέλη της να συμμετέχουν σε όλα τα

στάδια των δράσεων και της λήψης των αποφάσεων και τα τοπικά προβλήματα να συνδέονται με τα ευρύτερα κοινωνικά προβλήματα και τις πολιτικές επίλυσής τους.

Στη χώρα μας η κοινοτική εργασία περιορίζεται σε πιλοτικά προγράμματα που σχεδιάζουν και εφαρμόζουν τα τμήματα κοινωνικής εργασίας, τα οποία όμως αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα χρηματοδότησης με αποτέλεσμα να λειτουργούν αποσπασματικά και πολλές φορές αναποτελεσματικά. (Καραγκούνης, 2008 : 210-214). Η κοινοτική εργασία έχει περιοριστεί σε ακαδημαϊκό επίπεδο και πολλές φορές η θεωρία της και ο σχεδιασμός της πρακτικής της δεν είναι ρεαλιστικά σε σχέση με την ελληνική πραγματικότητα (Καραγκούνης, 2008 : 210-211).

2.2 Ορισμοί

Στο κεφάλαιο αυτό θα παραθέσουμε τον ορισμό της Κοινοτικής Εργασίας από την σκοπιά διαφόρων εκπροσώπων της κοινωνικής εργασίας και της κοινωνιολογίας. και ορίζεται ως *«μια αρχή εργασίας, που χρησιμοποιείται μαζί με άλλες προσεγγίσεις και τεχνικές για να βοηθήσει τις κοινωνικά αδικημένες ομάδες, να κάνουν χρήση των δικαιωμάτων και δυνατοτήτων που παρέχει η κοινωνία, να αναλύσουν αντιφατικές κοινωνικοπολιτικές καταστάσεις, να συνειδητοποιήσουν τις πραγματικές τους ανάγκες και τους κοινωνικο-πολιτικούς συσχετισμούς, που καθορίζουν τη ζωή τους και να αγωνισθούν συλλογικά για την προβολή και διεκδίκηση των συμφερόντων τους»* (Ζωγράφου, 2002:54).

Σύμφωνα με την Καλλινικάκη η κοινοτική εργασία είναι *«μια διαδικασία κινητοποίησης και βοήθειας της κοινότητας ούτως ώστε να αντιληφθεί την πραγματική διάσταση των ζητημάτων που την απασχολούν, να τα αξιολογήσει, να τα ιεραρχήσει και να σχεδιάσει με συστηματικό και κατάλληλο τρόπο την αντιμετώπισή τους»*(1998:144). Στον ορισμό αυτό υπάρχουν οι λέξεις κινητοποίηση και αντιμετώπιση προβλημάτων, που σημαίνουν την αρχή μιας διαδικασίας αλλαγής και το στόχο αυτής της διαδικασίας.

Σύμφωνα με τον Ζαϊμάκη η κοινοτική εργασία αντιλαμβάνεται τα κοινωνικά προβλήματα ως προβλήματα δομικού χαρακτήρα, τα οποία θα επιλυθούν μόνο μέσω συνειδητοποίησης και συλλογικών αποφάσεων: *«μέσα από την πολιτισμική και κοινωνική ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών διαμορφώνονται οι όροι και απελευθερώνονται δυναμικές που μπορούν να αξιοποιηθούν για την κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών»* (Ζαϊμάκης, 2011:96).

Είναι μία διεπιστημονική στρατηγική και μέθοδος παρέμβασης. Επικεντρώνεται στην κοινότητα και έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων που υφίστανται μέσα σε αυτή. Αυτό βέβαια για να γίνει εφικτό και να υπάρξουν οι αλλαγές που είναι απαραίτητες, απαιτείται αφύπνιση και κινητοποίηση των κατοίκων ούτως ώστε να έρθουν πιο κοντά, να δουν όλοι μαζί τα κοινά ενδιαφέροντά τους καθώς και τις ανάγκες της κοινότητας. Στη συνέχεια τίθενται οι στόχοι για τη βελτίωση των συνθηκών της κοινότητας. Επίσης η κοινοτική εργασία μέσα από τις διάφορες προσεγγίσεις οι οποίες έχουν συλλογικό και προληπτικό χαρακτήρα προσπαθεί να ενισχύσει την κοινωνική δικαιοσύνη και να εξαλείψει τις κοινωνικές διακρίσεις ενδυναμώνοντας την ισχύ που έχουν οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Προασπίζεται τα δικαιώματα των ομάδων αυτών σε μια κοινότητα που αποτελούν υποβαθμισμένες μειονοτικές περιοχές, συνοικίες, καταυλισμούς κ.λπ.. Ακόμη στοχεύει στην κάλυψη των βασικών αναγκών που είναι απαραίτητες σε όλο τον πληθυσμό της κοινότητας, μέσα από την απόκτηση των υλικών αλλά και των ανθρώπινων πόρων.

Κατά τον Payne η κοινοτική εργασία είναι απαραίτητη: *«Πρώτον, για την εργασία σε ιδρύματα και οργανώσεις σε δράσεις στις οποίες η οργάνωση συναντάται με τις οργανωτικές δομές και τα υποστηρικτικά δίκτυα της τοπικής κοινωνίας (π.χ. φυλακές). Δεύτερον, για την αποκέντρωση της παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας στις τοπικές κοινωνίες με την παράλληλη ανάπτυξη μη κυβερνητικών δικτύων υπηρεσιών. Τρίτον, για την κοινοτική δράση σε τοπικό επίπεδο με καταπιεσμένες κοινωνικές ομάδες για την αποτελεσματική διαχείριση πόρων της κοινότητας προς όφελος τους με απώτερο στόχο την κοινωνική ενδυνάμωση» (Ζαϊμάκης, 2002:95).*

Σύμφωνα με τη συλλογική έκθεση Community Work and Social Change υπάρχουν τρία επίπεδα κοινοτικής εργασίας. Το πρώτο είναι κοινοτική εργασία πεδίου και αφορά την κοινοτική δράση, τις διάφορες ομάδες ή κοινότητες που βρίσκονται σε κρίση. Με τη βοήθεια των μελών της κοινότητας γίνεται εκτίμηση των αναγκών και δράσεις με σκοπό τις κοινωνικές αλλαγές. Το δεύτερο επίπεδο αφορά την κοινοτική οργάνωση. Συγκεκριμένα τον συντονισμό και τη συνεργασία των κοινωνικών υπηρεσιών, των τοπικών αλλά και εθελοντικών οργανώσεων που υπάρχουν στην κοινότητα. Έχει ως στόχο την βελτίωση προνοιακών θεσμών. Το τρίτο επίπεδο αφορά τον κοινωνικό σχεδιασμό και έχει να κάνει με αλλαγές σε δημόσιο επίπεδο. Η εργασία γίνεται σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο (Community Work and Social Change χ.χ. στο Ζαϊμάκης, 2002).

2.3 Αξίες και σκοποί

Βασικοί στόχοι της εργασίας στην κοινότητα είναι η οικονομική επάρκεια, η ανάπτυξη της κοινωνικής ευθύνης, η πληρότητα υπηρεσιών και η ένταξη των κοινωνικά αποκλεισμένων. (Σταθόπουλος,2005:25). Ως απώτερος στόχος τίθεται από τον Ζαιμάκη η κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών των μελών της κοινότητας. (Ζαιμάκης,2011:106). Αναφέροντας παραπάνω ανθρώπινες ανάγκες εννοούμε την ανθρώπινη ευημερία την κοινωνική ανάπτυξη και την κοινωνική δικαιοσύνη, οι οποίες μπορούν να καλυφθούν μέσω προγραμμάτων και παρεμβάσεων που εφαρμόζουν τα κοινοτικά στελέχη μιας κοινότητας. Ως πρωταρχική έννοια σε σχέση με τους στόχους της εργασίας στην κοινότητα έρχεται αυτή της πρόληψης. Ως πρόληψη στην κοινωνική κοινοτική εργασία μπορεί να εννοηθεί: η παρατήρηση και καταγραφή μιας συγκεκριμένης κατάστασης, ένας συγκεκριμένος πληθυσμός που μπορεί να κινδυνεύει από αυτήν την κατάσταση, ένας τρόπος να μετριέται η συχνότητα εμφάνισής της, η δημιουργία ενός σαφούς σχεδίου παρέμβασης αλλά και η παρακολούθηση της κατάστασης μετά την παρέμβαση. (Σταθόπουλος,2005:26).

Η πρόληψη διακρίνεται σε πρωτογενή (περιορισμός στρεσογόνων γεγονότων και ενδυνάμωση μελών μιας εύαλωτης ομάδας μέσα στην κοινότητα), σε δευτερογενή (αναγνώριση συμπτωμάτων μη υγιών καταστάσεων στην κοινότητα και μείωση της επικράτησής τους) και σε τριτογενή (αποτροπή υποτροπών και αποκατάσταση μελών της κοινότητας) (Σταθόπουλος,2005:26). Βασικοί σκοποί των διαδικασιών της εργασίας στην κοινότητα είναι:

- Η καλλιέργεια σύμπνοιας και συνοχής μεταξύ των μελών της κοινότητας και του αισθήματος πολιτικής ευθύνης.
- Η κοινωνική και πολιτική χειραφέτηση της κοινότητας μέσω της ανάπτυξης.
- Η ανάπτυξη συμμετοχικών διαδικασιών και η πραγματοποίηση συλλογικών δράσεων (Σταθόπουλος, 2005:29-30).

Οι εξειδικευμένοι στόχοι και σκοποί που τίθενται σε κάθε περίπτωση εργασίας με συγκεκριμένη κοινότητα, είναι ανάλογη με τις επιμέρους ανάγκες των περιπτώσεων αυτών.

Κατά τον Ζαιμάκη όλες οι ενέργειες που κάνει το στέλεχος της κοινοτικής εργασίας (παρεμβάσεις, προγράμματα) *«εμφορούνται από ορισμένες ανθρωποκεντρικές αξίες, οι οποίες οριοθετούν τα όρια δράσης και τις γενικές κατευθύνσεις των*

επαγγελματικών δραστηριοτήτων και των πρακτικών των κοινοτικών στελεχών» (Ζαιμάκης,2011:107).

Ως τέτοιες αξίες παραθέτει :

- Αναγνώριση της διαφορετικότητας του κάθε ατόμου και της ικανότητας να επιδρά στο περιβάλλον του και να το αλλάζει, κάτω από τις κατάλληλες συνθήκες.
- Η πεποίθηση ότι τα άτομα είναι σε θέση να πραγματοποιούν συλλογικές δράσεις και να δημιουργούν υγιείς συνθήκες διαβίωσης στην κοινότητά τους.
- Η πίστη στην κοινωνική δικαιοσύνη και στην προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων.
- Η παραδοχή ότι κάθε κοινότητα έχει το δικό της αξιακό σύστημα και η αποδοχή των διαφορετικών ομάδων και μελών της, με βάση τις αρχές της πολυπολιτισμικότητας, του σεβασμού και της αναγνώρισης.
- Η αναγνώριση της σημαντικότητας της συμμετοχής των μελών στις αποφάσεις που αφορούν την κοινότητα.
- Η αποδοχή της έννοιας της κοινωνικής αλληλεγγύης.
- Η δράση με βάση την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης: με σεβασμό στο περιβάλλον και στο μέλλον των επόμενων γενιών (Ζαιμάκης,2011:107).

Σύμφωνα με τον Σταθόπουλο (2005:31-32) οι βασικότερες αξίες που διέπουν την εργασία σε κοινότητα είναι:

- *«το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των ατόμων και των ομάδων»*
- *«τη σημασία της συλλογικής δράσης και συνεργασίας μεταξύ διαφόρων ομάδων»*
- *«το σεβασμό και την υποστήριξη πολυπολιτισμικής δομής»*
- *«την εξατομίκευση κάθε ατόμου, ομάδας και κοινότητας ως προς τις αξίες, τον πολιτισμό, τις παραδόσεις που προσδιορίζουν συνολικά την ταυτότητα τους».*

Όπως γίνεται φανερό, οι αξίες που παραθέτουν οι παραπάνω συγγραφείς αλληλεπικαλύπτονται σε ορισμένα τους σημεία. Διακρίνεται το στοιχείο της συλλογικής δράσης, ο σεβασμός στην πολυπολιτισμικότητα και τις αξίες της κοινότητας και η αποδοχή και αυτοδιάθεση των μελών της κοινότητας. Οι παραπάνω αξίες είναι πρωταρχικής σημασίας και αποτελούν το απαραίτητο συστατικό της ιδιοσυγκρασίας του κάθε πολίτη σε μια κοινότητα, που μέσα από τη συμπεριφορά του θα βοηθήσει να προχωρήσει στο επόμενο βήμα που είναι η κοινωνική αλλαγή.

2.3.1 Η έννοια της κοινωνικής αλλαγής

Στο κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθούμε με την έννοια της κοινωνικής αλλαγής η οποία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα. Η κοινωνική αλλαγή αποτελεί τη διαδικασία κατά την οποία η τοπική κοινωνία προσπαθεί μέσω των δράσεων και των προγραμμάτων που επινοεί, να αλλάξει το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον της. *«Αυτές οι αλλαγές στοχεύουν στην ικανοποίηση των αναγκών της κοινότητας και στην αντιμετώπιση των καταστάσεων οι οποίες γεννούν τα προβλήματα»* (Ζαϊμάκης, 2009:163)

Η Carter (1974) αναφέρει πως η κοινοτική εργασία είναι μία μέθοδος με τα εξής χαρακτηριστικά:

1. Κοινωνική μελέτη και διάγνωση
2. Εκτίμηση των εσωτερικών δυνάμεων της κατάστασης
3. Χρήση των βοηθητικών μέσων
4. Τροποποίηση και αλλαγή
5. Αξιολόγηση

Επίσης, θεωρεί ότι η κοινοτική εργασία είναι μία διαδικασία, η οποία επικεντρώνεται στους στόχους και στις ανάγκες της και αφού πρώτα τα ταξινομήσει, στη συνέχεια ενεργοποιεί τις πηγές που υπάρχουν, ώστε να ικανοποιηθούν οι ανάγκες και οι στόχοι που τέθηκαν. Και αυτό θα γίνει εφικτό μέσα από αλληλεγγύη και συνεργασία (Carter,1974 στο Ζωγράφου,2002).

Η κοινοτική εργασία δραστηριοποιείται σε κοινότητες, γειτονίες και έχει ως στόχο να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης των πληθυσμιακών ομάδων που ζουν σε αυτές, αλλά και ολόκληρης της κοινότητας. Εντοπίζει τα προβλήματα της κοινότητας σε κοινωνικό αλλά πολλές φορές και σε οικονομικό επίπεδο καθώς επηρεάζουν την κοινότητα και δημιουργούν κοινωνικές διακρίσεις (Ζωγράφου,2002:52).

Ακόμη, χρησιμοποιεί και άλλες μεθόδους όπως είναι η κοινωνική εργασία με άτομα και με ομάδες. Ακολουθούνται και δράσεις όπως διαδηλώσεις, συγκεντρώσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος αλλά και με κοινωνικούς φορείς. Αυτή η συνεργασία στοχεύει κυρίως σε τοπικό επίπεδο και στις παροχές του δικτύου των τοπικών κοινωνικών υπηρεσιών. Στη συνέχεια, επικεντρώνεται στις ομάδες στόχου με σκοπό την ενεργοποίηση και την κινητοποίηση των ατόμων που βρίσκονται σε αυτές ξεκινώντας από τις συνθήκες διαβίωσης και όσα βιώνουν καθημερινά. Ευαισθητοποιεί και ενεργοποιεί τους ίδιους έτσι ώστε να διεκδικήσουν όλοι μαζί τα συμφέροντα και τα δικαιώματά τους (Ζωγράφου,2002:52-53).

Η διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα.

Οι Rich και Zaltman (1978:41) υποστηρίζουν πως η κοινωνική αλλαγή είναι οι συνειδητές προσπάθειες ενός ατόμου ή μιας ομάδας με στόχο την αλλαγή της δομής είτε της λειτουργίας ενός κοινωνικού συστήματος. Για να επιτευχθεί όμως η αλλαγή χρειάζεται να γίνουν ορισμένες ενέργειες.

Σύμφωνα με τη θεωρία της κοινωνικής ισορροπίας με κύριο εκφραστή της τον Durkheim, η κοινωνική αλλαγή είναι *«μια συνειδητή διαδικασία για να επιτύχουμε ένα στόχο και πρέπει να εξετάζεται από την άποψη εκείνου του ατόμου ή της ομάδας η οποία ενδιαφέρεται να επιτύχει κάποιο σκοπό»* (Σταθόπουλος,2005:93).

Να σημειώσουμε εδώ πως και η ριζοσπαστική Κοινωνική Εργασία στοχεύει στην κοινωνική αλλαγή και κοινωνική δικαιοσύνη μέσα όμως από τα κοινωνικά κινήματα και τη συλλογική συμμετοχή και συνεργασία των ίδιων των εξυπηρετούμενων. Ακόμη η θεωρία του επαγγέλματος αλλά και η πρακτική πρέπει να ενημερώνονται συνεχώς καθώς η κοινωνική αλλαγή χρειάζεται και τη θεωρία και την πράξη (Ιωακειμίδης,2012:32-33).

Αξίζει να αναφέρουμε πως η ριζοσπαστική Κοινωνική Εργασία δεν αντιτίθεται στα κλινικά μοντέλα παρέμβασης αλλά στην ατομικιστική προσέγγιση που έχει ως αποτέλεσμα τη στοχοποίηση ενός ατόμου σχετικά με την συμπεριφορά του. Εξάλλου το ίδιο το άτομο που θα ζητήσει βοήθεια βρίσκεται ήδη σε άσχημη ψυχοκοινωνική κατάσταση. Έτσι οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει άμεσα να δράσουν μελετώντας το ευρύτερο κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον του εξυπηρετούμενου μαζί με τον εξυπηρετούμενο. Σκοπό είναι πέρα από τη διαχείριση του προβλήματος να αντιληφθούν τις αιτίες που το προκαλούν (Ιωακειμίδης, 2012:33).

Σύμφωνα με τον A.Dunham (1958) υπάρχουν φάσεις για τη διαδικασία επίλυσης των προβλημάτων που αντιμετωπίζει μια κοινότητα. Αρχικά εντοπίζεται το πρόβλημα με τη βοήθεια των μελών της κοινότητας. Τι ακριβώς είναι, πόσο σοβαρό, ποια τα αίτια, ποιους επηρεάζει και ποιους όχι. Στη συνέχεια, περνάμε στη φάση του σχεδιασμού ούτως ώστε να επιλεγούν οι κατάλληλες στρατηγικές και τα μέσα που είναι απαραίτητα να χρησιμοποιηθούν. Έπειτα ξεκινά η εφαρμογή των στρατηγικών αυτών, για την επίλυση του προβλήματος. Τέλος, γίνεται η αξιολόγηση για να δούμε αν οι αρχικοί στόχοι επετεύχθησαν ή όχι. Κάθε πρόβλημα έχει τις δικές του ιδιαιτερότητες και δυσκολίες οι οποίες παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής και στην εφαρμογή του εκάστοτε προγράμματος.

Ο Warren (χ.χ στο Ζωγράφου) προτείνει ένα υπόδειγμα για την ανάλυση της σχεδιασμένης κοινωνικής αλλαγής, οι διαστάσεις/φάσεις του οποίου είναι οι εξής: Ο αντικειμενικός σκοπός της επιδιωκόμενης αλλαγής. Αφορά το στόχο που τίθεται για αλλαγή και αυτό μπορεί να είναι η συμπεριφορά των ατόμων, των ομάδων ή των κοινοτήτων και οι σχέσεις μεταξύ τους, είτε αυτές είναι ανεπίσημες διαπροσωπικές, είτε αν είναι επίσημες μεταξύ των διαφόρων φορέων. Στη δεύτερη φάση ο στόχος αυτός γίνεται πιο συγκεκριμένος. Εδώ θα πρέπει να μελετηθεί κατά πόσο είναι ο στόχος-κοινότητα έτοιμος και θέλει να γίνει η προσπάθεια για την αλλαγή. Βέβαια κάθε αλλαγή είναι πολύ πιθανό να προκαλέσει αντιδράσεις. Αυτές μπορεί να οφείλονται στη συνήθεια, την αναστάτωση, τα συμφέροντα κάποιων ή ακόμη και την ιδεολογία μερικών. Οι αντιστάσεις όμως μπορεί να υπάρξουν και μετά την επίτευξη της αλλαγής. Γι' αυτό θα ήταν καλό οι αλλαγές να γίνονται μαζί με τα μέλη της εκάστοτε κοινότητας, που θα συμμετέχουν ενεργά σε όλη τη διαδικασία. Έπειτα αξιολογούνται όλες οι πηγές που είναι διαθέσιμες και επιλέγεται η στρατηγική που θα ακολουθηθεί για να επιτευχθεί ο στόχος αλλά και η σταθεροποίηση της επιδιωκόμενης αλλαγής. Πρέπει λοιπόν, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω να μελετηθεί πολύ καλά το πρόβλημα, οι παράγοντές του, όσα αυτό συνεπάγεται καθώς και οι άμεσα ενδιαφερόμενοι και μη.

Ο Richard Walton (1965) υποστηρίζει ότι υπάρχουν δύο στρατηγικές παρέμβασης. Αυτές είναι η στρατηγική ισχύος και η στρατηγική αλλαγής στάσεων του συστήματος- κοινότητα. Στην πρώτη, το κοινοτικό στέλεχος επικεντρώνεται στη δύναμη που έχει (χρήματα, κύρος, παροχές) και την ενίσχυση αυτής. Στη δεύτερη το κοινοτικό στέλεχος επιδιώκει την αμοιβαία εμπιστοσύνη και εκτίμηση με το συστημα-κοινότητα, ούτως ώστε να πραγματοποιηθεί η αλλαγή στη στάση και τη συμπεριφορά. Οι δύο αυτές στρατηγικές χρειάζονται εξίσου και όταν χρησιμοποιούνται και οι δύο ταυτόχρονα μπορούν να επιφέρουν καλύτερα αποτελέσματα. Στόχος είναι να επιτευχθεί η αλλαγή.

Βέβαια, σε κάθε αλλαγή όταν αρχίζει η παρέμβαση είναι πιθανό να υπάρξουν και αντιστάσεις. Όπως για παράδειγμα, το ότι δεν θα έχουν όλα τα μέλη της κοινότητας το ίδιο ενδιαφέρον για την αλλαγή. Σε αυτή την περίπτωση γίνεται συνεργασία με τους φορείς που εμπλέκονται, για να κινητοποιηθούν και τα υπόλοιπα μέλη. Επίσης, μπορεί να υπάρχουν άτομα που να είναι αντίθετα με την αλλαγή. Εδώ θα πρέπει να ενημερωθούν- πληροφορηθούν καλύτερα για την αλλαγή και να βρεθούν κίνητρα για όσους διαφωνούν, ώστε να συμμετέχουν. Μία άλλη περίπτωση είναι να μην πεισθούν αυτοί που διαφωνούν με την αλλαγή. Μέσω διαπραγματεύσεων, μπορεί να

αλλαχθούν ορισμένες φορές και οι στόχοι της για να γίνει συμβιβασμός μεταξύ όλων. (Σταθόπουλος, 2000:56-57).

Οι δυο στρατηγικές παρέμβασης, είναι η στρατηγική συνεργασίας και η στρατηγική αναμέτρησης-σύγκρουσης. Η στρατηγική συνεργασίας, αφορά την αλληλεπίδραση όλων όσων εμπλέκονται στην αλλαγή, από τα μέλη της κοινότητας μέχρι τους φορείς και τις οργανώσεις που υπάρχουν σε αυτή. Για τον λόγο αυτό, χρειάζεται να εξεταστεί σε βάθος το πρόβλημα. Ποιοι είναι οι άμεσα ενδιαφερόμενοι και αυτοί που συμμετέχουν πιο ενεργά για να λυθεί το πρόβλημα, αλλά και αυτοί που δεν ενδιαφέρονται τόσο, να ενημερωθούν και να πειστούν για την αλλαγή. *«Ο M.Ross στηρίζει τη θεωρία και τη μεθοδολογία του στην κοινωνιολογική θεωρία της κοινωνικής σταθερότητας. Πιστεύει ότι, κατά βάση, το κοινωνικό σύστημα λειτουργεί ικανοποιητικά. Οι άνθρωποι με συνεργασία και αλληλοβοήθεια, μπορούν να αλλάξουν και να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής στην κοινότητα τους, αξιοποιώντας τις πηγές και τους πόρους που βρίσκονται στη διάθεση τους μέσα η έξω από την κοινότητα. Δίδει ιδιαίτερη σημασία στη συμβολή της κοινοτικής εργασίας για την ανάπτυξη συνεργατικών σχέσεων μεταξύ των κατοίκων, μέσα από τα διάφορα προγράμματα κοινοτικής ανάπτυξης. Ο μακροπρόθεσμος στόχος δεν είναι η επίλυση ενός ή περισσότερων κοινοτικών προβλημάτων, αλλά η απόκτηση δεξιοτήτων και γνώσεων που θα βοηθήσουν τους ηγέτες και την κοινότητα γενικά να χειρίζονται δημιουργικά τις εντάσεις και τις συγκρούσεις που είναι φυσιολογικό να παρουσιάζονται στην κοινότητα»* (M.Ross,χ.χ στο Σταθόπουλος, 2000).

Η δεύτερη είναι η στρατηγική της αναμέτρησης-σύγκρουσης. Η σύγκρουση οφείλεται στο ότι οι στόχοι, τα οφέλη και τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων είναι διαφορετικά. Χρησιμοποιώντας λοιπόν την στρατηγική αναμέτρησης-σύγκρουσης φτάνουμε στην επιτυχία της αλλαγής. Η σύγκρουση έχει δυο μορφές. Στην πρώτη στοχεύουμε να μη ζημιωθούν και οι δυο αντιτιθέμενες πλευρές. Στη δεύτερη, η σύγκρουση είναι ανοιχτή και ο ένας από τους αντιπάλους «τίθεται εκτός μάχης». Όμως, να αναφέρουμε ότι χρησιμοποιείται κυρίως η πρώτη, η στρατηγική συνεργασίας.

Κατά κύριο λόγο, η στρατηγική συνεργασίας είναι αυτή που κυριαρχεί και είναι αποτελεσματική καθώς συμβάλλει στη σταθερότητα της κοινότητας.

Για να υλοποιηθούν οι κοινοτικές παρεμβάσεις χρειάζεται το κοινοτικό στέλεχος να έχει γνώσεις και δεξιότητες, ούτως ώστε να ανταπεξέλθει στους προσεκτικούς χειρισμούς που είναι απαραίτητοι. Καλό θα ήταν πριν ξεκινήσει μια κοινοτική παρέμβαση τα κοινοτικά στελέχη να προσκαλούνται από την ίδια την κοινότητα και να ενημερώνονται για τις επιθυμίες των μελών της για την κοινοτική

αλλαγή. Κάτι τέτοιο είναι πολύ σπάνιο στις κοινότητες που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα το οποίο χρήζει άμεσης κοινωνικής αλλαγής, καθώς τα μέλη τους δεν κατανοούν την αναγκαιότητα για κινητοποίηση. Όμως ένα κοινοτικό στέλεχος μπορεί να παρέμβει στην κοινότητα και χωρίς πρόσκληση. Θα ήταν καλό πρώτα να γίνει μια μελέτη/ερευνα στην κοινότητα, ώστε το στέλεχος να γνωρίσει καλά τον πληθυσμό της, τις ανάγκες της, καθώς και τις δυνάμεις και αδυναμίες που έχει η κοινότητα αυτή. Έπειτα με λογικά επιχειρήματα να πείσει τα μέλη για την αλλαγή, έτσι ώστε να ευαισθητοποιηθούν και όλοι μαζί να βρουν την κατάλληλη στρατηγική παρέμβασης (Ζαϊμάκης, 2002:263-264).

Σύμφωνα με τον Σταθόπουλο (2000:43) η έννοια της κοινωνικής αλλαγής δημιουργεί ερωτήματα σχετικά με το πώς μπορεί αυτή να πραγματοποιηθεί σε μια κοινωνία: μέσω κοινωνικών νόμων; Ο άνθρωπος παίζει κάποιο ρόλο σε αυτή;

Η κοινοτική εργασία βασίζεται σε τρεις βασικές κοινωνιολογικές θεωρίες: τη θεωρία της κοινωνικής ισορροπίας, τη θεωρία της κοινωνικής σύγκρουσης και τη θεωρία της κοινωνικής δράσης. (Σταθόπουλος, 2005:89-90).

Η πρώτη θεωρία εκφράστηκε κυρίως από τον Durkheim ως δομικός λειτουργισμός. Στον λειτουργισμό το βασικό νόημα αποτελεί η λειτουργία. Ο Durkheim διακρίνει τα αίτια ενός κοινωνικού γεγονότος από την λειτουργία του. (Λαμπίρη-Δημάκη Ι, 1990:58) Η πρώτη θεωρία διατείνεται ότι στην κοινωνία υπάρχει τάξη και τα κοινωνικά φαινόμενα είναι σταθερά: σε αυτή τη θεώρηση της κοινωνίας η έννοια της κοινωνικής εξετάζεται ως βαθμιαία και προγραμματισμένη. (Σταθόπουλος, 2005:93).

Η θεωρία της κοινωνικής ισορροπίας διακρίνεται για την σταθερότητα της όσον αφορά τα κοινωνικά φαινόμενα. *«Λειτουργεί σαν το ανθρώπινο σώμα, στο οποίο τα επιμέρους όργανα διατηρούν μια σχετική αυτονομία, υπακούουν όμως σε μια συντονιστική ρύθμιση που εξασφαλίζει την ομαλότητα στη λειτουργία του οργανισμού»* (Howe,1987:35) στο Σταθόπουλος,2005:89. Στην προσπάθειά τους να εμβαθύνουν στη θεωρία της κοινωνικής ισορροπίας, διάφοροι εκπρόσωποι της φιλοσοφίας, της κοινωνιολογίας και της κοινωνικής εργασίας διατύπωσαν τις απόψεις τους. Σύμφωνα με τον Herbert Spenser (1820-1903) στο Σταθόπουλος,2005:90, *«η ανθρώπινη κοινωνία έχει, όπως η φύση, τους δικούς της νόμους. Ο άνθρωπος μπορεί να μόνο να μελετήσει τα κοινωνικά φαινόμενα και να επιδείξει προσαρμοστικότητα στους κανόνες λειτουργίας της κοινωνίας»*. (Σταθόπουλος,2005:90) Κατά τον Emile Durkheim (1858-1913) στο Σταθόπουλος απαραίτητα συστατικά τα οποία συμβάλλουν στη σωστή διοργάνωση μιας κοινωνίας αποτελούν η συλλογική συνείδηση και η αρμονία. Οι δύο κοινωνιολόγοι

παρουσιάζουν μέσα από τις απόψεις τους την κοινωνία «σαν ένα οργανισμό που χαρακτηρίζεται από τη συναίνεση και τη συνεργασία» (Σταθόπουλος,2005:91) Ο Τσαούσης, (1984:56) στο Σταθόπουλος «βλέπει την κοινωνία σαν ένα αυτοσυντηρούμενο και αναπαραγόμενο σύστημα στο οποίο ο άνθρωπος πρέπει να ενταχθεί και να ενσωματωθεί» (Σταθόπουλος,2005:91) Επιπρόσθετα με τη θεωρία της κοινωνικής ισορροπίας ασχολήθηκαν και οι Talcott Parsons και Robert Merton. Ο Parsons υποστηρίζει τη θεωρία των συστημάτων κατά την οποία «οι βασικές λειτουργίες κάθε συστήματος είναι τέσσερις: η διατήρηση, η προσαρμογή, η εκπλήρωση των σκοπών και, τέλος, η ολοκλήρωση του συστήματος» (Σταθόπουλος,2005:92) . Ο Merton ως εκπρόσωπος του λειτουργισμού, αναφέρεται στις έκδηλες και λανθάνουσες λειτουργίες ενός συστήματος. «Έκδηλες λειτουργίες ενός συστήματος είναι οι αντικειμενικές συνέπειες που συντελούν στη διατήρηση του συστήματος και τις οποίες τα μέλη του συστήματος αναγνωρίζουν και επιδιώκουν. Λανθάνουσες λειτουργίες είναι οι αντικειμενικές συνέπειες που συντελούν στη διατήρηση του συστήματος χωρίς ούτε να τις αναγνωρίζουν ούτε να τις επιδιώκουν τα μέλη» (Τσαούσης,1984:85) στο Σταθόπουλος,2005:92. Βασικό συμπέρασμα της κοινωνικής ισορροπίας που προκύπτει από τις απόψεις των επιστημόνων αποτελεί η συλλογική συνείδηση και αρμονία μέσα στην κοινωνία.

Η δεύτερη θεωρία μπορεί να ενταχθεί και αυτή στην δομική θεώρηση «δεδομένου ότι και αυτή αντιμετωπίζει την κοινωνία σαν ένα σύστημα αλληλεξαρτημένων τμημάτων» (Λαμπίρη-Δημάκη I,1990:61) Η διαφορά τους όμως βρίσκεται στο σημείο ότι αντιλαμβάνονται διαφορετικά «την φύση του συστήματος, την φύση των τμημάτων του, τη σημασία του κάθε τμήματος και την σχέση ανάμεσα στα τμήματα» (Λαμπίρη-Δημάκη I,1990:61)

Βασίζεται στον Καρλ Μαξ και στις απόψεις του για την αντιπαράθεση και τη διαμάχη ως βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνίας. Κατά τον Καρλ Μαξ «τα διάφορα προγράμματα κοινωνικής μεταρρύθμισης αποτελούν παραπλανητικές προσπάθειες της αστικής τάξης, με σκοπό την υπονόμευση ή την καθυστέρηση της επαναστατικής διαδικασίας που πραγματοποιείται με την πάλη των τάξεων» (Σταθόπουλος:96). Ως εκπρόσωπος της κοινωνιολογίας των συγκρούσεων ο Καρλ Μαξ θεωρεί πως μέσα στην κοινωνία επικρατούν ανταγωνισμοί, συγκρούσεις και καταπίεση αντί για συναίνεση και συνοχή. (Λαμπίρη-Δημάκη I, 1990:61) «Η μονάδα ανάλυσης δεν είναι πια το κοινωνικοποιημένο άτομο και η θέση του μέσα στο κοινωνικό σύστημα, αλλά οι ομάδες συμφερόντων που λόγω της υπάρχουσας κοινωνικο-οικονομικής οργάνωσης ωθούνται στον αναμεταξύ τους ανταγωνισμό και αγώνα. Η έννοια κλειδί δεν είναι πια η συναίνεση

αλλά η διαίρεση». (Λαμπίρη-Δημάκη I, 1990:61) Για τον Μάρξ «υπάρχει σε κάθε κοινωνία μία άνιση κατανομή των αγαθών που δημιουργεί μια ανισορροπία ανάμεσα στη μάζα εκείνων που δεν κατέχουν τα πλούτη και στο μικρό αριθμό των προνομιούχων. Η ανισορροπία αυτή γεννά συγκρούσεις και οι συγκρούσεις αυτές οδηγούν σε κοινωνικές μεταβολές». (Ζαν Καζνεβ, 1979:153) Ο όρος σύγκρουση εμπεριέχει την έννοια του συναγωνισμού, ετυμολογικά όμως έχει την έννοια του αγωνίζομαι. Επομένως «στόχος της σύγκρουσης είναι η ήττα του αντιπάλου, ενώ ο συναγωνισμός αποβλέπει στην επιτυχία του σκοπού. Στην κοινωνική σύγκρουση δύο ή περισσότερα άτομα ή ομάδες παλεύουν ο ένας εναντίον του άλλου για να επιτύχουν μια κοινώς επιθυμητή αξία ή για να αποκτήσουν ένα αμοιβαία επιθυμητό αντικείμενο. Τα συγκρουόμενα μέρη επιδιώκουν την ήττα ή την συντριβή του αντιπάλου για να επιτύχουν τους σκοπούς τους» (Πολυχρονόπουλος, 1987:64 στο Σταθόπουλος, 2005:96).

Ο συγγραφέας παρουσιάζει μια συνθετική προσέγγιση των δύο παραπάνω θεωριών σύμφωνα με την οποία η κοινωνική αλλαγή έχει έναν «συμβιβαστικό χαρακτήρα» (Σταθόπουλος, 2005:102).

Οι συγκρούσεις δηλαδή συμβαίνουν και επιλύονται με τρόπο θετικό ώστε να εξελίσσουν την κοινωνία και να μην συμβάλλουν στη διάλυσή της (Σταθόπουλος, 2005:102).

Η τρίτη θεωρία αποκαλείται συμβολική διάδραση και αναπτύχθηκε κυρίως σαν σχολή στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής με Κύριο εκφραστή τον Μαξ Βέμπερ. Η βασική έννοια στη θεωρία αυτή «δεν είναι το κοινωνικό σύστημα, ούτε η κοινωνική ομάδα αλλά η κοινωνική δράση και ιδίως το ίδιο το άτομο ως ον κοινωνικό» (Λαμπίρη-Δημάκη, 1990:63) Σε αυτό το σημείο τίθεται το ερώτημα για την επιτυχία της συνοχής μέσα στην κοινωνία και η απάντηση δίνεται μέσα από την προσπάθεια του ατόμου να αναδιοργανώνει συχνά τις κοινωνικές του σχέσεις. (Λαμπίρη-Δημάκη, 1990:63) Σε αυτή τη θεωρία η οποία είναι η κοινωνική δράση, περικλείεται η έννοια της δράσης ως συνειδητή συμπεριφορά των ατόμων με αποτέλεσμα να συμβάλλουν με τις πράξεις τους στην κοινωνική αλλαγή (Σταθόπουλος, 2005:105).

Βασικός σκοπός της εργασίας στην κοινότητα είναι η ανάπτυξή της και η αλλαγή των προβληματικών συνθηκών, ώστε να βελτιωθεί το επίπεδο διαβίωσης των μελών της. Είναι άλλωστε αποδεκτή η άποψη ότι η κοινωνική αλλαγή χρειάζεται την εμπλοκή του τοπικού στοιχείου και τη συμμετοχή των μελών μιας κοινότητας. (Ζαιμάκης, 2011:155).

Ο Ζαιμάκης (2011) παρουσιάζει ως αλληλένδετες έννοιες και στρατηγικές κοινοτικής παρέμβασης, ώστε να επιτευχθούν οι σκοποί της εργασίας στην κοινότητα.

Αυτές είναι η κοινοτική ανάπτυξη, η κοινωνική αλλαγή, η ενδυνάμωση, η συμμετοχή και η δράση. Σύμφωνα με τον Weber το άτομο με τις πράξεις τους έχει την ικανότητα να επηρεάσει τη διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής. Τα σημεία που απασχόλησαν το Weber ήταν η κατανομή της δύναμης και οι πηγές της και οι μορφές εξουσίας. Κατά τον Weber, *«δύναμη είναι η πιθανότητα ένα άτομο, σε μια κοινωνική σχέση, να μπορεί να επιβάλλει τη θέλησή του, παρά τις όποιες αντιστάσεις»* (Weber 1968, τομ. 1:53 στο Σταθόπουλος, 2005:105).

Η εξουσία αποτελεί το μέσο για την εκπλήρωση ενός σκοπού και υπάρχουν τρεις μορφές εξουσίας κατά τον Weber, οι οποίες είναι: *«1) Η χαρισματική εξουσία, η οποία στηρίζεται στην αφοσίωση σε ένα άτομο με ανώτερα προσόντα και εξαιρετικές ιδιότητες, 2) Η παραδοσιακή εξουσία, η οποία στηρίζεται στις παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα μιας κοινωνίας, 3) Η ορθολογική-νομική εξουσία, που βασίζεται στην πεποίθηση για την ορθότητα και αναγκαιότητα τυπικών κανόνων»* (Σταθόπουλος, 2005:106).

2.3.1.1 Η κοινωνική αλλαγή ως στρατηγική παρέμβασης

Βασικό σημείο για την πραγματοποίηση μιας κοινωνικής αλλαγής αποτελεί η συνεργασία μεταξύ των κοινοτήτων, αυτό που αναφέρεται ως διακοινοτική δράση (Ζαϊμάκης, 2011:163). Αυτή λαμβάνει διάφορες μορφές, παρουσιάζει όμως και κάποια προβλήματα όπως η απαίτηση για αυξημένους πόρους.

Δεύτερο σημείο και πολύ βασικό για την επίτευξη μιας αλλαγής στην κοινότητα είναι η βαθιά μελέτη και ανάλυση των χαρακτηριστικών της. (Ζαϊμάκης, 2011:164). Προτερήματα, αδυναμίες, ξεχωριστές ομάδες ακόμη και ιδιαίτερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά πρέπει να μελετηθούν σε βάθος πριν το οποιοδήποτε βήμα για κοινωνική αλλαγή.

Ακόμη, παράλληλα με τη μελέτη της ίδιας της κοινότητας, θα πρέπει να αναλύεται και να λαμβάνεται υπ'όψιν το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον και οι κοινωνικές ,πολιτικές και οικονομικές συνθήκες της χώρας στην οποία υπάρχει η κοινότητα. *«Η δράση για την κοινωνική αλλαγή απαιτεί βαθιά γνώση για ό,τι υπάρχει και λεπτομερή εξέταση των εναλλακτικών δυνατοτήτων και των ορίων που παρατηρούνται σε μία δεδομένη κατάσταση»* (Ζαϊμάκης, 2011:165).

Επιπροσθέτως, η διεργασία αλλαγής στάσεων και αξιών των μελών μιας κοινότητας είναι πολύ σημαντική για την επίτευξη μιας ευρύτερης αλλαγής. Η διεργασία αυτή είναι μια συνεχής και μακρά διαδικασία και σχετίζεται με τον τύπο των

πληροφοριών που εισέρχονται σε μια κοινότητα, αλλά και με τον τρόπο που αυτές παρουσιάζονται και με τη διαχείρισή τους από τους εργαζόμενους στα κοινοτικά προγράμματα (Ζαιμάκης,2011:167).

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί και η σημαντικότητα του ρόλου των επαγγελματιών της κοινοτικής εργασίας στην επίτευξη της κοινωνικής αλλαγής, καθώς *«το κοινοτικό στέλεχος βοηθά την κοινότητα στην αναγνώριση λύσεων στα κοινοτικά προβλήματα και, σε ορισμένες περιπτώσεις, εμπλέκει την κοινότητα σε μια παιδαγωγική εμπειρία που εκτείνει τις βάσεις γνώσεων με την επεξεργασία καινοτόμων λύσεων»* (Ζαιμάκης,2011:169).

Τέλος, ένα επιπρόσθετο σημαντικό σημείο είναι η χρησιμοποίηση μιας ολιστικής στρατηγικής για την παρέμβαση στην κοινότητα: όλη η κοινότητα έχει την ανάγκη της αλλαγής και όχι μόνο κάποια ξεχωριστά κομμάτια της, κάποιες ιδιαίτερες ομάδες ανθρώπων ή περιοχές (Ζαιμάκης, 2011:169).

Ο Checkoway (στο Ζαιμάκης, 2011:170-172) προτείνει έξι βασικές στρατηγικές για την επίτευξη της αλλαγής στην κοινότητα:

- Η μαζική κινητοποίηση: η συγκέντρωση ατόμων και η συζήτηση γύρω από ένα θέμα της κοινότητας, με βάση το οποίο συσπειρώνονται και προβαίνουν σε διάφορες κινήσεις διαμαρτυρίας.
- Η κοινοτική δράση: με δημιουργία μικρών ομάδων ενδιαφέροντος και ανάληψη συλλογικής δράσης με σκοπό τη διεκδίκηση δικαιωμάτων και την επίλυση προβλημάτων της κοινότητας.
- Η συμμετοχή: η εμπλοκή του κάθε μέλους της κοινότητας όχι μόνο σε δράσεις αλλά και σε σχεδιασμό προγραμμάτων που αφορούν την κοινότητα.
- Η δημόσια υπεράσπιση: αφορά ομάδες ή και ολόκληρες κοινότητες που αδυνατούν να εκπροσωπηθούν σε νομικό, κοινοτικό και θεσμικό επίπεδο και την προώθηση των αιτημάτων τους αναλαμβάνουν ορισμένοι «συνήγοροι» σε άμεση συνεργασία με τα ίδια τα μέλη.
- Η λαϊκή επιμόρφωση: η οποία συμβάλλει στην ανάπτυξη της κριτικής συνειδητοποίησης των μελών της κοινότητας και στην προώθηση της συμμετοχής των μελών της κοινότητας στα κοινά.
- Οι υπηρεσίες τοπικής ανάπτυξης: η δημιουργία υπηρεσιών μέσα στην κοινότητα που θα ασχολείται με τα προβλήματά της.

Η Κοινωνική Εργασία και η στρατηγική επίλυσης του προβλήματος

- Αναγνώριση του προβλήματος και εγκαθίδρυση της ανάγκης για αλλαγή
- Συλλογή πληροφοριών
- Αξιολόγηση και ανάπτυξη μιας θεωρίας υπόθεσης και σχέδιο για αλλαγή
- Παρέμβαση και προσπάθεια αλλαγής
- Εξέλιξη και λήξη της προσπάθειας αλλαγής.

Συμπερασματικά διακρίνουμε πως απαιτείται βαθιά μελέτη των χαρακτηριστικών μιας κοινότητας, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές συνθήκες που επικρατούν. Καταλυτικός θεωρείται ο ρόλος του κοινοτικού στελέχους στην εισαγωγή πληροφοριών στην κοινότητα αλλά και ο τρόπος διαχείρισής τους.

2.3.2 Η συμμετοχή των μελών της κοινότητας

Η συμμετοχή των κατοίκων μιας κοινότητας σημαίνει την ενασχόληση τους με τις διαδικασίες επίλυσης προβλημάτων και ανάπτυξης της κοινότητας. Μάλιστα, η συμμετοχή θεωρείται ως παράγοντας-κλειδί για το σχεδιασμό κοινοτικής ανάπτυξης. *«Η κοινοτική συμμετοχή χρησιμοποιείται για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων, προκειμένου η κοινωνική μεταβολή να γίνει περισσότερο αξιόπιστη και αποτελεσματική»* (Ζαιμάκης,2011:183).

Η συμμετοχή λαμβάνει διάφορες μορφές, τις οποίες ο Midgley (στο Ζαιμάκης,2011:184-185) ταξινομεί ως εξής:

- Αντί-συμμετοχή: το κράτος απαγορεύει τη συμμετοχή.
- Η συμμετοχή ως εργαλείο: το κράτος υποστηρίζει τη συμμετοχή με όρους κοινωνικού ελέγχου και μείωσης του κόστους ανάπτυξης.
- Αναπτυξιακή συμμετοχή: το κράτος παρέχει την υποστήριξη του στη συμμετοχή αλλά τα αποτελέσματα είναι αμφίσημα καθώς η συμμετοχή δεν παίζει τελικά και τόσο σημαντικό ρόλο.
- Συμμετοχικό μοντέλο: το κράτος εφαρμόζει την πραγματική κοινοτική συμμετοχή.

Στην προώθηση της κοινωνικής αλλαγής, οι ριζοσπαστικότερες πρακτικές στην κοινοτική εργασία, θεωρούν απαραίτητη την εμπλοκή των μελών της κοινότητας στην αναπτυξιακή διαδικασία. (Ζαιμάκης, 2011:186).

Η συμμετοχή των πολιτών αποτελεί απαραίτητο στοιχείο στην διαδικασία της κοινοτικής ανάπτυξης προκειμένου να επιλυθεί ένα συγκεκριμένο κοινοτικό πρόβλημα. Σύμφωνα με τον Dutt (2004) *«η έννοια της συμμετοχής παραπέμπει σε μια διαδικασία αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών της κοινωνίας (ατομικά ή συλλογικά) και αντιπροσώπων ενός δημόσιου ή άλλου φορέα, με στόχο οι συμμετέχοντες να επηρεάσουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων που τους αφορούν»* (Καραγκούνης, 2008:140).

Η Arnstein (1969) διαχώρισε τη συμμετοχή σε τρεις γενικές κατηγορίες: *«γνήσια συμμετοχή»* (η οποία παραπέμπει στην μεταφορά δύναμης στον συμμετέχοντα), στη *«γνωμοδοτική συμμετοχή»* (που αναφέρεται στη συμμετοχή σε θεσμοθετημένα όργανα λήψης αποφάσεων), και την *«ψευδοσυμμετοχή»* (εδώ ναι μεν γίνεται λόγος για συμμετοχή, αλλά το άτομο δεν έχει καμιά ουσιαστική δυνατότητα να επηρεάσει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων)» (Καραγκούνης, 2008:140).

Η συλλογική δράση αποτελεί βασικό εργαλείο στην κοινοτική εργασία (Ζαιμάκης, 2011:192).

Αυτό συμβαίνει καθώς η μαζικότητα ισχυροποιεί τις απαιτήσεις και τους αγώνες για κάλυψη αναγκών ή διεκδίκηση δικαιωμάτων, ενώ ταυτόχρονα κινητοποιεί και κινητοποιεί κάθε μέλος της κοινότητας ξεχωριστά: *«Καθώς οι άνθρωποι αναλαμβάνουν δράση για να αλλάξουν τις καταστάσεις τους, αλλάζουν και οι ίδιοι ως άνθρωποι και γίνονται περισσότερο ικανοί»* (Ζαιμάκης, 2011:194).

Στα πλαίσια της συλλογικής δράσης σε μια κοινότητα αναπτύσσονται και οι πρακτικές κοινοτικής δράσης. Η έννοια αυτή ερμηνεύεται ως η συσπείρωση των μελών μιας κοινότητας με στόχο την κοινοτική ανάπτυξη και την κάλυψη των αναγκών της κοινότητάς τους και έρχεται σε αντίθεση με τις προνοιακές, επιδοματικές πρακτικές κάλυψης των αναγκών (Ζαιμάκης, 2011:197). Τα μέλη μιας κοινότητας συγκροτούν ομάδες πίεσης με σκοπό:

- Τη διεκδίκηση παροχών και υπηρεσιών.
- Την ανάπτυξη δικτύων κοινωνικής φροντίδας.
- Την προστασία και την ανάδειξη του φυσικού πλούτου της κοινότητας.
- Την οργάνωση συνεταιρισμών.
- Την προώθηση της κοινωνικής αλλαγής (Ζαιμάκης, 2011:197).

Ο Thomas αναφέρεται στην κοινοτική δράση ως μια προσέγγιση που χαρακτηρίζεται από τέσσερα στοιχεία: *«συνιστούν δράσεις μαχητικού περιεχομένου που*

επιδιώκουν να επηρεάσουν άτομα και ομάδες, οι δράσεις αυτές δίνουν έμφαση στη σύνδεση μεταξύ ζητημάτων που αφορούν την κοινότητα και στο χώρο παραγωγής, στοχεύουν στην ανάλυση των όσων συμβαίνουν σε ένα ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και στην ανάπτυξη της συλλογικής αντίληψης σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους οι εξελίξεις αυτές επηρεάζουν ποικίλα ζητήματα της καθημερινής ζωής των μελών της κοινότητας και, τέλος, επικεντρώνονται στην οργάνωση συγκεκριμένου τύπου δράσεων, όπως διαμαρτυρίες και καταλήψεις» (Καραγκούνης,2008:164).

2.3.3 Η ενδυνάμωση των μελών της κοινότητας

Ο όρος ενδυνάμωση προέρχεται από την έννοια της κριτικής συνειδητοποίησης, όπου είχε διαδοθεί ιδιαίτερα κατά τις δεκαετίες του 1970 και του 1980. (Ζαιμάκης,2011:173) Με την έννοια της κριτικής συνειδητοποίησης ασχολήθηκε ο παιδαγωγός Πάολο Φρέιρε προσπαθώντας μέσα από τη θεωρία του να βοηθήσει «τις καταπιεσμένες ομάδες του Τρίτου Κόσμου να υπερβούν «την κουλτούρα της σιωπής», τις στάσεις απομόνωσης και τη μοιρολατρία που τις χαρακτηρίζει, και να μεταμορφώσουν την κοινωνική πραγματικότητα που τους περιβάλλει» (Παολο Φρέιρε, στο Ζαιμάκης,2011:173). Ο Φρέιρε βλέπει τα άτομα σε μια κοινωνία ως δρώντα όντα τα οποία έχουν τη δυνατότητα μέσω της γλώσσας τους και της δύναμής τους να μεταμορφώσουν το περιβάλλον τους. Για αυτόν η δράση και ο κριτικός στοχασμός συνδέονται άμεσα. «Η κριτική συνειδητοποίηση είναι μια διαλεκτική σύζευξη της συνείδησης με τον κοινωνικό κόσμο, του κριτικού στοχασμού με τη δράση» (Ζαιμακης,2011:173-174). Όταν ο στοχασμός δεν εκφράζεται μετατρέπεται σε ιδεαλισμό.

Τα άτομα μέσα στο κοινωνικό σύνολο οφείλουν να αποκτήσουν επίγνωση της πραγματικότητας που τα περιβάλλει, να μετατρέψουν την εικόνα της κοινωνίας που αντικρίζουν καθημερινά και στην θέση της να οραματιστούν και να πλάσουν μια κοινωνία με ικανούς και δραστήριους πολίτες που θα επιφέρουν αλλαγές μέσω της δράσης τους. Επομένως «αναγκαίο βήμα για την κριτική συνειδητοποίηση είναι η απόκτηση επίγνωσης, δηλαδή η σύλληψη της διαλεκτικής σχέσης μεταξύ των ανθρώπων και του κόσμου που τους περιβάλλει, η συνείδηση του ότι οι άνθρωποι, ως όντα μέσα στο χρόνο και το χώρο είναι μαζί και μέσα στον κόσμο και αποτελούν μέρη του κοινωνικού κόσμου» (Ζαιμακης,2011:175). Απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση κριτικής

συνειδητοποίησης είναι η γνώση του εαυτού μας, των αντιλήψεών μας και των αξιών μας.

Η έννοια συνειδητοποίησης αποτελεί μια ανθρώπινη διαδικασία σύμφωνα με την οποία *«οι άνθρωποι, όχι σαν δέκτες αλλά σαν υποκείμενα που αποκτούν γνώση, κατορθώνουν κάποια βαθιά επίγνωση τόσο για την κοινωνικοπολιτιστική πραγματικότητα που διαμορφώνει τη ζωή τους όσο και για την ικανότητά τους να μεταμορφώνουν αυτή την πραγματικότητα»*. (Πάουλο Φρέιρε:61) Αναφορικά με τον παραπάνω ορισμό κατανοούμε πως τα άτομα σε μια κοινωνία που έχουν επίγνωση της κατάστασης στην οποία βρίσκονται, είναι ικανά μέσα από τη δράση τους να επιφέρουν αλλαγές.

Ο Φρέιρε μέσα από τη θεωρία του προσπαθεί να μας παρουσιάσει τη σημαντικότητα του ρόλου του ανθρώπου μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Παρουσιάζει τον άνθρωπο από τα ιστορικά χρόνια να έχει το ρόλο του δημιουργού και του αναδημιουργού του κόσμου, καθώς πρόκειται για ένα ον που δεν υπάρχει απλά, αλλά μέσω της συνείδησης και της δράσης του είναι ικανό να αλλάζει το περιβάλλον του. (Ζαιμάκης, 2011:176).

Σύμφωνα με τον Φρέιρε ο ορισμός της λέξης υπάρχω προσπαθεί να υποδηλώσει ότι ο άνθρωπος αποτελεί το μοναδικό ον που έχει την ικανότητα μέσω του λόγου και των πράξεών του να μεταμορφώνει το περιβάλλον του και να δημιουργεί καταλληλότερες συνθήκες διαβίωσης. Οι άνθρωποι πραγματοποιούνται ικανά όντα για σχέσεις μέσω δύο βασικών συστατικών, με τη συνείδηση και την επέμβαση. (Πάουλο Φρέιρε, :62-63) Στην προσπάθεια ανάλυσης του όρου συνείδηση από τον Φρέιρε προχωράει στον συσχετισμό των ζώων με τους ανθρώπους. Ενώ τα ζώα στο περιβάλλον προσπαθούν απλά να επιβιώσουν ο άνθρωπος προσπαθεί να μεταβάλει το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει με σκοπό να δημιουργήσει κάτι ανώτερο. η «κριτική» διάσταση της συνείδησης εξηγεί τους σκοπούς που οι άνθρωποι αποδίδουν στις πράξεις τους για τη μεταμόρφωση του κόσμου. «Επειδή οι άνθρωποι μπορούν να έχουν σκοπούς, μόνο αυτοί έχουν την ικανότητα να οραματίζονται το αποτέλεσμα της πράξης τους ακόμα και πριν να αρχίσουν την προτεινόμενη δράση» (Πάουλο Φρέιρε:65). Σύμφωνα με τον Φρέιρε για να κατανοήσουμε τα επίπεδα συνείδησης πρέπει να κατανοήσουμε την πολιτιστικοιστορική πραγματικότητα σαν ένα εποικοδόμημα σε σχέση με μια υποδομή. (Πάουλο Φρέιρε:68) Μελετώντας τα διάφορα επίπεδα συνείδησης διακρίνουμε την «κουλτούρα της σιωπής», η κατανόηση της οποίας «είναι δυνατή μόνο αν θεωρηθεί σαν ένα σύνολο που κι αυτό αποτελεί μέρος ενός μεγαλύτερου συνόλου». (Πάουλο Φρέιρε:69). Η κουλτούρα της σιωπής προσπαθεί να δηλώσει την εξάρτηση της κοινωνίας από κάτι ανώτερο, δηλαδή μια εξαρτημένη κοινωνία είναι μια σιωπηλή

κοινωνία η οποία δεν διαθέτει αληθινή φωνή και απλά ακούει από κάτι ανώτερο όπως η μητρόπολη. *«Μόνο όταν οι άνθρωποι μιας εξαρτημένης κοινωνίας ξεφύγουν από την κουλτούρα της σιωπής και κατακτήσουν το δικαίωμα τους να μιλήσουν, δηλαδή μόνο όταν κάποιες ριζοσπαστικές δομικές αλλαγές μεταμορφώσουν την εξαρτημένη κοινωνία μπορεί μια τέτοια κοινωνία σαν σύνολο να πάψει να είναι σιωπηλή ως προς τη διευθύνουσα κοινωνία».* (Πάουλο Φρέιρε :71-72) Σε αυτό το σημείο ο συγγραφέας υποδηλώνει πως μέσω της δράση των πολιτών μέσα σε μια κοινωνία επέρχεται αλλαγή. Άλλο επίπεδο συνείδησης αποτελεί η μισο-αμετάβατη συνείδηση η οποία είναι τυπική των κλειστών δομών. *«Αυτός ο τρόπος συνείδησης δε μπορεί να αντικειμενοποιήσει τα γεγονότα και τις προβληματικές καταστάσεις της καθημερινής ζωής»* (Πάουλο Φρέιρε:74) Σε αυτό το επίπεδο δηλαδή οι άνθρωποι αποδίδουν τα αίτια των γεγονότων στη ζωή τους σε λόγους που δεν αντιστοιχούν στην πραγματικότητα. *“Επειτα συναντάμε τη φάση της απλοϊκής μεταβατικότητας. «Με τη διαδικασία ανάδυσης από τη σιωπή, η ικανότητα της μισο-αμετάβατης συνείδησης διευρύνεται τόσο που οι άνθρωποι αρχίζουν και μπορούν να συλλαμβάνουν νοερά και να διακρίνουν ό,τι προηγουμένως δεν ήταν σαφώς τοποθετημένο».*(Πάουλο Φρέιρε:77)

Στη θεωρία της κοινοτικής εργασίας σταδιακά ο όρος κριτική συνειδητοποίηση αντικαταστάθηκε από τον όρο ενδυνάμωση. Με τον όρο ενδυνάμωση εννοείται μια ενεργοποίηση των μελών της κοινότητας με σκοπό τη βελτίωση και ανάπτυξη της κοινότητας, η οποία ως οργανωμένη προσπάθεια έχει ως στόχο την απόκτηση δύναμης και ελέγχου πάνω στα θέματα της κοινότητας. (Ζαιμάκης, 2011:173).

Η ενδυνάμωση πολλές φορές παρουσιάζεται ως μια διαδικασία κατά την οποία το άτομο ενεργεί μέσω προγραμμάτων που του επιβάλλονται από εξωτερικές παρεμβάσεις και του επιδεικνύουν πως θα ενεργήσει. Αυτό που πραγματικά όμως επιδιώκεται είναι η ανάπτυξη από τα μέσα, δηλαδή ενέργειες που πρέπει να εκτελεστούν από τα ίδια τα μέλη της κοινότητας. Σύμφωνα με την προσέγγιση του Checkoway *«τα μέλη της κοινότητας πρέπει να αναγνωρίσουν την δύναμη που κατέχουν και να ενεργήσουν ανάλογα»* (Ζαιμάκης, 2011:179).

«Η ενδυνάμωση συνιστά μια πολυεπίπεδη διαδικασία που περιλαμβάνει προσωπική εμπλοκή, οργανωτική ανάπτυξη και κοινοτική αλλαγή. Η προσωπική εμπλοκή αναφέρεται στη συμμετοχή ενός ατόμου στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, η κοινοτική αλλαγή στις συνέπειες της συμμετοχής στην κοινότητα και η οργανωτική ανάπτυξη στη δομή που μεσολαβεί ανάμεσα στα άτομα και την κοινότητα και η οποία διευκολύνει την κοινοτική δράση» (Ζαιμάκης, 2011:179).

Η ενδυνάμωση αναφέρεται και στο σύνολο της κοινότητας αλλά και στα μέλη της ξεχωριστά: *«Στο πλαίσιο της κοινοτικής εργασίας και σε μια ριζοσπαστική προοπτική, η ατομική ενδυνάμωση συνδέεται με τη συλλογική δράση και κατ' επέκταση με τον κοινωνικό και οικονομικό μετασχηματισμό»* (Ζαιμάκης, 2011:180).

Κατά τον Schufman (στο Ζαιμάκης, 2011:181) η ενδυνάμωση στην κοινότητα έχει τέσσερις προσεγγίσεις:

- Η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Μέσω της προσέγγισης αυτής στόχοι είναι η κινητοποίηση των ατόμων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και η συμμετοχή στη δημιουργία υπηρεσιών.
- Η διαμόρφωση ικανοτήτων μέσω εκπαίδευσης και πληροφόρησης προσπαθεί να προσφέρει στα άτομα την ικανότητα να εκτιμούν και να αντιμετωπίζουν τις διάφορες καταστάσεις ενώ παράλληλα δρουν με τρόπους που αποτρέπουν την αρνητική διάθεση και συμπεριφορά.
- Η υπεράσπιση των συμφερόντων και των δικαιωμάτων στοχεύει στην ευαισθητοποίηση και ανάληψη δράσης για την δημιουργία ίσων ευκαιριών για όλους τους πολίτες.
- Η κοινωνική κινητοποίηση επιδιώκει να εντάξει τα άτομα στην αναπτυξιακή διαδικασία στοχεύοντας στην απόκτηση δύναμης και ελέγχου στις δύσκολες καταστάσεις.

Αναφορικά με τον παραπάνω ορισμό κατανοούμε πως τα άτομα σε μια κοινωνία που έχουν επίγνωση της κατάστασης στην οποία βρίσκονται, είναι ικανά μέσα από τη δράση τους να επιφέρουν αλλαγές, γνωρίζοντας τις αδυναμίες και τα προβλήματα της κοινότητας και αξιοποιώντας τις εσωτερικές δυνάμεις των μελών της κοινότητας.

2.4 Μοντέλα παρέμβασης

Τα μοντέλα κοινοτικής εργασίας δεν έχουν ιδιαίτερη θεωρητική τεκμηρίωση, ορισμένες φορές συσχετίζονται και καλύπτει το ένα το άλλο, καθώς δεν οριοθετούνται επαρκώς. *«Η έννοια του μοντέλου παραπέμπει σε αυτή του προτύπου και αποτελεί προσπάθεια συστηματοποίησης και εμπειρίας και των συνεπαγόμενων γνώσεων που προέρχονται από την άσκηση ενός επαγγέλματος, της κοινωνικής εργασίας, σε ένα συγκεκριμένο πεδίο/τομέα. Η διαμόρφωση μοντέλων είναι χρήσιμη για λόγους ταξινόμησης, για την πραγματοποίηση συγκρίσεων, την κατάθεση προβληματισμών και την άσκηση κριτικής στις διάφορες πρακτικές που εφαρμόστηκαν ή εφαρμόζονται ακόμη.*

Ενώ συνιστά πολύτιμη δεξαμενή γνώσης για τους επαγγελματίες που ασκούν την κοινοτική εργασία» (Καραγκούνης,2008:121).

Τα μοντέλα στα οποία θα αναφερθούμε παρακάτω είναι τα εξής:

1. Κοινοτική οργάνωση
2. Κοινοτική ανάπτυξη
3. Κοινοτικός/Κοινωνικός σχεδιασμός

2.4.1 Κοινοτική Οργάνωση

Το μοντέλο αυτό χρησιμοποιείται σαν μέσο για την συνεργασία των διάφορων φορέων που υπάρχουν στην κοινότητα. Είτε αυτοί οι φορείς είναι κρατικοί είτε εθελοντικοί. Στόχος λοιπόν είναι ο συντονισμός και οι συνεργασίες για να βρεθούν τα μέσα και οι πόροι που χρειάζονται στην εκάστοτε κοινότητα ούτως ώστε να βελτιωθούν οι υπηρεσίες πρόνοιας που βρίσκονται σε αυτή. (Καραγκούνης, 2008:132).

Σύμφωνα με τον Thomas το μοντέλο αυτό ασχολείται κυρίως με τις ανάγκες των υπηρεσιών της κοινότητας. Βέβαια πολλοί εθελοντικοί φορείς κατάφεραν να φέρουν στην επιφάνεια τις ανάγκες των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων και έτσι δημιουργήθηκαν νέα προγράμματα και παρεμβάσεις, τα οποία επικεντρωνόταν σε αυτές και όχι στις υπηρεσίες της κοινότητας. Μάλιστα πολλά από αυτά υιοθετήθηκαν από κρατικούς φορείς. (Thomas, 1983 στο Καραγκούνης, 2008).

Κατά τον Porple στην κοινοτική οργάνωση δουλεύουν μαζί ως διαχειριστές πολλοί ειδικοί. Όσοι έχουν το ρόλο αυτό έχουν και την ευθύνη για την ισορροπία στην κοινότητα. Αυτό, γιατί πολλές φορές συγκρούονται οι ανάγκες της κοινότητας με το σύστημα που υπάρχει σε αυτή και συγκεκριμένα με τα μέσα και τις δυνατότητες που διαθέτει. (Porple 2000 στο Καραγκούνης, 2008).

Η κοινοτική οργάνωση αποτελεί μια πρακτική μέσω της οποίας μια κοινότητα ή ένα τμήμα της ή μια γειτονιά ή μια ομάδα ατόμων με κοινά ενδιαφέροντα και στόχους να καταφέρουν να γίνουν πιο αποδοτικές και αποτελεσματικές μέσα από την δράση τους και τις κοινωνικές τους σχέσεις.

Όσοι υποστηρίζουν τις ριζοσπαστικές απόψεις, θεωρούν πως στόχος των επαγγελματιών θα πρέπει να είναι η κοινότητα και οι ανάγκες των μελών της και όχι τόσο οι υπηρεσίες που υπάρχουν σε αυτή. Οι ανάγκες λοιπόν θα πρέπει να εκτιμούνται σύμφωνα με τις κοινωνικο- πολιτικές συνθήκες που επικρατούν στην κοινότητα και στη συνέχεια να αναζητούνται λύσεις για αντιμετώπιση. Απώτερος σκοπός είναι να

συζητηθούν όλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα μέλη της κοινότητας. Έτσι μέσα από ένα δημιουργικό διάλογο με τους φορείς της, να επιλεγεί ο κατάλληλος τρόπος και τα μέσα που είναι απαραίτητα για να γίνει η παρέμβαση (Καραγκούνης, 2008:132).

2.4.2 Κοινοτική ανάπτυξη

Η Κοινοτική ανάπτυξη αρχικά χρησιμοποιήθηκε από κάποια προγράμματα προκειμένου να χειραγωγήσει τις τοπικές κοινωνίες. Αργότερα όμως μέσω αυτής δόθηκε περισσότερη έμφαση στην ανάδειξη των αναγκών των πολιτών μέσα σε μια κοινωνία και στην επίλυσή τους. (Καραγκούνης,2008:137).

Κατά τον (Porple,2000:60 στο Καραγκούνης), *«το μοντέλο της κοινοτικής ανάπτυξης επικεντρώνεται στην προσφορά βοήθειας σε ομάδες και κοινότητες προκειμένου να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες και την αυτοπεποίθηση που θα τους επιτρέψουν να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσής τους».*

Ο Thomas (1983:109) θεωρεί απαραίτητα εφόδια την αυτοβοήθεια, αλληλοβοήθεια και ανάπτυξη δεξιοτήτων προκειμένου να πραγματοποιηθούν συλλογικές δράσεις. Υποστηρίζει τρεις τύπους κοινοτικής δράσης: *«ο πρώτος αφορά στην προώθηση και την υποστήριξη δικτύων αλληλοβοήθειας, όπως δημιουργία άτυπων ομάδων προσφοράς υπηρεσιών φροντίδας σε επίπεδο γειτονιάς, ο δεύτερος τύπος αφορά συλλογικά σχήματα αυτοβοήθειας για την προσφορά οικονομικής ενίσχυσης ή άλλων υλικών βοηθημάτων, ο τρίτος τύπος κοινοτικής ανάπτυξης αφορά στον επηρεασμό των κέντρων λήψης αποφάσεων»* (Καραγκούνης, 2008:137).

Στην κοινοτική ανάπτυξη όπως και στα υπόλοιπα μοντέλα θα πρέπει αρχικά να μελετηθεί πολύ καλά η κατάσταση της κοινότητας. Να δούμε τα μέλη της κοινότητας, τη ζωή τους μέσα σε αυτή, τι τους απασχολεί, ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν αλλά και τα κοινά τους χαρακτηριστικά. Όπως τα ενδιαφέροντα και οι παραδόσεις τους. Επιπλέον, στόχος είναι να αξιοποιηθούν οι νέες δυναμικές και η τοπική κοινωνία να μην απομονώνεται αλλά να αλληλεπιδρά με την ευρύτερη κοινωνία. Με λίγα λόγια στόχος είναι να ενισχυθεί η κοινωνία και όλοι να έχουν μία καλύτερη ποιότητα ζωής και να μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες τους. Κάνοντας αλλαγές σε κοινωνικό, πολιτισμικό, αλλά και οικονομικό επίπεδο. (Ζαϊμάκης, 2002:159-161).

Η προσέγγιση της κοινοτικής ανάπτυξης εδράζεται σε τρεις βασικές αντιλήψεις. Αυτές είναι: η αρχή της δικαιοσύνης, η αειφόρος ανάπτυξη και η αντίληψη της υγιούς

κοινότητας. Σύμφωνα με την αρχή της δικαιοσύνης, η ανάπτυξη θα πρέπει να αποβλέπει σε μία κοινότητα όπου δεν θα υπάρχουν ανισότητες μεταξύ των κατοίκων της είτε αυτές είναι κοινωνικές είτε οικονομικές. Όλα τα μέλη θα έχουν ίσες ευκαιρίες, δικαιώματα στα αγαθά και τους πόρους της κοινότητας. Η αειφόρος ανάπτυξη σχετίζεται με τη φύση. Δεν θα πρέπει να η κοινότητα να εκμεταλλεύεται αλόγιστα τη φύση και να παίρνει μόνο από αυτή. Αλλά να τη χρησιμοποιεί χωρίς να την καταστρέφει, για να μπορεί κι αυτή με τη σειρά της να της δίνει χωρίς να στερείται. Τέλος η αντίληψη της υγιούς κοινότητας έχει να κάνει με την υγεία στην κοινότητα. Όχι μόνο σε επίπεδο ασθενειών, αλλά και όσον αφορά τη διανοητική και κοινωνική υγεία της κοινότητας. Έτσι επιδιώκει (η αντίληψη αυτή) ένα ασφαλές περιβάλλον όπου υπάρχει κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη μεταξύ των μελών της και πρόσβαση αυτών σε όλους τους φορείς της. Ακόμη και τη συνεργασία της κοινότητας με άλλες κοινότητες και κρατικούς φορείς (Ζαϊμάκης, 2002:160-161).

«Σύμφωνα με τον Fussell, η κοινοτική ανάπτυξη επιτυγχάνεται μέσα από τη συνεργασία για τη γέννηση ενός οράματος για την τοπική κοινωνία, το οποίο θα περιλαμβάνει ένα σχέδιο συλλογικής δράσης για την αντιμετώπιση των αναγκών της. Τα τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα επιδιώκουν την κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, την οργάνωση δραστηριοτήτων και τη σύνδεσή της με τα υπερτοπικά προγράμματα και υπηρεσίες» (Ζαϊμάκης, 2002:161).

Για την κοινοτική ανάπτυξη είναι απαραίτητο να κινητοποιηθούν όσο περισσότερα μέλη της κοινότητας. Εξάλλου σκοπός είναι η δική τους βελτίωση ζωής ούτως ώστε να παρέχονται περισσότερες και ίσες ευκαιρίες προς όλους. Βέβαια αυτό απαιτεί και θυσίες καθώς θα υπάρξουν αλλαγές σε πολλούς τομείς όπως είναι η κοινωνία, η οικονομία ακόμη και η κουλτούρα της κοινότητας. *«Η ανάπτυξη πραγματοποιείται καθώς οι ενημερωμένοι πολίτες αναγνωρίζουν τις ανάγκες και τα προβλήματά τους, αναπτύσσουν μέσα από τη δράση δεξιότητες, ικανότητες και αποκτούν έλεγχο στις αλλαγές που συμβαίνουν γύρω τους προάγοντας τη δημοκρατική αποκέντρωση και την αυτονομία» (Ζαϊμάκης, 2002:162).*

2.4.3 Κοινωνικός Σχεδιασμός

Για να προσδιορίσουμε την έννοια του κοινωνικού σχεδιασμού θα πρέπει να συμπεριλάβουμε όλες τις πτυχές του. Επειδή υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις, δεν επαρκεί απλά ένας ορισμός για να καλύψει την έννοια του κοινωνικού σχεδιασμού. Οι

βασικοί λόγους για τους οποίους συναντάμε δυσκολία στον ορισμό του κοινωνικού σχεδιασμού είναι αρχικά γιατί ο όρος κοινωνικός σχεδιασμός *«παραπέμπει είτε σε ενέργεια (σχεδιάζω) είτε σε κατάσταση (σχέδιο)»* και υποδηλώνει πως εφαρμόζεται σε διάφορα πεδία δράσης προκαλώντας σύγχυση. Έπειτα δημιουργεί ερωτήματα σχετικά με τους στόχους του. Κάποιοι θεωρούν πως ο κοινωνικός σχεδιασμός στοχεύει στην ανθρώπινη ευημερία, άλλοι θεωρούν πως αποδίδει δικαιοσύνη και άλλοι πως ενεργοποιεί όλες τις δυνατότητες του ατόμου. *«Ο κοινωνικός σχεδιασμός αποκτά διαφορετικό περιεχόμενο όχι μόνο ανάμεσα σε χώρες βιομηχανικές, αλλά και σε χώρες ίδιου επιπέδου ανάπτυξης»*. Τέλος η ανεπαρκής επεξήγηση των μεθόδων και τεχνικών που χρησιμοποιούνται κατά την διαδικασία από τους ειδικούς αυξάνει τη σύγχυση (Κασιμάτη Κ,2002:44-46).

Παρά τους λόγους για τους οποίους είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ο ορισμός του κοινωνικού σχεδιασμού, υπάρχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά που μας βοηθούν να καθορίσουμε αυτή την έννοια. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι: *«ο σχεδιασμός συντελείται σε διαδοχικά στάδια, τα οποία έχουν οργανική σύνδεση μεταξύ τους, στοχεύει στην υποβοήθηση όσων ασκούν πολιτική στη λήψη ρεαλιστικών και ορθολογικών αποφάσεων, απαιτεί αντικειμενικούς στόχους που να παραπέμπουν σε συγκεκριμένες ενέργειες χωρίς να υπάρχουν παρερμηνείες, αναλαμβάνεται από άτομα που δραστηριοποιούνται σε μεγαλύτερους ή μικρότερους οργανισμούς, αφορά συμπεριφορές που αναμένεται να εκδηλωθούν μελλοντικά, προσπαθεί να διοχετεύσει τη δράση προς την πραγματοποίηση των στόχων που έχουν τεθεί, χαρακτηρίζεται από λογική αφού οι επιλογές που προτείνονται θα πρέπει να είναι εφαρμόσιμες, στοχεύει στην αποτελεσματικότητα, αποτελεί κανονιστική δραστηριότητα καθώς έχει θετικές και αρνητικές συνέπειες, αναλαμβάνεται από ειδικά εκπαιδευμένα άτομα»*. (Κασιμάτη Κ, 2002:46-47).

Υπάρχουν διάφορα είδη κοινωνικού σχεδιασμού ανάλογα με το πεδίο που εφαρμόζεται. Σύμφωνα με τον Ιατρίδη παρατηρούμε έξι τύπους κοινωνικού σχεδιασμού και είναι: ο ορθολογικός σχεδιασμός ο οποίος χαρακτηρίζεται και ο πιο συχνός αφού χρησιμοποιείται σε όλα τα πεδία εφαρμογής του κοινωνικού σχεδιασμού. *«Με τον ορθολογικό σχεδιασμό επιδιώκουμε η λύση που επιλέγουμε να υπακούει στις αρχές ενός προβλήματος αριστοποίησης, δηλαδή ελαχιστοποίησης του κόστους και μεγιστοποίησης του αποτελέσματος»*. Έπειτα είναι ο κανονιστικός σχεδιασμός στον οποίο συνυπάρχουν στοιχεία του ορθολογικού όμως *«πρυτανεύει η συμμόρφωσή του σε κοινωνικές αξίες και ηθικούς στόχους για μια πιο ανθρώπινη κοινωνία και*

δευτερευόντως θέτει στους στόχους του την αποτελεσματικότητα και τις θέσεις της αριστοποίησης». Ο συνολικός σχεδιασμός «λαμβάνει υπόψη όλες τις δυνατές λύσεις χρησιμοποιώντας πληθώρα μεταβλητών». Ο στρατηγικός σχεδιασμός επιδιώκει την πιο αποδοτική λύση και βασίζεται στην επιλογή ορισμένων χαρακτηριστικών του προβλήματος. Σε γεγονότα που προκλήθηκαν ξαφνικά και πρέπει να δοθούν έγκαιρες λύσεις γίνεται χρήση του συγκυριακού ή συμπτωματικού σχεδιασμού. Τέλος όταν ο σχεδιασμός στοχεύει σε λύσεις ευνοϊκές για συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού χρησιμοποιείται ο σχεδιασμός συνηγορίας (Ιατριδης,2009).

Οι ειδικοί του σχεδιασμού μπορούν να χρησιμοποιούν μεικτούς τύπους κοινωνικού σχεδιασμού στις παρεμβάσεις τους.

2.4.3.1 Φάσεις και στάδια κοινωνικού σχεδιασμού

Αρχικά διακρίνουμε τη φάση της ανάλυσης στην οποία περιλαμβάνονται δυο στάδια: «*Στάδιο Α : Διαμόρφωση του προβλήματος. Στάδιο Β: Εναλλακτικές προτάσεις και πολιτικές. Σε αυτό το στάδιο χρειάζεται η πληροφόρηση για την οροθέτηση του προβλήματος και της παρέμβασης, καθώς επίσης οι σκοποί, οι στόχοι και οι υποθέσεις που το συνοδεύουν*» (Κασιμάτη , 2002:80). Το πλαίσιο αναφοράς αποτελεί τη δεύτερη φάση του σχεδιασμού και πρέπει να προσδιοριστεί εξαρχής. Το πλαίσιο αναφοράς προσδιορίζουν ο πληθυσμός ο οποίος «*έχει χαρακτηριστικά και ιδιότητες τα οποία οφείλει να γνωρίζει τόσο ο φορέας που προβαίνει στην παρέμβαση όσο και το στέλεχος του κοινωνικού σχεδιασμού*» (Κασιμάτη , 2002:81). Δεύτερο στάδιο της φάσης ανάλυσης αποτελεί το κοινωνικό περιβάλλον «*ένα πρόγραμμα δράσης πρέπει εξαρχής να ενταχθεί στο κοινωνικό περιβάλλον και να διακριβωθεί ποιες επιπτώσεις θα υπάρξουν στην κοινωνία, αν αυτό το πρόγραμμα υλοποιηθεί*». Τελευταίο στάδιο αποτελεί η αιτιολόγηση της παρέμβασης. Μέσα στο κοινωνικό σύνολο η παρέμβαση με κάποιο πρόγραμμα προσπαθεί να βοηθήσει στην εξάλειψη των αδυναμιών που εντοπίζονται. «*Τα θετικά και τα αρνητικά σημεία της παρέμβασης πρέπει να εντοπιστούν και να σταθμιστούν όχι μόνο σε σχέση με το κοινωνικό περιβάλλον, αλλά και ειδικά πρέπει να εξεταστεί αν η παρέμβαση στον α' τομέα έχει επιπτώσεις, και ποιες, σε άλλον ή άλλους τομείς*» (Κασιμάτη , 2002:82).

Για την διαμόρφωση του προβλήματος είναι αναγκαίος ο χρονικός και χωρικός προσδιορισμός του. Αν καταγράψουμε τα αίτια που δημιουργούν το πρόβλημα ο κοινωνικός μπορεί να είναι επιτυχής και το πρόβλημα να επιλυθεί από τη ρίζα του.

(Κασιμάτη Κ,2002:84) Ακολουθεί η ανάλυση της κατάστασης για την οποία απαιτούνται πληροφόρηση και στοιχεία, αυτά «*μπορεί να είναι ποσοτικά αλλά και ποιοτικά, τεκμήρια, μαρτυρίες και ιστορικά δεδομένα, τα οποία φωτίζουν την υφιστάμενη κατάσταση από πολλές πλευρές και επιτρέπουν την κατανόηση του συγκεκριμένου προβλήματος*» (Κασιμάτη,2002:85) Επιπρόσθετα με τη συστηματοποίηση των απόψεων εννοούμε ότι η κοινότητα από την μια πλευρά μπορεί να εκφράσει τη γνώμη της για το πρόγραμμα παρέμβασης που χρησιμοποιείται και από την άλλη ο υπεύθυνος του κοινωνικού σχεδιασμού μπορεί να συστηματοποιήσει τις απόψεις του μέσω της ιεράρχησης των ενεργειών που θα πρέπει να γίνουν. (Κασιμάτη,2002:87)

Έπεται ο προσδιορισμός των σκοπών και των στόχων. Ο όρος σκοπός «*είναι ευρύτερη έννοια και εκφράζει τη γενική προσδοκία από την προτεινόμενη κοινωνική παρέμβαση*» και ο στόχος «*εκφράζει συγκεκριμένη ποσοτικά ή ποιοτικά κατάσταση που προσδοκά ο υπεύθυνος του σχεδιασμού ότι θα επιτευχθεί με τη σχεδιαζόμενη κοινωνική παρέμβαση*» (Κασιμάτη,2002:88)

Το δεύτερο στάδιο μετά τη φάση ανάλυσης αποτελούν η επιλογή και χάραξη πολιτικής και οι εναλλακτικές προτάσεις. Η επιλογή και χάραξη πολιτικής εκφράζει μια κοινωνία στην οποία κυριαρχεί το όραμα για την εξάλειψη των ανισοτήτων και ύπαρξη ισονομίας και κοινωνικής δικαιοσύνης για όλα τα μέλη της. Στις εναλλακτικές προτάσεις το κοινοτικό στέλεχος είναι δυνατόν να προτείνει περισσότερες από μία προσεγγίσεις ή πολιτικές από την αρχική πρόταση και αυτό γιατί η εναλλακτική πρόταση μπορεί να είναι συντομότερη και οικονομικότερη. (Κασιμάτη ,2002)

Ακολουθεί η φάση πραγματοποίησης στην οποία περιλαμβάνονται: «το Στάδιο Γ : Σχέδια, Προγράμματα, Ενέργειες, Αποτελέσματα , και το Στάδιο Δ: αξιολόγηση.

Στη φάση της πραγματοποίησης η κοινωνική παρέμβαση προχωράει από τη θεωρία στην πράξη. Επομένως «*οι σκέψεις, οι αξίες και οι ιδεολογίες, που εκφράζει η κοινωνική παρέμβαση, μετατρέπονται σε δράση με χειροπιαστά πια αποτελέσματα*» (Κασιμάτη, 2002:92) Στη συνέχεια κατά το στάδιο διατύπωσης σχεδίου και έγκρισης, διατυπώνονται τα σχέδια τα οποία θα αναφέρουν τα απαραίτητα βήματα για το προσδοκώμενο αποτέλεσμα αλλά και τις τεχνικές που θα χρησιμοποιηθούν. (Κασιμάτη, 2002:93) Στο επόμενο στάδιο έχουμε τον προγραμματισμό των πόρων μακροπρόθεσμα στο οποίο εννοούμε την εξασφάλιση των οικονομικών πόρων για την επιτυχία υλοποίησης της κοινωνικής παρέμβασης. (Κασιμάτη Κ,2002:94) Έπεται το στάδιο επίβλεψης υλοποίησης και ενδεχόμενη τροποποίηση. Σε αυτό το στάδιο κρίνεται

απαραίτητη η συνεχής παρακολούθηση σε όλες τις ενέργειες του έργου. «Σημεία παρακολούθησης αποτελούν: α) οι ενέργειες και η αλληλουχία τους, β) οι χρόνοι που κατά το σχεδιασμό έχουν καθοριστεί, γ) οι απαιτούμενοι πόροι και η ροή τους». (Κασιμάτη Κ,2002:96) Το τελευταίο στάδιο είναι η αξιολόγηση.

Σύμφωνα με τα παραπάνω ο κοινωνικός σχεδιασμός δανείζεται στοιχεία από άλλους επιστημονικούς κλάδους και στο στάδιο της διαμόρφωσης προβλήματος αλλά και στο στάδιο πραγματοποίησης. (Κασιμάτη Κ,2002:100)

Ένας ορισμός που παρατίθεται στον Καραγκούνη είναι: «Ο κοινωνικός σχεδιασμός ορίζεται ως μία διαδικασία που στοχεύει στον ορθολογικό σχεδιασμό υπηρεσιών και στη λήψη πρωτοβουλιών που στηρίζονται σε ευρήματα κοινωνικών ερευνών». (Morffatt και άλλοι, 1999 στο Καραγκούνη, 2008:145)

Στόχος του μοντέλου αυτού είναι να μελετηθούν οι κοινωνικές ανάγκες αλλά και τα προβλήματα μίας ομάδας πληθυσμού/ κοινότητας και με τις κατάλληλες μεθόδους και στρατηγικές να οδηγηθούμε στην αντιμετώπισή τους.

Αυτό για να γίνει θα ήταν καλό να υπάρχει συνεργασία μεταξύ του επαγγελματία- σχεδιαστή και των ενδιαφερόμενων. Οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά ώστε να εντοπιστεί το πρόβλημα και να βρεθεί το κατάλληλο πλάνο για την αντιμετώπιση του. (Καραγκούνη, 2008:145)

Οι Sadan και Churchman (1997:4-5) διαχωρίζουν τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται σε αυτό το μοντέλο παρέμβασης.

Ο πρώτος διαχωρισμός σχετίζεται με την παρέμβαση την οποία χωρίζουν σε 'κατευθυντική' και 'μη κατευθυντική'. Στην 'κατευθυντική' ο σχεδιαστής θέτει μόνος του τους στόχους ενώ στην 'μη κατευθυντική' συμμετέχουν και οι ενδιαφερόμενοι σε αυτό (Καραγκούνη, 2008:146).

Ο δεύτερος έχει να κάνει με τη δράση και το που αυτή επικεντρώνεται. Στις υπηρεσίες ή στους κατοίκους της κοινότητας. Στην επικεντρωμένη δράση στις υπηρεσίες ο σχεδιαστής λειτουργεί σύμφωνα με την πολιτική του φορέα που εκπροσωπεί. Στη δράση που επικεντρώνεται στους κατοίκους ο σχεδιαστής βοηθά τους ενδιαφερόμενους να συμμετέχουν ενεργά ώστε να βρεθούν οι ανάγκες και τα προβλήματα της κοινότητας και να αντιμετωπιστούν. (Καραγκούνη, 2008:146)

Ο τρίτος αφορά τη διαδικασία της λήψης αποφάσεων. Συγκεκριμένα αν αυτή είναι συγκεντρωτική ή αποκεντρωμένη. Στην πρώτη οι στόχοι έχουν τεθεί από την αρχή. Στη δεύτερη οι στόχοι τίθενται στο σημείο της παρέμβασης αφού ακουστεί και οι γνώμη των ενδιαφερόμενων. (Καραγκούνη, 2008:146)

Ο τέταρτος διαχωρισμός σχετίζεται με το στόχο. Αν δηλαδή η διαδικασία διαμόρφωσής του είναι «επικεντρωμένη σε προεπιλεγμένο στόχο» ή «ανοιχτή διαδικασία οριοθέτησης αντικειμένου». Και στην πρώτη εδώ ο στόχος είναι προκαθορισμένος ενώ στη δεύτερη αποφασίζεται επιτόπου. (Καραγκούνης, 2008:146)

Ο πέμπτος έχει να κάνει με την αντίληψη των σχεδιαστών σχετικά με την κοινότητα. Αν την αντιλαμβάνονται ως ‘αντικείμενο’ ή ως ‘υποκείμενο’. Οι πρώτοι θεωρούν πως η κοινότητα είναι απλά ένα πεδίο στο οποίο εργάζονται μία συγκεκριμένη στιγμή. Οι δεύτεροι θέλουν να αφογκραστούν τις ανάγκες της κοινότητας και να βρουν λύσεις μαζί με τους ενδιαφερόμενους. (Καραγκούνης, 2008:146-147)

Έκτος και τελευταίος διαχωρισμός αφορά τον επαγγελματία και τους ρόλους του. Ο επαγγελματίας μπορεί να είναι ‘ειδικός’ ή να ‘επιδιώκει την ανάδειξη των απόψεων και των εμπειριών της κοινότητας’. Οι πρώτοι «*θεωρούν τον εαυτό τους ως απόλυτο κομιστή της γνώσης*». Οι δεύτεροι *εξετάζουν πολύ καλά την κοινότητα για να βρουν το κατάλληλο σχέδιο δράση.* (Καραγκούνης, 2008:147)

Κατά τον Rothman ο κοινωνικός σχεδιασμός στοχεύει στην υλοποίηση ενός έργου σχετικά με την κοινότητα ή με ευάλωτες κοινωνικές ομάδες μέσα σε αυτή. Γίνεται εστίαση σε ένα συγκεκριμένο πρόβλημα και προσπάθεια να βρεθούν λύσεις σε αυτό. Ακόμη θεωρεί πως δεν συμμετέχουν ενεργά οι ενδιαφερόμενοι. (Καραγκούνης,2008:147)

Ο Thomas υποστηρίζει πως ο κοινωνικός σχεδιασμός συμπεριλαμβάνει διάφορα στάδια. Αρχικά καθορίζονται οι στόχοι και έπειτα σχεδιάζονται τα κατάλληλα προγράμματα. Στη συνέχεια γίνεται προσπάθεια να υλοποιηθούν αυτά τα προγράμματα και τέλος αξιολογούνται. Το σημείο όπου διαφέρει από τον Rothman είναι ότι ο Thomas θεωρεί πως οι ενδιαφερόμενοι συμμετέχουν αρκετές φορές σε αυτή τη διαδικασία.(Καραγκούνης, 2008:145-148)

Σύμφωνα με τον Ζωγράφου (2002) υπάρχουν έξι πρότυπα κοινωνικού σχεδιασμού:

1. Ο κοινωνικός σχεδιασμός με την έννοια του ‘σφαιρικού σχεδιασμού’

Χρησιμοποιούνται όλοι οι πολιτικοί και περιβαλλοντικοί τομείς σε μία κοινωνία έτσι ώστε να καταπολεμηθούν τα κοινωνικά προβλήματα αλλά και οι αιτίες που τα δημιουργούν. (Ζωγράφου,2002:119)

2. Κοινωνικός σχεδιασμός σαν ‘τοπικός σχεδιασμός ανάπτυξης’

Στοχεύει στις ανάγκες των ενδιαφερομένων και στην ικανοποίησή τους και κυρίως στις κοινωνικές σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ των ενδιαφερομένων. (Ζωγράφου,2002:119-120)

3. Κοινωνικός σχεδιασμός σαν 'ειδικός σχεδιασμός'

Έχει να κάνει με την τοπική αυτοδιοίκηση. Συλλέγει πληροφορίες σχετικά με τις πληθυσμιακές ομάδες που υπάρχουν στην κοινότητα. Οι πληροφορίες αυτές σχετίζονται με τις ανάγκες της κάθε ομάδας αλλά ακόμη και με τις γεωγραφικές ιδιαιτερότητες που μπορεί να υπάρχουν. Στόχος είναι η κοινωνική διάρθρωση. (Ζωγράφου,2002:120)

4. Κοινωνικός σχεδιασμός σαν 'κοινωνική πολιτική προσανατολισμένη σε προβλήματα και ομάδες'

Σε αυτό το πρότυπο κοινωνικού σχεδιασμού γίνεται προσπάθεια ώστε να συμμετέχουν ενεργά όλοι οι ενδιαφερόμενοι από την καταγραφή μέχρι και τη διατύπωση των αναγκών και των στόχων. Αυτό γίνεται γιατί θεωρείται ότι ο σχεδιασμός για να είναι ακριβέστερος και να ανταποκριθεί στις ανάγκες του πληθυσμού θα πρέπει να «εισέρχεται στους τομείς διαβίωσης». (Ζωγράφου,2002:120-121)

5. Κοινωνικός σχεδιασμός σαν 'αντιστάθμιση των προβλημάτων του γεωγραφικού σχεδιασμού (κοινωνικό σχέδιο)

Το πρότυπο αυτό έχει να κάνει με το σχεδιασμό μίας πόλης. Συγκεκριμένα με τις κοινωνικές συνθήκες και τις συνθήκες διαβίωσης σε αυτή ή σε κάποια περιοχή όπου διαμένουν ίσως ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Έχει ως στόχο την εξάλειψη των κοινωνικών συγκρούσεων καθώς επίσης και την εξίσωση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων που τυχόν «αδικούνται από τη διαδικασία ανάπτυξης της πόλης». (Ζωγράφου,2002:121)

6. Κοινωνικός σχεδιασμός σαν 'σχεδιασμός της κοινωνικής δομής'

Στόχος αυτού του προτύπου είναι η εξυγίανση. Αφού λοιπόν πρώτα βρεθεί μία 'αδύνατη' κοινωνική δομή γίνεται προσπάθεια μέσω της ισομερούς κατανομής σε τοπικό αλλά και εθνικό επίπεδο με σκοπό την εξάλειψη της κοινωνικής ετερογένειας. (Ζωγράφου,2002:122)

«Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να διατυπώσουμε ότι ο κοινωνικός σχεδιασμός νοείται σήμερα σαν μία διαδικασία στους τομείς:

Α) 'σχεδιασμού κοινωνικής υποδομής' δηλαδή σαν σχεδιασμός υπηρεσιών και εγκαταστάσεων στον κοινωνικό τομέα,

Β) 'τοπική κοινωνική πολιτική', με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης της κοινότητας και ιδιαίτερα των κοινωνικά αδικούμενων πληθυσμιακών ομάδων,

Γ) στον τομέα της 'κοινωνικής τοπικής πολιτικής'. Επί του προκρινόμενου με τον κοινωνικό σχεδιασμό εντοπίζονται οι ενδεχόμενες αρνητικές εξελίξεις στην κοινότητα (δήμος) και στη συνέχεια καταβάλλονται προσπάθειες για τη θετική διαμόρφωση της συμβίωσης με στόχο την αποφυγή ενδεχόμενων μειονεκτημάτων, και

Δ) σαν 'ενεργός κοινωνική πολιτική', στους τομείς της οικονομίας, πολιτικής, υγείας, εργασίας και του περιβάλλοντος». (Ζωγράφου,2002:119-123)

Συνοψίζοντας, στο πρώτο μέρος της εργασίας παρουσιάστηκε μία βιβλιογραφική ανασκόπηση της Κοινωνικής Εργασίας με κοινότητα. Έγιναν αναφορές και στην Κοινωνική Εργασία αλλά αναλυτικότερα παρουσιάστηκε η Κοινοτική Εργασία: η ιστορική της εξέλιξη, αξίες και σκοποί, μοντέλα παρέμβασης.

Στη συνέχεια ακολουθεί το δεύτερο μέρος όπου παρουσιάζεται αναλυτικά η μεθοδολογία της έρευνας και η ερευνητική διαδικασία.

ΜΕΡΟΣ Β': ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κεφάλαιο 3^ο Μεθοδολογία Έρευνας

Στο κεφάλαιο αυτό θα περιγράψουμε αναλυτικά το σχεδιασμό της ερευνητικής διαδικασίας. Θα αναφερθούμε στο σκοπό και στόχο της έρευνας, στα ερευνητικά ερωτήματα. Το είδος και τη μέθοδο που χρησιμοποιήσαμε. Ακόμη τα ερευνητικά εργαλεία και τους άξονες της συνέντευξης. Το δείγμα του πληθυσμού και την πρόσβαση σε αυτόν.

3.1 Σκοπός και στόχοι έρευνας

Σκοπός μας είναι να μελετήσουμε εάν και με ποιους τρόπους περιλαμβάνουν οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία στην καθημερινή τους πρακτική.

Αναλυτικότερα η έρευνα θα έχει τους εξής στόχους:

1. Την κατανόηση ορισμένων βασικών εννοιών
2. Την κατανόηση πρακτικών της κοινοτικής εργασίας
3. Αν οι επαγγελματίες έχουν τις απαραίτητες γνώσεις σχετικά με την κοινοτική εργασία και τις πρακτικές της
4. Αν οι ίδιοι η επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί ασχολούνται με την κοινοτική εργασία στην καθημερινή τους πρακτική

3.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του ερευνητικού σχεδιασμού. Εκφράζουν την ουσία της ερευνητικής αναζήτησης και είναι με τέτοιο τρόπο σχεδιασμένα ώστε να απαντηθούν από την ίδια την έρευνα. *«Θα πρέπει να είναι διατυπωμένα με σαφήνεια, να είναι νοηματικά αξιόλογα και να μπορούν να ερευνηθούν, ακριβώς επειδή μέσα από αυτά τα ερωτήματα συνδέεται το ζητούμενο της έρευνας με τον τρόπο που αυτό θα πρέπει να διερευνηθεί».* (Maison,2002:42-43)

Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής:

- Πως αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την Κοινοτική εργασία
- Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί
- Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της Κοινοτικής Εργασίας για τους επαγγελματίες

3.3 Σημαντικότητα της έρευνας

Η έρευνα είναι σημαντική γιατί θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε καλύτερα την κοινοτική εργασία. Συγκεκριμένα πως αντιλαμβάνονται οι ίδιοι οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την έννοια κοινοτική εργασία. Επίσης αν οι ίδιοι την χρησιμοποιούν ή όχι.

3.4 Είδος έρευνας

Η έρευνα είναι ποιοτική. Κατά τη Maison η ποιοτική έρευνα έχει ως στόχο την παραγωγή δεδομένων, την ανάπτυξη και την αποσαφήνιση μίας θεωρίας για να αντιμετωπιστεί ευρύτερα ένα κοινωνικό φαινόμενο και δεν μένει στην εξαγωγή απλών στατιστικών συμπερασμάτων (Κυριαζή,1999).

Ακόμη η ποιοτική έρευνα μελετά σε βάθος τις συμπεριφορές και τις σχέσεις των υποκειμένων της έρευνας που αναπτύσσονται σε μία υπηρεσία ή κοινότητα (Hay,2000 στο Ιωσιφίδης κ Σπυριδάκης,2006).

3.5 Πληθυσμός- δείγμα της έρευνας

Το ευρύτερο σύνολο του πληθυσμού που θα μελετήσουμε είναι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί. Συγκεκριμένα το δείγμα «ομάδα ή υποομάδα του πληθυσμού» είναι 10 επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί και η δειγματοληψία έγινε με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας, δηλαδή επιλέξαμε ορισμένους και στη συνέχεια μας παρέπεμψαν οι ίδιοι σε άλλους που θεωρούσαν πως θα μπορούν να συμμετέχουν στην έρευνα.

3.6 Τόπος και χρόνος διεξαγωγής έρευνας

Οι συνεντεύξεις έγιναν στην Πάτρα, στα Κ.Α.Π.Η, στο Βοήθεια στο σπίτι Δήμου Πατρέων, στο ΚΔΑΠ ΑΜΕΑ, στην Πρόνοια, στον Ερυθρό Σταυρό και στο επιμελητήριο ανηλίκων μετά από τηλεφωνική επικοινωνία της ερευνητικής ομάδας με τους επαγγελματίες που συμμετείχαν στην έρευνα. Το σύνολο των συνεντεύξεων ήταν δέκα και το χρονικό διάστημα που χρειάστηκε ήταν από 12-3-2014 έως 21-3-2014

3.7 Μέθοδος δειγματοληψίας

Σύμφωνα με τη Maison η δειγματοληψία είναι σημαντική διαδικασία και μας βοηθά να επιλέξουμε τις μονάδες που σχετίζονται με την έρευνά μας καθώς και να αποκτήσουμε πρόσβαση σε αυτές. Αυτές οι μονάδες/άτομα θα μας βοηθήσουν στην παραγωγή των δεδομένων.(Maison,2002:181)

Συγκεκριμένα στην παρούσα έρευνα το είδος της δειγματοληψίας θα είναι «χιονοστιβάδα». Σε αυτή τη μέθοδο οι ερευνητές βρίσκουν μία ομάδα ατόμων η οποία θα πρέπει να διαθέτει τα χαρακτηριστικά που χρειάζονται. Αυτά τα άτομα παραπέμπουν τους ερευνητές σε άλλα που έχουν τα απαραίτητα προσόντα και τις προϋποθέσεις για να συμμετέχουν στην έρευνα. (Choen,Manion,Morrison,2000:173)

3.8 Πρόσβαση

Η πρόσβαση είναι εξίσου σημαντική σε μία έρευνα. Οι ερευνητές θα πρέπει να εξασφαλίσουν την πρόσβαση αλλά και το ότι αυτή θα είναι εφικτή πρακτικά.

Στη συγκεκριμένη έρευνα, η πρόσβαση στο δείγμα δεν είχε κάποια δυσκολία. Ο πληθυσμός μας όπως αναφέρθηκε παραπάνω ήταν επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί.

Απευθυνθήκαμε σε διάφορους κοινωνικούς λειτουργούς κλείνοντας τηλεφωνικά ραντεβού για την ώρα και τον τόπο της συνέντευξης. Όλες οι συνεντεύξεις

πραγματοποιήθηκαν στις υπηρεσίες των κοινωνικών λειτουργών χωρίς κανένα πρόβλημα.

3.9. Ερευνητικά εργαλεία

Σύμφωνα με τη Mason (1996) τα ερευνητικά εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ποικίλουν. Οι ερευνητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν το εργαλείο της συνέντευξης αλλά και το εργαλείο της παρατήρησης. Στην έρευνα μας θα χρησιμοποιήσουμε το εργαλείο της συνέντευξης και συγκεκριμένα την ημιδομημένη συνέντευξη.

3.9.1 Συνέντευξη

Η συνέντευξη είναι *«μία ανταλλαγή απόψεων μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων για ένα θέμα κοινού ενδιαφέροντος με στόχο την παραγωγή γνώσης, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον κοινωνικό πυρήνα των ερευνητικών δεδομένων»*. (Cohen, Manion, Morrison, 2007:449).

Κατά τη Mason (1996) οι συνεντεύξεις είναι από τις πιο αναγνωρισμένες μεθόδους της ποιοτικής έρευνας. Ένα σημαντικό κομμάτι των συνεντεύξεων είναι επίσης και η κατανόηση των μη λεκτικών μηνυμάτων των συνεντευξιζόμενων. (Mason,1996:106).

Σύμφωνα με το Robson (2007) οι συνεντεύξεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν την κύρια προσέγγιση σε μία έρευνα καθώς επίσης και σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους όπως είναι για παράδειγμα η παρατήρηση.

Όπως αναφέρουμε παραπάνω στην συγκεκριμένη έρευνα θα χρησιμοποιήσουμε την ημιδομημένη συνέντευξη. *«Η ημιδομημένη συνέντευξη έχει προκαθορισμένες ερωτήσεις, αλλά η διάταξή τους μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με την αντίληψη του συνεντευκτή σχετικά με το τι φαίνεται καταλληλότερο. Η διατύπωση της ερώτησης μπορεί να αλλάξει και να δοθούν εξηγήσεις. Υγκεκριμένες ερωτήσεις που φαίνονται ακατάλληλες για κάποιο συγκεκριμένο ερωτώμενο μπορούν να παραλειφθούν»*. (Robson,2007:321).

Ακόμη υποστηρίζει πως τα άτομα που θα εμπλακούν στην έρευνα θα πρέπει να ενημερωθούν σωστά για να είναι έτοιμα να συμμετέχουν.

Η Mason (1996) θεωρεί πως οι ερευνητές οι οποίοι επέλεξαν να χρησιμοποιήσουν τη συνέντευξη ως εργαλείο θα αντιμετωπίσει μία σειρά

προβληματισμών. Σχετικά λοιπόν με τη συνέντευξη θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά το περιεχόμενο των ερωτήσεων καθώς και το ύφος με το οποίο θα ερωτηθούν οι συνεντευξιαζόμενοι. Ακόμη ο ερευνητής θα πρέπει να υπολογίσει το πόσες πληροφορίες θα μπορέσει να εκμαιεύσει από τον εκάστοτε συνεντευξιαζόμενο ανάλογα με το κλίμα που θα δημιουργηθεί ανάμεσά τους.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι ερευνητές θα συναντήσουν δεοντολογικές ανησυχίες και προβληματισμούς που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με «ειλικρίνεια, ευαισθησία, εντιμότητα, ακρίβεια και επιστημονική αμεροληψία». (Cohen, Manion, Morrison, 2007:90)

3.10 Αξιοπιστία Εγκυρότητα

Βασικές προϋποθέσεις για να γίνει μία έρευνα είναι η αξιοπιστία και η εγκυρότητα. Αυτές πρέπει να εξασφαλιστούν από την αρχή της έρευνας έτσι ώστε να έχουμε τα σωστά αποτελέσματα.

Κατά τη Mason (2009) η εγκυρότητα σχετίζεται με την ερμηνεία των δεδομένων η οποία πρέπει να γίνεται με αυστηρότητα και ακριβή περιγραφή όλης της διαδικασίας που ακολουθήθηκε.

Όσον αφορά την αξιοπιστία πρέπει να αποδείξουμε πως η ανάλυση των δεδομένων ήταν προσεκτική έντιμη και ακριβής. (Mason, 2010:329).

Ακόμη η Mason (1996) σημειώνει ότι για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει η ερευνητική ομάδα να έχει από την αρχή της έρευνας «ερευνητικό ημερολόγιο» για να εξασφαλιστούν με ακρίβεια τα ερευνητικά δεδομένα.

3.11 Δεοντολογία έρευνας

Σε κάθε ερευνητική διαδικασία υπάρχουν διάφορα δεοντολογικά ζητήματα τα οποία θα πρέπει να τα λάβουν σοβαρά υπόψη τους οι ερευνητές.

Σύμφωνα με τη Mason (2010) όλη η ερευνητική διαδικασία πρέπει να σχεδιαστεί σύμφωνα με αυτά. Όμως χρειάζεται προσοχή καθώς μπορεί να προκύψουν και κατά τη διάρκεια της έρευνας νέα τα οποία δεν έχουν προβλεφθεί από την αρχή της διαδικασίας.

Οι Cohen, Manion, Morrison (2007) αναφέρουν πως οι ερευνητές είναι σημαντικό να εξασφαλίσουν τη συνειδητή συγκατάθεση της συμμετοχής από τα υποκείμενα της ερευνητικής διαδικασίας καθώς και τις υπηρεσίες. Επίσης θα πρέπει οι συνεντευξιαζόμενοι να επιλεγούν αντικειμενικά και να γνωρίζουν καλά το θέμα για το οποίο διεξάγεται η έρευνα.

3.12 Συλλογή δεδομένων

Η ερευνητική ομάδα ξεκινά δημιουργώντας έναν οδηγό με τους άξονες της συνέντευξης. Αυτοί προκύπτουν από τα ερευνητικά ερωτήματα και ο καθένας από αυτούς περιγράφει ένα συγκεκριμένο τίτλο και υποκατηγορίες του θέματος. Η δομή της συνέντευξης είναι η εξής:

- Εισαγωγή. Ο ερευνητής συστήνεται και ενημερώνει τον συνεντευξιαζόμενο για το θέμα της έρευνας. Ακόμη ζητά την άδεια για μαγνητοφώνηση και σημειώσεις.
- Ακολουθούν ορισμένες εισαγωγικές ερωτήσεις για εξοικείωση (Ζέσταμα).
- Στη συνέχεια είναι το κύριο μέρος της συνέντευξης όπου υπάρχουν οι βασικές ερωτήσεις.
- Τέλος, υπάρχουν ερωτήσεις αποφόρτισης (χαλάρωμα) και ακολουθεί το κλείσιμο της συνέντευξης

Σύμφωνα με το Robson ο ερευνητής κατά τη διάρκεια της συνέντευξης θα πρέπει να μιλάει λιγότερο και να ακούει περισσότερο και να κάνει τις ερωτήσεις με ευθύ και ξεκάθαρο τρόπο. Ακόμη να αποφύγει τις νύξεις που θα οδηγήσουν σε ένα συγκεκριμένο τρόπο απάντησης από τους συνεντευξιαζόμενους και να απολαύσει τη συνέντευξη. (Robson,2007:325).

3.13 Μεθοδολογία ανάλυσης δεδομένων

Στην ποιοτική ανάλυση απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ξεκάθαρη σκέψη των ερευνητών.

Σύμφωνα με τον Fetterman η ποιοτική ανάλυση (σχετίζεται με την κωδικοποιημένη κοινή λογική) είναι «ένας έλεγχος της ικανότητας για σκέψη-

επεξεργασία της πληροφορίας με έναν κατανοητό και χρήσιμο τρόπο».(Robson,2007:543).

Κατά τη Mason (1996) οι ερευνητές για να κάνουν την ανάλυση των δεδομένων θα πρέπει να τα αναγνώσουν και να τα κατηγοριοποιήσουν με συγκεκριμένο τρόπο. Έτσι τα ταξινομούν με συστηματικό και συνεπή τρόπο.

Η ίδια παραθέτει 3 είδη ανάγνωσης ερευνητικών δεδομένων:

1. Κυριολεκτική ανάγνωση
2. Ερμηνευτική ανάγνωση
3. Αναστοχαστική ανάγνωση

Στην κυριολεκτική ανάγνωση των δεδομένων που έχουν οι ερευνητές τους ενδιαφέρει κυρίως ο κυριολεκτικός χαρακτήρας του περιεχομένου και της δομής των δεδομένων.

Η ερμηνευτική ανάγνωση σχετίζεται με την τεκμηρίωση της άποψης που έχουν οι ερευνητές για τα δεδομένα και τι πιστεύουν ότι μπορούν να συμπεράνουν από αυτά.

Τέλος, η αναστοχαστική ανάγνωση έχει να κάνει με τη σχέση που υπάρχει μεταξύ του ερευνητή και των δεδομένων, δηλαδή την ανάγνωση που κάνει ο ίδιος. Ακόμη να σημειωθεί πως ο ερευνητής μπορεί να χρησιμοποιήσει ταυτόχρονα όλα τα είδη ανάγνωσης. (Mason,2010:242-243).

Ακόμη θα θέλαμε να αναφέρουμε πως η πρόσβαση στα άτομα που έγινε η έρευνα ήταν σχετικά εύκολη, διότι οι συνεντεύξεις έγιναν στο χώρο εργασίας των συνεντευξιζόμενων και δεν αντιμετωπίστηκαν προβλήματα διότι οι υπηρεσίες είναι προσβάσιμες. Επίσης οι συνεργασίες με τους συνεντευξιζόμενους ήταν πολύ καλή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας. Αναλυτικότερα, υπάρχουν πίνακες με τα αποτελέσματα καθώς και σχόλια για κάθε άξονα και τις κατηγορίες αυτών. Τέλος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα και οι προτάσεις.

Δημογραφικά στοιχεία

Ψευδώνυμο	Φύλο	Εκπαίδευση	Εργασιακή Εμπειρία (Υπηρεσίες)	Χρόνια Εμπειρίας
ΣΥΝ. 1	Θηλ.	Κοινωνική Εργασία	-Βοήθεια στο σπίτι	11 χρόνια
ΣΥΝ. 2	Θηλ.	Κοινωνική Εργασία	-Κοινωνικός Τομέας -Κ.Δ.Α.Π. Α.με Α. -Γενικότερα προγράμματα κοινότητας (όπως μετανάστες, άστεγοι κ.α.)	14 χρόνια
ΣΥΝ. 3	Άρρεν	Κοινωνική Εργασία	-Κ.Α.Π.Η. -Βοήθεια στο σπίτι	15 χρόνια
ΣΥΝ. 4	Θηλ.	Κοινωνική Εργασία	-Τοπική Αυτοδιοίκηση σε κοινωνική υπηρεσία του Δήμου -Πρόνοια -Ο.ΚΑ.ΝΑ.	15 χρόνια
ΣΥΝ. 5	Θηλ.	Κοινωνική Εργασία	-Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο (αναπληρώτρια) -Τμήμα Πρόνοιας	19 χρόνια
ΣΥΝ. 6	Άρρεν	Κοινωνική Εργασία	-Κέντρο υγείας και περιβάλλοντος -Γραφείο Δημοτικής	18 χρόνια

			Μέριμνας -Κ.Α.Π.Η.	
ΣΥΝ. 7	Θηλ.	Κοινωνική Εργασία	-Βοήθεια στο σπίτι -Δημοτικός Οργανισμός -Κ.Α.Π.Η	14 χρόνια
ΣΥΝ. 8	Θηλ.	Κοινωνική Εργασία	-Εντευκτήριο Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες -Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας -Λαϊκή Επιμόρφωση -Διεύθυνση κοινωνικής Μέριμνας (Περιφέρεια)	23 χρόνια
ΣΥΝ. 9	Άρρεν	Κοινωνική Εργασία	-ΚΕΜΟΠ (Σύλλογος στη Ναύπακτο) -Ερυθρός Σταυρός	11 χρόνια
ΣΥΝ. 10	Άρρεν	Κοινωνική Εργασία	-Γενικό Νοσοκομείο -Παιδόπολη -Ίδρυμα απροσάρμοστων παιδών -Σκαγιοπούλειο (Κ.Π.Μ.Α.) -Επιμελητήριο ανηλίκων	33 χρόνια

Ο παραπάνω πίνακας μας δείχνει ορισμένα δημογραφικά στοιχεία για τους συνεντευξιαζόμενους τα οποία θεωρήσαμε καλό να τα αναφέρουμε έτσι ώστε να υπάρχει μία καλύτερη εικόνα για το δείγμα του πληθυσμού της έρευνας.

1^{ος} Άξονας: Πως αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία

Κατηγορίες:

- Γνώσεις κ.λ. για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας
- Απαραίτητη ή μη η εφαρμογή της
- Που εφαρμόζεται η κοινοτική εργασία

	Γνώσεις κ.λ. για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας	Απαραίτητη η μη η εφαρμογή της	Που εφαρμόζεται η κοινοτική εργασία
ΣΥΝ. 1	-Συνεργασία κ.λ. και φορέων για ευαισθητοποίηση της κοινότητας	ΝΑΙ	-Βοήθεια στο σπίτι -Πρόνοια - Τράπεζα τροφίμων
ΣΥΝ. 2	-Δικτύωση με άλλους φορείς -Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού	ΝΑΙ	-Στα περισσότερα κοινωνικά προβλήματα
ΣΥΝ. 3	-Εργαλείο κινητοποίησης και προώθησης αιτημάτων -Κινητοποίηση και ενημέρωση πολιτών -Σχέση συνεργασίας με άλλους φορείς	ΝΑΙ	-Σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες
ΣΥΝ. 4	-Παρέμβαση στην κοινότητα, έρευνα- δράση.	ΝΑΙ	-Πρόσφυγες -Μετανάστες
ΣΥΝ. 5	-Γενική ενημέρωση, γνώση και εφαρμογή σε ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες	ΝΑΙ	-Σε περιοχές όπου παρατηρείται ότι υπάρχει ενδιαφέρον
ΣΥΝ. 6	-Έρευνα για τις ανάγκες των πολιτών -Σχεδιασμός, μελέτη -Αρωγή κοινότητας	ΝΑΙ	-Σε όλα τα επίπεδα
ΣΥΝ. 7	-Ενημέρωση της κοινότητας για δομές και προγράμματα σχετικά με τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού -Συμμετοχή πολιτών, ομαδική	ΝΑΙ	-Σε περίπτωση κοινωνικών προβλημάτων

	δουλειά		
ΣΥΝ. 8	-Συμβάλλει στην ανάπτυξη της κοινότητας -Συνεργασία με τις υπάρχουσες δομές	ΝΑΙ	-Σε περίπτωση κοινωνικών προβλημάτων
ΣΥΝ. 9	-Ενημέρωση πληθυσμού για δράσεις και πρόληψη της κοινότητας -Δικτύωση υπηρεσιών -Συμμετοχή πολιτών	ΝΑΙ	-Στις ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες
ΣΥΝ. 10	-Κοινωνική αλλαγή -Κοινωνική δικαιοσύνη -Συνεργασία φορέων -Δράσεις και ενημέρωση για ευαισθητοποίηση πολιτών -Στόχος της η κοινωνική δικαιοσύνη	ΝΑΙ	-Σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες

Στην ερώτηση σχετικά με το τι γνωρίζουν οι κοινωνικοί λειτουργοί για την κοινοτική εργασία οι περισσότεροι συνεντευξιζόμενοι απάντησαν πως η κοινοτική εργασία σχετίζεται με την ενημέρωση της κοινότητας σχετικά με ζητήματα που την αφορούν, τη συνεργασία μεταξύ των διάφορων φορέων που βρίσκονται σε αυτή, καθώς επίσης την ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των μελών της κοινότητας.

«Οι μέθοδοι της κοινοτικής εργασίας περιλαμβάνουν ένα δίκτυο φορέων για την ευαισθητοποίηση ενός θέματος της κοινότητας» (Συν.1)

«Μια καλή δικτύωση με άλλους φορείς ή υπηρεσίες που ασχολούνται με την ομάδα έτσι ώστε να γίνονται οι κατάλληλες παραπομπές κ συνεργασίες για να φτάνεις σε βάθος» (Συν.2)

«Περιλαμβάνει δράσεις και ενέργειες που συμβάλλουν στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση όλων των πολιτών» (Συν.10)

Όσον αφορά την εφαρμογή της Κοινοτικής Εργασίας όλοι οι ερωτηθέντες ήταν σύμφωνοι πως η Κοινοτική Εργασία είναι απαραίτητη και ανέφεραν ορισμένα

παραδείγματα εφαρμογής. Η πλειοψηφία μας ανέφερε πως η Κοινοτική Εργασία είναι απαραίτητη στις περιπτώσεις κοινωνικών προβλημάτων καθώς και στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες π.χ. πρόσφυγες, μετανάστες.

«Είναι απαραίτητη στην πληρότητα των κοινωνικών προβλημάτων» (Συν.2)

«Όλες τις ομάδες που υπηρετούμε πέρα από τις κλασσικές ευπαθείς, ευαίσθητες που είναι οι ηλικιωμένοι , τα αμέα, οι άποροι, οι ανασφάλιστοι κλπ τώρα λίγο πολύ όλες οι πληθυσμιακές ομάδες αντιμετωπίζουν προβλήματα» (Συν.3)

«Θεωρώ ότι είναι απαραίτητη ειδικά σε ομάδες όπως πρόσφυγες, μετανάστες, εεε..χρήστες, εεε...τσιγγάνους, ομάδες τέτοιες που είναι ας πούμε στο περιθώριο» (Συν.4).

«Ειδικά σε περιπτώσεις που αφορούν παιδιά, ηλικιωμένα άτομα και γενικά κάποιες ευαίσθητες και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, νομίζω πως επιβάλλεται» (Συν.10).

2^{ος} Αξονας: Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί

Κατηγορίες:

- Εφαρμογή κοινοτικής εργασίας από Κ.Λ.
- Δυσκολίες που τυχόν αντιμετωπίζουν

	Εφαρμογή κοινωνικής εργασίας από Κ.Λ.	Δυσκολίες που τυχόν αντιμετωπίζουν
ΣΥΝ. 1	ΝΑΙ	-Έλλειψη συνεργασίας μεταξύ κ.λ. και φορέων -Έλλειψη κρατικής στήριξης
ΣΥΝ. 2	ΝΑΙ	-Ανάλογα με την πληθυσμιακή ομάδα στόχου
ΣΥΝ. 3	ΝΑΙ	-Μη αποδοχή πολιτών
ΣΥΝ. 4	ΟΧΙ	-Προσέγγιση πληθυσμιακών ομάδων
ΣΥΝ. 5	ΝΑΙ	-Δεν ανέφερε ότι αντιμετώπισε δυσκολίες
ΣΥΝ. 6	ΝΑΙ	-Έλλειψη χρημάτων και έγκρισης εφαρμογής από το κράτος -Έλλειψη χρόνου για τη σωστή εφαρμογή
ΣΥΝ. 7	ΝΑΙ	-Ελλιπής εκπαίδευση κ.λ. -Έλλειψη χρόνου για τη σωστή εφαρμογή
ΣΥΝ. 8	ΝΑΙ	-Έλλειψη προσωπικού
ΣΥΝ. 9	ΝΑΙ	-Σtereότυπα πολιτών απέναντι στις ευάλωτες

		κοινωνικές ομάδες -Έλλειψη κρατικής στήριξης
ΣΥΝ. 10	ΝΑΙ	-Έλλειψη δομών -Έλλειψη κρατικής στήριξης

Στην ερώτηση σχετικά με την εφαρμογή της Κοινοτικής Εργασίας στην καθημερινή πρακτική αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί μας απάντησαν οι περισσότεροι πως εφαρμόζουν στις υπηρεσίες τους Κοινοτική Εργασία και η κυριότερη δυσκολία που αντιμετωπίζουν είναι η έλλειψη της κρατικής στήριξης. Άλλες δυσκολίες είναι η έλλειψη χρόνου που οι ίδιοι αντιμετωπίζουν, καθώς και η εκάστοτε ομάδα στόχου και οι δυσκολίες της.

«Οι δυσκολίες είναι ανάλογα με την ομάδα στόχου και στο πόσο βαθμό έχει κοινωνικοποιηθεί και φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού που είναι πιο τα συνήθη που αντιμετωπίζουμε». (Συν.2)

«Να μην μας εγκριθεί μια πρόταση να χρειαστεί να την αλλάξουμε και να μας την επιστρέψουν και να βγούμε εκτός χρονοδιαγράμματος» (Συν.6).

«Ποιες προτεραιότητες έχουν τεθεί οικονομικά και πολιτικά από τις εκάστοτε κυβερνήσεις και πως συρρικνώνεται το κομμάτι της πρόνοιας, το οποίο εμάς μας δένει τα χέρια πολλές φορές» (Συν.9).

«Δυστυχώς υπάρχει μόνο ένα συμβούλιο και εκτός αυτού δεν υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για να εφαρμοστεί η κοινοτική εργασία γιατί το κράτος δεν παρέχει τις απαιτούμενες δομές» (Συν.10).

3^{ος} Άξονας: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους επαγγελματίες

Κατηγορίες:

- Θετικοί παράγοντες
- Αρνητικοί παράγοντες
- Προτεινόμενες αλλαγές

	Θετικοί παράγοντες	Αρνητικοί παράγοντες	Προτεινόμενες αλλαγές
ΣΥΝ. 1		-Νομικά κωλύματα	-Δημιουργία

		<ul style="list-style-type: none"> -Έλλειψη εργασίας -Έλλειψη δομών -Υπολειτουργία δομών -Θεσμικό πλαίσιο -Γραφειοκρατία -Ελλιπής ενημέρωση και εκπαίδευση κ.λ. -Τάση παροχών υπηρεσιών από ιδιώτες αντί δημοσίων κοινωνικών δομών 	<ul style="list-style-type: none"> οργανωμένου δικτύου καταγραφής φορέων -Οργάνωση σεμιναρίων για ενημέρωση και γνωριμία κ.λ., φορέων και πολιτών
ΣΥΝ. 2	<ul style="list-style-type: none"> -Ενδιαφέρον των επαγγελματιών -Η προσφορά των κ.λ. 	<ul style="list-style-type: none"> -Νομικά κωλύματα -Γραφειοκρατία -Σtereότυπα πολιτών απέναντι σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες 	<ul style="list-style-type: none"> -Τρόπος συνεργασίας μεταξύ υπηρεσιών -Γραφειοκρατία
ΣΥΝ. 3	<ul style="list-style-type: none"> -Ανθρώπινο δυναμικό -Θέληση Δράση/ Προσφορά κ.λ. 	<ul style="list-style-type: none"> -Πεπαλαιωμένες αντιλήψεις -Γραφειοκρατία -Έλλειψη οικονομικής στήριξης από το κράτος 	<ul style="list-style-type: none"> -Δημιουργία συντονισμένης δράσης κοινοτικού περιεχομένου και συνδυασμού -Διασύνδεση φορέων
ΣΥΝ. 4	<ul style="list-style-type: none"> -Στόχος η κοινωνική αλλαγή και η επίλυση προβλημάτων 	<ul style="list-style-type: none"> -Νομοθετικό πλαίσιο -Έλλειψη χρόνου -Έλλειψη προσωπικού 	<ul style="list-style-type: none"> -Περισσότερη συνεργασία με τους πολίτες
ΣΥΝ. 5	<ul style="list-style-type: none"> -Ενημέρωση -Ευαισθητοποίηση 	<ul style="list-style-type: none"> -Αποδοχή του φορέα από τους πολίτες -Προσωπικές αντιπαραθέσεις -Προβλήματα συνεργασίας στην επιστημονική ομάδα 	<ul style="list-style-type: none"> -Έγκαιρη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση -Αλλαγή τρόπου συνεργασίας επαγγελματιών
ΣΥΝ. 6	<ul style="list-style-type: none"> -Εμπειρία των ειδικών -Ανάγκη των πολιτών για μάθηση 	<ul style="list-style-type: none"> -Γραφειοκρατία -Διοικητικές διαδικασίες -Οικονομικά κονδύλια -Προβλήματα συνεργασίας στην 	<ul style="list-style-type: none"> -Αξιολόγηση εργασιών

		επιστημονική ομάδα	
ΣΥΝ. 7	Σωστή έρευνα για τις ανάγκες της κοινότητας	-Έλλειψη ενδιαφέροντος από την τοπική αυτοδιοίκηση -Έλλειψη συνεργασίας με την κοινότητα	-Ενημέρωση της κοινότητας -Βελτίωση τρόπου εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας
ΣΥΝ. 8	-Συνεργασία μεταξύ κ.λ. και προϊσταμένων	-Έλλειψη κονδυλίων -Έλλειψη προσωπικού -Σtereότυπα πολιτών απέναντι στις ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες	-Οργάνωση του δικτύου υπηρεσιών
ΣΥΝ. 9	-Η αλληλεγγύη μεταξύ πολιτών	-Νομοθεσία -Πολιτική -Οικονομικά ζητήματα -Έλλειψη προσωπικού	-Οργάνωση του δικτύου υπηρεσιών
ΣΥΝ. 10	-Συνεχής ενημέρωση κ.λ. -Συνεργασία μεταξύ κ.λ.	-Ελλιπής ενημέρωση κ.λ. -Γραφειοκρατία	-Τοποθέτηση κοινωνικών λειτουργών στα σχολεία

Από το ερώτημα για το αν υπάρχουν παράγοντες που επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την εφαρμογή Κοινοτικής Εργασίας προέκυψαν τα εξής:

Όσον αφορά τους θετικούς παράγοντες οι δύο σημαντικότεροι είναι η προσφορά των κοινωνικών λειτουργών στην κοινότητα καθώς και η ενημέρωση της κοινότητας για τα διάφορα ζητήματα.

«Το μεράκι της δουλειάς μας παιδιά.. το ενδιαφέρον, η διευκόλυνση και η προσφορά. Το πόσο επιθυμείς να ασχοληθείς και να προσφέρεις βοηθούν θετικά στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας» (Συν.2).

«Νομίζω ότι έχει να κάνει με τον καθένα από εμάς δηλαδή καθαρά με το ανθρώπινο δυναμικό» (Συν.3).

«Εεε κυρίως η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση» (Συν.5).

«Εμπειρία των ειδικών η οποία βοηθάει στο να υλοποιούνται καλύτερα τα προγράμματα και κυρίως των κοινωνικών λειτουργών» (Συν.6).

«Η πολύ καλή δουλειά κάποιων συναδέλφων» (Συν.7).

Σχετικά με τους αρνητικούς παράγοντες η πλειοψηφία των συνεντευξιζόμενων απάντησε πως ο κυριότερος είναι η γραφειοκρατία και η έλλειψη οικονομικής στήριξης από το κράτος. Σημαντικοί παράγοντες είναι ακόμη τα στερεότυπα ορισμένων πολιτών απέναντι στις ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες καθώς και το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο.

«Δεν υπάρχει θεσμικό πλαίσιο μετά από τόσα χρόνια. Άλλο πρόβλημα είναι η γραφειοκρατία» (Συν.1).

«Κάποια νομικά κωλύματα γιατί έχουμε πεπαλαιωμένους νόμους ή η γραφειοκρατία να σου πηγαίνει πίσω κάποιες παρεμβάσεις ή κάποιες δραστηριότητες που θες να κάνεις» (Συν.2)

«Υπάρχουν κάποιες πεπαλαιωμένες αντιλήψεις από ορισμένους ανθρώπους . Εμένα με ενοχλούν κάποιες γραφειοκρατικές διαδικασίες που πηγαίνουν πίσω κάποιες δράσεις» (Συν.3).

«Γραφειοκρατικές και διοικητικές διαδικασίες είναι ένα πολύ σοβαρό εμπόδιο στις μέρες μας είναι πολλές φορές δαιδαλώδεις συνεχείς οι εγκρίσεις των προϋπολογισμών γιατί για να κάνεις μία δράση πάντοτε πρέπει να υπάρχει το κατάλληλο κονδύλιο για να λειτουργήσεις σωστά» (Συν.6).

«Λοιπόν νομίζω στα αρνητικά πάλι έχει να κάνει με την νομοθεσία και η ευρύτερη πολιτική οι οποίες δεν θεωρούν πρώτη προτεραιότητα τη δουλειά με την κοινότητα» (Συν.9).

Αξίζει να σημειωθεί πως αναφέρθηκε «Η τάση παροχών υπηρεσιών από ιδιώτες αντί δημοσίων κοινωνικών δομών» ως ένας νέος αρνητικός παράγοντας σχετικά με την εφαρμογή της Κοινοτικής Εργασίας.

«Επίσης, υπάρχει ο κίνδυνος της αβεβαιότητας. Οι ιδιώτες προσπαθούν να αντικαταστήσουν τις δωρεάν κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχονται» (Συν.1).

Τέλος, οι προτεινόμενες αλλαγές που προτείνουν οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί η κυριότερη είναι ένα οργανωμένο δίκτυο των υπηρεσιών/φορέων της κοινότητας. Ορισμένοι υποστήριξαν ακόμη πως χρειάζεται αλλαγή στον τρόπο συνεργασίας μεταξύ των επαγγελματιών και έγκαιρη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών.

«Θα δημιουργούσα ένα οργανωμένο δίκτυο καταγραφής των φορέων, δηλαδή θα καθιστούσα ξεκάθαρο ποιες υπηρεσίες υπάρχουν και σε τι αποσκοπεί η καθεμία για να μπορέσω να διευκολύνω όλους τους πολίτες που τις έχουν ανάγκη. Θα οργάνωνα και

κάποια σεμινάρια με σκοπό την ενημέρωση και την γνωριμία μεταξύ των κοινωνικών λειτουργών, των φορέων και των πολιτών» (Συν.1).

«Η κοινοτική εργασία να έχει διασύνδεση με φορείς όπως την τοπική κοινότητα» (Συν.3).

«Πολύ καλό θα ήταν να υπήρχε η ενημέρωση έγκαιρα, η ευαισθητοποίηση για θέματα που προκύπτουν» (Συν.5)

«Ίσως τον τρόπο που προάγεται όλο αυτό εεε.. και που ενημερώνεται η κοινότητα. Εεε..Θα ήθελα να υπάρχουν κάποιοι τρόποι που να είναι πολύ πιο άμεσοι, πολύ πιο αποτελεσματικοί πιο προσωπικοί και ίσως και πιο ουσιαστικοί για να υπάρχει αποτέλεσμα» (Συν.7).

«Επίσης να μπορούσε υπάρχει ένα πιο οργανωμένο δίκτυο και όχι το άτυπο που έχουμε κάποιοι από εμάς μεταξύ μας» (Συν.8)

4.1 Συμπεράσματα

Στην παρούσα έρευνα όλα τα ερωτήματα που τέθηκαν έχουν απαντηθεί. Συγκεκριμένα τα δύο πρώτα ερωτήματα απαντήθηκαν από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, καθώς σχετίζονται με την ιστορική εξέλιξη και το αντικείμενο της Κοινοτικής Εργασίας.

Τα υπόλοιπα τρία ερωτήματα απαντήθηκαν μέσω της διεξαγωγής ποιοτικής έρευνας και σχετίζονται με την εφαρμογή της Κοινοτικής Εργασίας από τους επαγγελματίες.

Από την έρευνα προέκυψε πως οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί θεωρούν απαραίτητη την Κοινοτική Εργασία. Οι περισσότεροι από αυτούς την εφαρμόζουν στην πράξη ενώ οι σημαντικότερες περιπτώσεις εφαρμογής είναι όπου υπάρχουν κοινωνικά προβλήματα και σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Επίσης οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες στην εφαρμογή της Κοινοτικής Εργασίας είναι αρκετές λόγω έλλειψης κρατικής στήριξης και χρόνου. Αλλά και άλλες δυσκολίες σχετικά με τις ομάδες στόχου και τα μέλη της κοινότητας.

Προέκυψαν ακόμη κι άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την εφαρμογή της Κοινοτικής Εργασίας. Για παράδειγμα μερικοί από τους αρνητικούς είναι το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο, η γραφειοκρατία καθώς και η έλλειψη οικονομικής στήριξης.

Στην αντίπερα όχθη βέβαια η προσφορά των κοινωνικών λειτουργών και η έγκαιρη ενημέρωση της κοινότητας για τα διάφορα ζητήματα επηρεάζουν θετικά την Κοινοτική Εργασία και την εφαρμογή της.

Τέλος θα ήταν καλό να αναφέρουμε πως ο αρχικός μας στόχος σχετικά με τις γνώσεις και την χρήση της Κοινοτικής εργασίας από τους επαγγελματίες κ.λ. διερευνήθηκε και προέκυψε από την έρευνα πως οι επαγγελματίες κ.λ., γνωρίζουν και εφαρμόζουν στην καθημερινή τους πρακτική την Κοινοτική Εργασία.

4.2 Προτάσεις

Οι προτεινόμενες αλλαγές που παρουσιάστηκαν από τους συνεντευξιζόμενους όσον αφορά τον τρόπο εφαρμογής της Κοινοτικής Εργασίας είναι να υπάρξει ένα οργανωμένο δίκτυο υπηρεσιών/φορέων της κοινότητας. Ακόμη πρότειναν αλλαγή στον τρόπο συνεργασίας μεταξύ των επαγγελματιών και έγκαιρη ενημέρωση των πολιτών. Προτάθηκε επίσης αλλαγή στη γραφειοκρατία, οργάνωση σεμιναρίων έτσι ώστε να γνωριστούν οι επαγγελματίες με τα μέλη της κοινότητας και να ενημερωθούν όλοι για τις υπάρχουσες δομές και τη λειτουργία της καθημίας.

Αυτό που προτείνεται από την ερευνητική ομάδα σύμφωνα πάντα με τα συμπεράσματα της έρευνας είναι γνωριμία δομών και αλλαγή στον τρόπο συνεργασίας μεταξύ των κοινωνικών λειτουργών μεταξύ τους. Ακόμη θα ήταν σημαντικό να υπάρχει ένα σύστημα αξιολόγησης εργασιών που γίνονται στην κοινότητα.

Τέλος, η Κοινοτική Εργασία είναι απαραίτητη και θα ήταν καλό η εφαρμογή της να γίνεται με όσο το δυνατό λιγότερα εμπόδια και με πιο αποτελεσματικό τρόπο. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της καλής συνεργασίας κοινωνικών λειτουργών, κοινότητας και κράτους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Δημοπούλου-Λαγωνίκα Μ. ,(2006), *Μεθοδολογία κοινωνικής εργασίας*. Μοντέλα παρέμβασης. Από την ατομική στη γενική-ολιστική προσέγγιση, Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα.

Ζαϊμάκης Γ., (2009), *Κοινοτική εργασία και τοπικές κοινωνίες*. Ανάπτυξη, συλλογική δράση, πολυπολιτισμικότητα, Αθήνα: 2009

Ζαϊμάκης Γ.,(2009), *Κοινοτική Εργασία και Τοπικές Κοινωνίες*, Ανάπτυξη, Συλλογική Δράση, Πολυπολιτισμικότητα, Αθήνα : Ελληνικά γράμματα.

Ζωγράφου Α., (1992), *Κοινωνική εργασία με κοινότητα, θεωρία, πράξη, προβληματισμοί*, Πάτρα: Ελληνικά γράμματα.

Ζωγράφου Α, (2002), *Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα: Θεωρία Πράξη Προβληματισμοί*, Αθήνα: Τυπωθήτω

Ιατρίδης Δ., (2009), *Οργανισμοί κοινωνικής φροντίδας, σχεδιασμός κοινωνικής πολιτικής για ανάπτυξη*, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.

Ιωακειμίδης Β, (2012), *Η «σκοτεινή πλευρά» της κοινωνικής εργασίας στη Ελλάδα. Μια κριτική αποτίμηση της πρόιμης ιστορίας του επαγγέλματος (1945-1967)*. Στο Ιωακειμίδης Β.(επιμ.) *Κοινωνική Εργασία για την Κοινωνική Δικαιοσύνη. Κριτικές και ριζοσπαστικές προσεγγίσεις στην Ελληνική και Διεθνή Κοινωνική Εργασία*. Αθήνα : ΙΩΝ

Ιωσιφίδης Θ., Σπυριδάκης Μ., (2006), *Ποιοτική Κοινωνική έρευνα: μεθοδολογία προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων*, Αθήνα: Κριτική

Καζνέβ Ζ., (1979), *Δέκα μεγάλοι σταθμοί της κοινωνιολογίας*, Μετάφραση: Λώμη Μαρίνα, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.

Καλλινικάκη Θ., (1998), *ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Εισαγωγή στη θεωρία και την πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Καραγκούνης Β., (2008), *Κοινοτική Εργασία και Τοπική Ανάπτυξη*, Αθήνα: Τόπος
- Κασιμάτη Κ., (2002), *Κοινωνικός σχεδιασμός και αξιολόγηση*, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Λαμπίρη-Δημάκη Ι., (1990), *Η κοινωνιολογία και η μεθοδολογία της, παραδείγματα, μέθοδοι έρευνας και επιστημολογικά προβλήματα*, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Σταθόπουλος Π., (1993), *ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: θεωρία και πράξη*, Εκδόσεις Έλλην
- Σταθόπουλος Π., (2000), *ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Διαδικασία, μέθοδοι και τεχνικές παρέμβασης*. Αθήνα: Παπαζήση
- Σταθόπουλος Π., (2005), *Κοινοτική Εργασία Θεωρητική Προσέγγιση*, Τόμος Α', Αθήνα: Παπαζήση
- Σταθόπουλος Π., (2005), *Κοινοτική Εργασία*, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Τσομπάνογλου Γ., (2007), Εκδόσεις Παπαζήση
- Φρέιρε Π., (1970), *Πολιτιστική δράση για την κατάκτηση της ελευθερίας*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.

Ξένη Βιβλιογραφία

- Close D.H. (2004) War, Medical Advance and the Improvement of Health in Greece, 1944–53, *South European Society & Politics*, 9(3): 1–27.
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K., (2000), *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K., (2007), *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ioakimidis V. (2011) Expanding imperialism, exporting expertise: International social work and the Greek project, 1946-74. *International Social Work, January 2011*, 1-15
- Mason J., (1996), *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Mason J. , (2010), *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*, Έκδοση 9^η, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Mazower, M. (1993) *Inside Hitler's Greece*. New Haven and London: Yale University Press

Robson C. ,(2009), *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, Αθήνα: Gutenberg.

Robson C. ,(2007), *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, Αθήνα: Gutenberg.

Witner, L. (1982) *American Intervention in Greece, 1943–1949*. New York:Columbia University Press.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Άξονες συνεντεύξεων

Άξονες-συνέντευξη για επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό:

- Συστάσεις, ενημέρωση για το σκοπό της έρευνας, ζητήματα δεοντολογίας, άδεια για μαγνητοφώνηση και γραπτές σημειώσεις (Εισαγωγή)
- Δημογραφικά (Ζέσταμα)

Πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε ως κοινωνικός λειτουργός;

Σε ποιες υπηρεσίες έχετε εργαστεί ως κοινωνικός λειτουργός;

Ερευνητικό ερώτημα: Πως αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία (ζέσταμα)

Τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας;

Θεωρείτε ότι η είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

(Αν ναι σε ποιες περιπτώσεις)

Ερευνητικό ερώτημα: Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί(κυρίως μέρος)

Εφαρμόζετε τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας στο επάγγελμά σας;

(Αν ναι, με ποιον τρόπο, σε ποιες περιπτώσεις)

Έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

(Αν ναι, ποιες ήταν οι δυσκολίες)

Ερευνητικό ερώτημα: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους επαγγελματίες (κυρίως μέρος)

Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

Τι θα αλλάζατε στον τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας;

- Ερωτήσεις αποφόρτισης (χαλάρωμα)
Κλείσιμο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Συνεντεύξεις

Συνέντευξη 1^η

Συνεντευκτής: Βασιλική Τάντουλα

Τόπος: Βοήθεια στο σπίτι

Ημερομηνία: 12/03/2014

Σ.Τ.Β.: Λοιπόν ...όπως σας συστήθηκα και πριν ονομάζομαι Τάντουλα Βασιλική και από εδώ η συμφοιτήτριά μου Τούμπουλη Ελένη. Είμαστε σπουδάστριες Κοινωνικής Εργασίας και θα σας κάνουμε κάποιες ερωτήσεις σύμφωνα με το θέμα της έρευνάς μας. Ε... λοιπόν πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε ως κοινωνική λειτουργός

ΣΥΝ.1: Εργάζομαι έντεκα χρόνια.

Σ.Τ.Β.: Σε ποιες υπηρεσίες έχετε εργαστεί ως κοινωνική λειτουργός;

ΣΥΝ.1: Είμαι εξ αρχής στο "βοήθεια στο σπίτι" του δήμου Πατρέων.

Σ.Τ.Β.: Πως αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία

ΣΥΝ.1.: Με τον όρο κοινοτική εργασία εννοούμε τις μεθόδους και τις συνεργασίες που περιλαμβάνονται μεταξύ των κοινωνικών λειτουργών με σκοπό την ευαισθητοποίηση του κοινού για μια καλύτερη και πιο βελτιωμένη λειτουργία της κοινότητας και των υπηρεσιών της.

Σ.Τ.Β.: Τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.1: Οι μέθοδοι της κοινοτικής εργασίας περιλαμβάνουν ένα δίκτυο φορέων για την ευαισθητοποίηση ενός θέματος της κοινότητας.

Σ.Τ.Β.: Θεωρείτε ότι η είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας; (Αν ναι σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.1: Οπωσδήποτε και είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας. Η κοινοτική εργασία παρέχει κοινωνική βοήθεια μέσα από διάφορες υπηρεσίες όπως το "βοήθεια στο σπίτι", η "πρόνοια", η "τράπεζα τροφίμων".

Σ.Τ.Β.: Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί(κυρίως μέρος)

ΣΥΝ.1: Πιστεύω πως ναι. Σε ορισμένες περιπτώσεις επιβάλλεται μάλιστα γιατί μόνο έτσι μπορούν να επιληφθούν κάποια πράγματα.

Σ.Τ.Β.: Εφαρμόζετε τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας στο επάγγελμά σας;(Αν ναι, με ποιον τρόπο, σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.1: Βέβαια. Προσωπικά, μου αρέσει να ασχολούμαι και να βοηθάω όσο μπορώ τους εξυπηρετούμενους. Κάθε εξυπηρετούμενος είναι διαφορετική περίπτωση και χρειάζεται να τον παραπέμψεις στην αντίστοιχη κοινωνική υπηρεσία για να τον βοηθήσεις.

Για παράδειγμα, εάν έρθει ένας ευάλωτος ή άρρωστος εξυπηρετούμενος, θα τον παραπέμψω στο νοσοκομείο. Εάν έρθει ένας οικονομικά αβοήθητος ή άπορος θα τον παραπέμψω στην πρόνοια κ στην τράπεζα τροφίμων. Πρέπει να ενημερώνεσαι και να συνεργάζεσαι και με άλλους φορείς για να έχεις ένα σωστό αποτέλεσμα.

Σ.Τ.Β.: Έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;(Αν ναι, ποιες ήταν οι δυσκολίες)

ΣΥΝ.1: Φυσικά. Όλοι έχουμε αντιμετωπίσει. Οι πιο σημαντικές κατά την γνώμη μου, είναι όταν υπάρχει έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών και μεταξύ των φορέων όπως επίσης και έλλειψη κρατικής στήριξης. Πολύ βασικό αυτό.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους επαγγελματίες (κυρίως μέρος)

ΣΥΝ.1: Οι παράγοντες που επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας τις περισσότερες φορές μπορεί να είναι αρνητικοί όμως στο τέλος αυτό δεν παρεμποδίζει το αποτέλεσμα.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.1: Υπάρχουν πολλά εμπόδια που μπορείς να συναντήσεις. Κυρίως μπορεί να υπάρχουν νομικά κωλύματα και έλλειψη συνεργασίας. Ένας ακόμη λόγος είναι πως δεν υπάρχουν δομές ενώ οι ήδη υπάρχουσες υπολειτουργούν. Για παράδειγμα, εμείς έχουμε έναν καρκινοπαθή, ο οποίος είναι μοναχικό άτομο και χρειάζεται καθημερινή φροντίδα γιατί πλέον δεν αυτοεξυπηρετείται και η κοινωνική φροντίδα που του παρέχεται δεν είναι επαρκής αφού έχουμε πολλά περιστατικά να δούμε. Επομένως, δεν προλαβαίνουμε και αδυνατούμε να ανταπεξέλθουμε πλήρως στις ανάγκες του. Είναι άσχημο όταν δεν υπάρχουν χώροι φιλοξενίας για αυτά τα άτομα, για άστεγους, για κακοποιημένες γυναίκες και παιδιά. Είναι κρίμα που δεν υπάρχει θεσμικό πλαίσιο μετά από τόσα χρόνια. Άλλο πρόβλημα είναι η γραφειοκρατία. Επίσης, υπάρχει ο κίνδυνος της αβεβαιότητας. Οι ιδιώτες προσπαθούν να αντικαταστήσουν τις δωρεάν κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχονται. Τέλος, είναι ελλιπής η ενημέρωση και η εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.1: Για να εφαρμοστεί σωστά η κοινοτική εργασία θα πρέπει να υπάρχει μια καλή συνεργασία μεταξύ των κοινωνικών λειτουργών και άλλων υπηρεσιών. Πρέπει να υπάρχει συνεχής ενημέρωση των κοινωνικών λειτουργών για θέματα που αφορούν τους εξυπηρετούμενους και την κοινότητα στο σύνολό της, όπως επίσης και κρατική στήριξη με την παροχή δομών για όλους τους εξυπηρετούμενους και όλες τις κοινωνικές ομάδες.

Σ.Τ.Β.: Τι θα αλλάζατε στον τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.1: Θα δημιουργούσα ένα οργανωμένο δίκτυο καταγραφής των φορέων, δηλαδή θα καθιστούσα ξεκάθαρο ποιες υπηρεσίες υπάρχουν και σε τι αποσκοπεί η καθεμία για να μπορέσω να διευκολύνω όλους τους πολίτες που τις έχουν ανάγκη. Είμαι σίγουρη ότι δεν υπάρχει σαφής εικόνα για το ποιες υπηρεσίες υπάρχουν και πως μπορούν να βοηθηθούν κάποια άτομα μέσα από αυτές. Υπάρχει άγνοια. Επομένως, θα οργάνωνα και κάποια σεμινάρια με σκοπό την ενημέρωση και την γνωριμία μεταξύ των κοινωνικών λειτουργών, των φορέων και των πολιτών.

Συνέντευξη 2^η

Συνεντευκτής: Βασιλική Τάντουλα

Τόπος: Κ.Δ.Α.Π Α.Μ.Ε.Α

Ημερομηνία: 13/03/2014

Σ.Τ.Β.: Πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε ως κοινωνική λειτουργός;

ΣΥΝ.2: Δεκατέσσερα χρόνια.

Σ.Τ.Β.: Σε ποιες υπηρεσίες έχετε εργαστεί ως κοινωνική λειτουργός;

ΣΥΝ.2: Στον Κοινωνικό Τομέα του Δήμου Πατρέων, υπηρεσίες που έχω εργαστεί ως κοινωνική λειτουργός είναι στο κομμάτι με τα άτομα με αναπηρία Κ.Δ.Α.Π.Α.Μ.Ε.Α, πρόσφυγες, μετανάστες άστεγοι –τσιγγάνοι, κοινότητα στο κομμάτι της ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης, αρθρογράφηση στο επικοινωνιακό και παντός επιστητού, πάρε με βάση κοινοτικές, πληθυσμιακές ομάδες καταγραφές, έρευνες.

Σ.Τ.Β.: Λοιπόν..πώς αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία

ΣΥΝ.2: Μια ολοκληρωμένη κοινοτική παρέμβαση είναι αναλόγως και τη ομάδα στόχου έτσι; για να προσεγγίσεις την κοινότητα. Εγώ θεωρώ για να είναι ολοκληρωμένη κοινοτική παρέμβαση, θα πρέπει κάθε φορά υπάρχει μια ομάδα στόχου για την οποία κάνεις την δουλειά στην κοινότητα. Θα πρέπει να δεις πως την προσεγγίζεις, ποιες είναι οι ομάδες οι γύρω που πρέπει να ενημερώσεις έτσι ώστε να δουλέψεις το κομμάτι της ευαισθητοποίησης.

Σ.Τ.Β.: Τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.2: Θα πρέπει να κάνεις μια καλή δικτύωση με άλλους φορείς όπου θα αναλύεις τις ενότητες που αφορούν τις ομάδες στόχου. Να κάνεις έντυπη παρέμβαση που μένει και πληθυσμιακά μπορεί να φτάσει σε όλο τον γενικό πληθυσμό. Μέσω εκδηλώσεων και ημερίδων όπου πιο εξειδικευμένο προσωπικό αναλύει στο γενικό πληθυσμό τις ενότητες που αφορούν την ομάδα στόχου. Μια καλή δικτύωση με άλλους φορείς ή υπηρεσίες που ασχολούνται με την ομάδα έτσι ώστε να γίνονται οι κατάλληλες παραπομπές κ συνεργασίες για να φτάνεις σε βάθος. Ενεργοποίηση και ενημέρωση σχολείων της σχολικής εκπαίδευσης, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια πάνω στην κάθε ομάδα με την οποία ασχολείσαι έτσι ώστε να αναπτύξει ευαισθησία το

φυτώριο που λέμε η νέα γενιά. Είναι η πλήρης προσέγγιση των ομάδων που θές να δουλέψεις, με μία καταγραφή, με μία μελέτη πάνω σε αυτό, με μία προσέγγιση με μία ενημέρωση του γενικού πληθυσμού, με μία ενημέρωση ειδικών ομάδων μία δικτύωση καλή συνεργασίας, μια ομάδα από τον δικό σου χώρο που θα δουλεύει πάνω σε αυτό. Έτσι μπορείς να προσεγγίσεις την κοινότητα και αυτοί είναι οι μέθοδοι..είναι μια πλήρης προσέγγιση της κοινότητας, ανάπτυξης του θέματος και βοήθειας, υποστήριξης της ομάδας. Ααα και μπορείς να έχεις και έναν σκοπό έναν στόχο να δημιουργηθεί μια δομή τέτοια που να φροντίζει αυτή την ομάδα στην πληρότητα της γιατί ποτέ δεν προσεγγίζουμε την κοινότητα χωρίς να έχουμε βάλει στόχους πως θα την προσεγγίσουμε αν δεν έχουμε ένα πλάνο για να έχει αποτέλεσμα.

Σ.Τ.Β.: Θεωρείτε ότι η είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας; (Αν ναι σε ποιες περιπτώσεις);

ΣΥΝ.2: Είναι απαραίτητη στην πληρότητα των κοινωνικών προβλημάτων και θεμάτων ιδιαίτερα τώρα στις εποχές που ζούμε, της κρίσης, οι κοινοτικές παρεμβάσεις είναι αναγκαίες, είναι το άλφα και το ωμέγα.

Σ.Τ.Β: Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί;

ΣΥΝ.2: Θα έπρεπε, θα έπρεπε να την ενσωματώνουν. Εμείς σαν φιλοσοφία στο δικό μας χώρο για το κομμάτι των ΑμεΑ είναι τρίπτυχο, δεν μπορείς να κάνεις δουλειά με τα παιδιά στο χώρο αν δεν κάνεις μεν οικογένεια και κατ'επέκταση αν δεν μπεις στην κοινότητα. Αν δεν ευαισθητοποιήσεις , αν δεν ενημερώσεις, δεν αμβλύνεις και τα φαινόμενα του κοινωνικού ρατσισμού, έτσι; Που σε διάφορες ομάδες επιβιώνουν έντονα.

Σ.Τ.Β.: Εφαρμόζετε τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας στο επάγγελμά σας;(Αν ναι, με ποιον τρόπο, σε ποιες περιπτώσεις);

ΣΥΝ.2: Εννοείται σε όλες τις περιπτώσεις. Δουλεύουμε και τα παιδιά μας στην κοινότητα στο κομμάτι της ένταξής τους γιατί είναι μέλη του κοινωνικού συνόλου έτσι; Των συνεργασιών μας, δικτύωση και όλα αυτά που προανέφερα και συν των άλλων το μεγάλο κομμάτι και όσον αφορά την αναπηρία, της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης.

Σ.Τ.Β.: Έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;(Αν ναι, ποιες ήταν οι δυσκολίες)

ΣΥΝ.2: Οι δυσκολίες είναι ανάλογα με την ομάδα στόχου και στο πόσο βαθμό έχει κοινωνικοποιηθεί και φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού που είναι πιο τα συνήθη που αντιμετωπίζουμε. Στο κομμάτι των μεταναστών και προσφύγων ναι πολλά προβλήματα είχα αντιμετωπίσει στο κομμάτι της κοινότητας που είναι το μεγαλύτερο της αποδοχής και να κατανοήσουμε ότι δεν πλήττεται η συνέχεια του ελληνικού πατροπαράδοτου με το να φιλοξενήσουμε και να αποδεχθούμε άλλες πληθυσμιακές ομάδες και άλλων εθνικοτήτων.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους επαγγελματίες

ΣΥΝ.2: Είναι βάση ποιας ομάδας ασχολείσαι. Υπάρχουν παράγοντες που μπορεί να πηγαίνουν πίσω τη διαδικασία εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας αλλά υπάρχουν και κάποιοι που την προάγουν.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.2: Αρνητικός παράγοντας είναι το να μην κατανοεί ο άλλος ότι τα παιδιά με αναπηρία ή ο άνθρωπος με αναπηρία είναι ενεργό μέλος αυτής της κοινωνίας. Τώρα κάποια νομικά κωλύματα γιατί έχουμε πεπαλαιωμένους νόμους ή η γραφειοκρατία να σου πηγαίνει πίσω κάποιες παρεμβάσεις ή κάποιες δραστηριότητες που θες να κάνεις, αλλά σαν δομή του κοινωνικού οργανισμού και έχοντας χρόνια δουλέψει με αυτή την κοινότητα, δεν έχουμε ουσιαστικά προβλήματα.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.2: Το μεράκι της δουλειάς μας παιδιά.. το ενδιαφέρον, η διευκόλυνση και η προσφορά. Το πόσο επιθυμείς να ασχοληθείς και να προσφέρεις βοηθούν θετικά στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας.

Σ.Τ.Β.: Τι θα αλλάζατε στον τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.2: Την γραφειοκρατία.... και τον τρόπο που συνεργάζονται μεταξύ τους οι υπηρεσίες έτσι ώστε να είναι πιο ευέλικτες και μιλάω σε καταστάσεις κρίσης να υπάρχει άμεση και ουσιαστική παρέμβαση στην κοινότητα. Να μην δηλαδή ο καθένας στέκεται κάποιος μόνο στο πλαίσιο του ρόλου του και να μην συνεργάζεται.

Συνέντευξη 3^η

Συνεντευκτής: Τούμπουλη Ελένη

Τόπος: Κ.Α.Π.Η ΖΑΡΟΥΧΛΕΙΚΩΝ

Ημερομηνία: 14/03/2014

Σ.Τ.Β.: Καλημέρα σας είμαστε φοιτήτριες κοινωνικής εργασίας, ονομάζομαι Τούμπουλη Ελένη και το θέμα της πτυχιακής μας είναι: κοινωνική εργασία με κοινότητα, η χρήση της στην καθημερινή πρακτική των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών. Όποτε θέλετε, ξεκινάμε.

Σ.Τ.Β.: Ωραία πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε ως κοινωνικός λειτουργός;

ΣΥΝ.3: Ως κοινωνικός λειτουργός εργάζομαι δεκαπέντε χρόνια.

Σ.Τ.Β.: Σε ποιες υπηρεσίες έχετε εργαστεί ως κοινωνικός λειτουργός;

ΣΥΝ.3: Εεε... έχω εργαστεί στο ΚΑΠΗ απλά κάνοντας διάφορους ρόλους, έτσι; δηλαδή και στο Βοήθεια στο σπίτι και στην κοινωνική υπηρεσία του ΚΑΠΗ εντάξει τώρα είμαι και προϊστάμενος στο Κ.Α.Π.Η....αυτά.

Σ.Τ.Β: Πώς αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία;

ΣΥΝ.3: Εεε ειδικά την σημερινή εποχή όπως έχει εξελιχθεί το αντικείμενο της δουλειάς μας Η κοινοτική εργασία είναι ή τουλάχιστον θα πρέπει να είναι ένα υπερπολύτιμο εργαλείο στα χέρια μας. Τι εννοώ; Ότι γύρω μας η κοινότητα είτε ευρύτερη είτε τοπική στην κάθε δομή στην κάθε υπηρεσία και σαν χώρος υποδοχής των μελών αυτής της κοινότητας αλλά και σαν εργαλείο κινητοποίησης και εεε...προώθησης των αιτημάτων αυτής της τοπικής κοινότητας στα μεγαλύτερα σύνολα είναι απαραίτητο. Δηλαδή να το πω στο δικό μας το κομμάτι το 2010 όταν ξεκινήσαμε αυτή τη δομή στο Κ.Α.Π.Η. Ζαρουχλείων εε μήνες πριν ξεκινήσουμε εδώ και το στήσουμε τον Ιούνιο του 2010 είχαμε ξεκινήσει να έχουμε επαφές με την κοινότητα σε επίπεδο συλλόγων, φορέων, όπως η εκκλησία εε...το τοπικό διαμέρισμα για να τους κινητοποιήσουμε, να τους ενημερώσουμε πολύ δε περισσότερο από τον Ιούνιο και μετά όταν ξεκινήσαμε εδώ η κοινότητα αυτή η τοπική των Ζαρουχλείων είναι εε.. είμαστε σε μια αμφίδρομη σχέση συνεργασίας, ενημέρωσης, των δράσεων εε.. να κινητοποιήσουμε τον κόσμο, ακόμα και πόρτα πόρτα έχουμε κάνει δράσεις εε..στους διάφορους εδώ πέρα χώρους, για παράδειγμα στο πρώην Ι.Κ.Α. στα φαρμακεία της περιοχής που υπάρχουν, στα σχολεία σε διάφορες δράσεις που κάνουμε ευαισθητοποίησης γιατί τα μέλη μας μπορεί να είναι εξήντα συν αλλά ταυτόχρονα έχουν εγγονάκια στα σχολεία. Υπάρχει έτσι μια ολιστική προσέγγιση ότι αυτοί οι άνθρωποι που έρχονται εδώ μπορεί να είναι Τρίτη ηλικία αλλά εμείς θέλουμε να το δούμε σε όλες τις εκφάνσεις, στην οικογένεια τους, στα παιδιά τους, στα εγγόνια τους κλπ.

Σ.Τ.Β.: Τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.3: Εεεε..το ζήτημα είναι όμως ότι θεωρώ χωρίς να κάνω κριτική αυτή την στιγμή για την θεωρία, αυτό έτσι το μοντελάκι που συνοπτικά πριν σας ανέφερα ότι τουλάχιστον στο τμήμα της τρίτης ηλικίας έτσι το έχουμε στο μυαλό μας, ακόμα στο Βοήθεια στα δημοτικά ιατρεία, στα Κ.Α.Π.Η. δεν περιχαρκακωνόμαστε στα στενά όρια αυτού του κτιρίου, αυτής της δομής. Παράδειγμα το Βοήθεια στο σπίτι είναι μια δομή η οποία λειτουργεί σε όλο τον Καλλικρατικό Δήμο και υπάρχουν και κάποιες τοπικές κοινότητες, είναι οι πιο απομακρυσμένες οι οποίες έχουν άλλα χαρακτηριστικά παράδειγμα: μια περιοχή όπως είναι τα Βραχνέικα δεν έχει τον αστικό πληθυσμό της Πάτρας είναι πιο περιφέρεια πιο επαρχία ταυτόχρονα όμως εκεί αναπτύσσονται δυναμικά μάλλον διαφορετικά. Δηλαδή μπορεί να υπάρχει ας πούμε μένει εκεί ένας παππούς μόνος του και τα παιδιά του είναι στην Πάτρα έχει για παράδειγμα τον γείτονα που θα βγει να του πει καλημέρα. Αυτό ο επαγγελματίας κοινωνικός λειτουργός πρέπει να το έχει στο μυαλό του ώστε να έχει με αυτή την μικρή κοινότητα την επαφή και την κινητοποίηση και την ευαισθητοποίηση για να έχει και αυτή ένα δίκτυο πληροφόρησης γιατί δεν μπορεί κάθε μέρα να περνάει από όλους, είναι αδύνατον και ειδικά σε περιφέρειες ας πούμε λίγο πιο απομακρυσμένες. Στην Πάτρα για παράδειγμα στο αστικό κέντρο για να έρθουμε να κάνουμε την αντιπαραβολή και την αντιπαράθεση ότι

σίγουρα δεν υπάρχουν αυτά τα μοντέλα οπότε εκεί πέρα πρέπει να ενεργοποιήσουμε την ευρύτερη κοινότητα. Δηλαδή σε κάθε περιοχή σε κάθε διαμέρισμα ερχόμαστε σε επαφή όπως είπαμε με τους εφημέριους των εκκλησιών, με φορείς, με συλλόγους, εντάζει πάντα τα αποτελέσματα έτσι για να μην εξιδανικεύουμε την κατάσταση και να περιγράφουμε ένα ιδεατό μοντέλο, δεν είναι εύκολα πάντα, τυχαίνει άνθρωποι που να είναι στο διπλανό διαμέρισμα και να έχουν.. αποβιώσει μετά από δυο τρεις μέρες. Δεν είναι εύκολα, όλα αυτά όμως ένας επαγγελματίας πρέπει να τα έχει στο μυαλό του να τα ενεργοποιήσει.

Σ.Τ.Β.: Θεωρείτε ότι η είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας; (Αν ναι σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.3: Δεν το συζητάμε ειδικά τη σημερινή εποχή αν δηλαδή κάτσουμε λίγο και το αναλύσουμε επειδή όμως είμαστε μέσα στο θέμα εννοώ στο πρόβλημα αυτή την στιγμή με την κοινωνία που έχει ένα σωρό προβλήματα, όλες τις ομάδες που υπηρετούμε πέρα από τις κλασσικές ευπαθείς, ευαίσθητες που είναι οι ηλικιωμένοι, τα αμέα, οι άποροι, οι ανασφάλιστοι κλπ τώρα λίγο πολύ όλες οι πληθυσμιακές ομάδες αντιμετωπίζουν προβλήματα. Εντάξει Εμείς το βλέπουμε από τα μέλη μας είναι κάποια που είναι μέλη, όπου έχουν μια σύνταξη κλπ να έχουνε δουλέψει, έχουν τα δικά τους προβλήματα με τα φάρμακα, με τα ιατρεία, με τις παροχές κλπ έχουν όμως τώρα και ένα παιδί που είναι άνεργο, μπορεί να βοηθάνε οικονομικά και εκεί ή έχουνε παράδειγμα ένα παιδί το οποίο έχασε τη δουλειά του πρόσφατα, αυτό μπορεί να έχει μετακυλήσει κάποια προβλήματα στο επίπεδο της οικογένειάς του. Αυτά είναι καθημερινότητα που σας λέω δεν είναι μία στο τόσο. Γινόμαστε αποδέκτες τέτοιων περιστατικών κάθε μέρα. Οπότε εμείς δεν μπορούμε να πούμε ότι δεν μας ενδιαφέρει η Τρίτη ηλικία εντάζει η τρίτη ηλικία δεν έχει πρόβλημα παράδειγμα δουλειάς, έχει μια σύνταξη καλώς ή κακώς μικρή μεγάλη; Δεν είναι όμως το ζήτημα έτσι. Η κοινότητα λοιπόν σαν αντικείμενο δουλειάς μας είναι με ότι έχει να κάνει σε αυτήν την διάσταση, οπότε η προσέγγισή μας πρέπει να είναι προς όλες τις κατευθύνσεις και για να το πάμε και παραπέρα ο σημερινός παράδειγμα σαραντάρης ή πενηντάρης που έχει τα χ,ψ,ω, προβλήματα είναι ο αυριανός εξυπηρετούμενος δικός μας μετά από δέκα χρόνια. Οπότε όλα είναι αλληλένδετα, είναι μία πλοκή εμείς λοιπόν σαν κοινωνικοί λειτουργοί και σαν αντικείμενο κοινωνικής εργασίας πρέπει αυτό το ζήτημα, το πρόβλημα να το καταγράψουμε, να το αφουγκραστούμε δηλαδή, να το αξιολογήσουμε και προς τα πάνω να το αναδείξουμε, δηλαδή να πούμε ότι οι τάσεις είναι αυτές, ο κόσμος έχει ανάγκη αυτό ώστε να είναι έτοιμη η κοινωνία και η πολιτεία να το διαχειριστεί εε...τα πράγματα δεν είναι ευοίωνα, οι δομές όλες μας δεχόμαστε απίστευτες πιέσεις εε..το ζητούμενο όλων μας είναι να καταφέρουμε να τις κρατήσουμε ζωντανές, όσο το δυνατόν πιο δυνατές στον κόσμο που τις έχει ανάγκη αλλά κάποιοι άνθρωποι που είναι πολύ μακριά από εδώ στο κέντρο λήψης αποφάσεων δεν έχουν αυτή την καθημερινότητα, ούτε τα επιστημονικά αισθητήρια και αντανεκλαστικά ώστε να είναι συνεργάσιμοι σε τέτοιου είδους προβλήματα.

Σ.Τ.Β.: Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί;

ΣΥΝ.3: Ναι όπως από τα προηγούμενα που είπαμε, δεν το συζητώ είναι απαραίτητο δηλαδή θα είναι τεράστιο λάθος και αποτυχία να περιχαρακωθούμε. Πρέπει να είμαστε σε συνεχή συνεργασία και με άλλες δομές, υπηρεσίες, συναφείς, αντιστοίχου αντικειμένου και ενδιαφέροντος αλλά και με το υπόλοιπο τοπικό γίνεσθαι της περιοχής.

Σ.Τ.Β.: Εφαρμόζετε τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας στο επάγγελμά σας;(Αν ναι, με ποιον τρόπο, σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.3: Και σε επίπεδο διαδημοτικών υπηρεσιών αλλά και σε επίπεδο άλλων συναφών φορέων είμαστε στην κατεύθυνση να ενημερώνουμε, να γνωστοποιούμε τις δράσεις μας, να ζητάμε από αυτούς τους φορείς για τις δράσεις μας συνεργασία, βοήθεια, στήριξη. Επίσης στα πλαίσια της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης του κόσμου κατά καιρούς βγαίνουμε έξω στην κοινότητα και κάνουμε ενημερώσεις για θέματα ιατρικά, νοσηλευτικά, προληπτικές μετρήσεις και όταν λέμε βγαίνουμε στην κοινότητα, βγαίνουμε από το κέντρο της Πάτρας μέχρι καθαρά την περιφέρεια. Αυτό που μπορεί να γίνει είτε από συνεργία δικά μας με νοσηλευτές, κοινωνικούς λειτουργούς και από φοιτητές και από επαγγελματίες, ενημέρωση για τον διαβήτη, μετρήσεις σε απομακρυσμένες περιοχές, συμμετοχή άλλων φορέων σε δράσεις, την επόμενη Τρίτη θα γίνει εδώ μια παράσταση από τους ταξιδευτές της φλόγας που είναι ένας σύλλογος αφιλοκερδής που τακτικά κάνει κάθε ενάμιση μήνα περίπου παραστάσεις για τα μέλη μας δωρεάν. Ερχόμαστε σε επαφή με την γηριατρική, τον ιατρικό σύλλογο σχεδόν κάθε δεκαπέντε μέρες γίνονται ενημερώσεις για θέματα υγείας, προφύλαξης σε σχέση με τις ασθένειες, οπότε όλο αυτό το πλέγμα καθαρά έξω από την δομή τη δική μας τους έχουμε σε μια λογική εναλλαγής και συνεργασία με την κοινότητα για υπηρεσία προς τα μέλη μας.

Σ.Τ.Β.: Έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;(Αν ναι, ποιες ήταν οι δυσκολίες)

ΣΥΝ.3.: Δεν το συζητάμε, είναι...εντάξει επειδή εμείς τα λέμε λίγο στη γλώσσα μας και μπορεί έτσι να είμαστε ευαισθητοποιημένοι λίγο παραπάνω, δεν είναι το ίδιο έτσι δεκτικοί οι πάντες. Είναι απαραίτητο με αυτούς τους ανθρώπους να έρθουμε σε επαφή να τους ενημερώσουμε, να τους πείσουμε, υπάρχουν άνθρωποι και φορείς που δεν γνωρίζουν, οπότε εμείς οφείλουμε,.. είναι λάθος να μείνει ο κοινωνικός λειτουργός να με ξέρουν ή ξέρουν την δράση μας, οπότε πρέπει ανά τακτά χρονικά διαστήματα να υπάρχει ένα πλάνο επικαιροποίησης του τι κάνεις και ενημέρωσης από δελτία τύπου, από φυλλάδια από το να βγει μια ομάδα στην κοινότητα. Εντάξει δεν είναι όλος ο κόσμος υποχρεωμένος και εξάλλου χρειάζεται και μια υπενθύμιση, υπάρχουν και επίσης άνθρωποι που έχουν παρεξηγημένα κάποια πράγματα στο μυαλό τους παράδειγμα υπάρχουν άνθρωποι μετά από είκοσι χρόνια λειτουργίας του Κ.Α.Π.Η. που θεωρούν ότι στο Κ.Α.Π.Η. είναι χώρος όπου οι εξυπηρετούμενοι μένουν μέσα, σιτίζονται, κοιμούνται κλπ. Αυτό λοιπόν εγώ οφείλω να βγω προς τα έξω και να ενημερώσω σωστά τον κόσμο και την κοινότητα ή ακόμα και τώρα τι γίνεται τι δράσεις κάνουμε, κάποιοι τα ξέρουν, κάποιοι νομίζουν ότι απλά έρχονται και παίζουν τάβλι και φεύγουν ή μπορούν να δουν οτιδήποτε άλλο έχουν στο μυαλό τους. Ο ρόλος μας είναι σίγουρα ενημερωτικός πολύ βασικός.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους επαγγελματίες;

ΣΥΝ.3: Εντάξει θα μιλήσουμε για τον χώρο της αυτοδιοίκησης που όντως εε...γενικά τα τελευταία χρόνια και πολύ περισσότερο τη σημερινή εποχή ο κόσμος και επειδή οι δομές των δήμων άνοιξε τα τελευταία 15 χρόνια κάπως έτσι να το πω και επειδή ο κόσμος έχει μια καθαρά πέρα την δημαρχοκεντρική προσέγγιση ότι ο δήμος θα τον βοηθήσει αν έχει πρόβλημα σίτισης σε σχέση κάτι με το νερό με τη ΔΕΗ, δηλαδή δεν είναι το απρόσωπο όπως παράδειγμα το ΙΚΑ ή το υπουργείο και ο δήμαρχος και οι δημοτικοί σύμβουλοι έχουν και την προσωπική επαφή γιατί προέρχονται από τις τοπικές κοινωνίες οπότε υπάρχει και αυτό η καθημερινότητα οπότε έρχονται εκλογές οπότε πάλι κάποιοι πιέζουν, οπότε εκεί είναι ένα σκηνικό περίεργο. Κάποιοι άνθρωποι που τα βλέπουν όλες τις δομές με σωστή διάσταση έχουν επιστημονική άποψη και είναι πραγματικά αρωγή μας και μας βοηθάνε και μας στηρίζουμε γύρω από κάποια θέματα και κάποιοι που το βλέπουν πιο κλασσικά και πεπαλαιωμένα με μια αντίληψη έτσι λίγο όπως βλέπουμε σε ελληνικές ταινίες.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.3: Υπάρχουν κάποιες πεπαλαιωμένες αντιλήψεις από ορισμένους ανθρώπους. Εμένα με ενοχλούν κάποιες γραφειοκρατικές διαδικασίες που πηγαίνουν πίσω κάποιες δράσεις.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.3: Νομίζω ότι έχει να κάνει με τον καθένα από εμάς δηλαδή καθαρά με το ανθρώπινο δυναμικό. Υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι που έχουν όραμα ιδέες και θέληση, τους αρέσει και προσπαθούν με την δράση τους και την προσπάθειά τους να εφαρμόσουν την κοινοτική εργασία αν και η προσωπική θέληση του καθενός. Υπάρχουν και άνθρωποι που βρίσκουν μπροστά τους τα παραπάνω προβλήματα το παρατάνε. Θεωρώ ότι η πιο νέα γενιά ανθρώπων που δουλεύουν αυτή την στιγμή στην τοπική αυτοδιοίκηση τουλάχιστον στο κομμάτι το δικό μας στο οποίο εγώ έχω άποψη δεν ενστερνίζονται ιδιαίτερα την πιο παλιά νοοτροπία και σηκώνουν τα μανίκια, ανασκουμπώνονται, προσπαθούν, δουλεύουν, έχουν σχέδια, προτάσεις τα καταθέτουν..και όταν βρούν ανοιχτά αυτιά και ανθρώπους αιρετούς θετικούς γίνονται πράγματα. Στην τοπική αυτοδιοίκηση..θεωρώ ότι αυτό είναι η διάθεση κάποιων ανθρώπων. Δεν μου αρέσει να τα μηδενίζω όλα. Βέβαια αυτό δεν μου αρέσει γιατί δεν συνάδει με την δεοντολογία του επαγγέλματός μας ότι δηλαδή κάποιος πρέπει να του αρέσει. Πρέπει το κομμάτι της θεωρίας της σχολής μας να μην επαφίεται στην προσωπική ή όχι του καθενός.

Σ.Τ.Β.: Τι θα αλλάζατε στον τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.3: Ε.. εντάξει μια ιδέα που μου έρχεται αυτή τη στιγμή εγώ. Θα ήθελα να υπάρχει με ένα μαγικό τρόπο, εντάξει μαγικές λύσεις δεν υπάρχουν, δουλειά θέλει ιδέες κλπ, γιατί πέρα από τους επαγγελματίες του χώρου και τις υπόλοιπες συναφείς

επαγγελματικές ομάδες όση δουλειά και να κάνουμε σε επίπεδο ενηλίκων, δημοτών, πολιτών κλπ... καταρχήν ούτε εύκολο είναι, ούτε πολλά κονδύλια υπάρχουν, εγώ θα κοίταζα κάτι που θα έφερνε αποτελέσματα και θα το βλέπαμε όλοι μας στα επόμενα χρόνια έχει να κάνει με την διασύνδεση της κοινοτικής εργασίας με κάποιους χώρους και ηλικίες που θα το βλέπαμε μπροστά μας. Να υπάρχει μια απίστευτη συντονισμένη δράση κοινοτικού έτσι περιεχομένου, σχεδιασμού στα σχολεία και όταν λέω σε σχολεία μιλάω σε μικρή ηλικία, θα έλεγα εγώ σε νήπια δημοτικό με ρόλο συγκεκριμένο επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών γιατί μετά αυτός ο άνθρωπος θα κυκλοφορήσει, θα οδηγεί σωστά, δεν θα πετάει το σκουπιδάκι, θα τον ενδιαφέρει για μια ομιλία που θα κάνει ο δήμος για το θέμα των ναρκωτικών, να ενδιαφερθεί για τον συνάνθρωπο που πεθαίνει, να πάρει ένα τηλέφωνο μια κοινωνική υπηρεσία να ενδιαφερθεί. Αυτό για μένα θα ήταν ακρογωνιαίος λίθος. Και από την άλλη σε επίπεδο πάλι διασύνδεσης γιατί εκεί είναι η έννοια της κοινότητας με μαγικό τρόπο πάλι γιατί δεν θέλω να είμαι απαισιόδοξος αλλά το βλέπω πάρα πολύ δύσκολο, η κοινοτική εργασία να έχει διασύνδεση με φορείς όπως την τοπική κοινότητα και δεν εννοώ την αυτοδιοίκηση και τις δομές τις δικές μας, δηλαδή το επιμελητήριο το οποίο έχει πολλές επιχειρήσεις, επιχειρηματίες, επαγγελματίες με ποια έννοια το λέω; Είμαι σίγουρος ότι το επιμελητήριο μπορεί να βοηθήσει για παράδειγμα στο θέμα των αστέγων και όχι να πάρει ο αντιδήμαρχος να παραγγείλει διακόσια κιλά μακαρόνια, δηλαδή να υπάρχει από πίσω σε συνδυασμό με αυτό που είπα πιο πριν..βοήθεια. Η εκκλησία αρκετά σε έναν ρόλο όμως, άσχετα με τα πιστεύω μας όλοι οι άνθρωποι έχουν ανάγκη. Είτε έρχεται την εκκλησία είτε δεν έρχεται, είτε κάνω τον σταυρό μου είτε όχι. Όλες οι υπηρεσίες στο κομμάτι όλων αυτών των φορέων. Δεν βοηθάω μόνο αυτόν που έρχεται στην εκκλησία και κάνει τον σταυρό του, έτσι; Οι σύλλογοι άσχετα με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις που υπάρχουν κάποιες διαφοροποιήσεις ,να μπουν σε αυτή τη διαδικασία αλλά κάτω από ένα πλαίσιο. Όχι ο κάθε σύλλογος όποτε θέλει κάνει αυτή την εβδομάδα θα μαζέψουμε παράδειγμα τρόφιμα. Αυτά τα πράγματα είναι λίγο ερασιτεχνικά και μπορεί να έχουν κάποιες σκοπιμότητες. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο δεν ξέρω αν ο Δήμος τα έβαζε όλα αυτά κάτω από την σκέπη του.

Συνέντευξη 4η

Συνεντευκτής: Τάντουλα Βασιλική

Τόπος: Πρόνοια

Ημερομηνία: 17/03/2014

Σ.Τ.Β.: Καλημέρα σας είμαστε φοιτήτριες κοινωνικής εργασίας, ονομάζομαι Τάντουλα Βασιλική και το θέμα της πτυχιακής μας είναι: κοινωνική εργασία με κοινότητα, η χρήση της στην καθημερινή πρακτική των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών. Όποτε είστε έτοιμη, ξεκινάμε.

Σ.Τ.Β: Λοιπόν ε..., πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε ως κοινωνική λειτουργός;

ΣΥΝ.4: Δεκαπέντε χρόνια.

Σ.Τ.Β.: Σε ποιες υπηρεσίες έχετε εργαστεί ως κοινωνική λειτουργός;

ΣΥΝ.4: Έχω εργαστεί στην Τοπική Αυτοδιοίκηση κατά βάση τα περισσότερα χρόνια, σε κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου και εδώ στο τμήμα της Πρόνοιας, εε..και στον οργανισμό κατά των ναρκωτικών και πιο πριν όταν τέλειωσα δηλαδή, λίγο πριν τελειώσω δούλεψα σε πιλοτικά προγράμματα στην εκπαίδευση.

Σ.Τ.Β.: Ε., πως αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία;

ΣΥΝ.4: Μμμ.. νομίζω ότι έχει ένα θέμα η κοινοτική εργασία, εε.., είναι μία από τις μεθόδους της κοινωνικής εργασίας τις οποίες δεν γνωρίζουμε καλά, ούτε έχουμε εκπαιδευτεί επαρκώς, ούτε έχουμε τη δυνατότητα στα περισσότερα εργασιακά πλαίσια να δουλέψουμε κοινοτικά. Εγώ θεωρώ ότι είναι η βασικότερη μέθοδος και ειδικά αυτόν τον καιρό που είμαστε μη επαρκείς στις κοινωνικές υπηρεσίες είναι ακριβώς ο τρόπος που θα έπρεπε να δουλεύουμε αν θέλουμε να έχουμε ουσιαστικά αποτελέσματα. Γιατί πολλές φορές σε υπηρεσίες να όπως και εδώ χρειάζεται ένας κοινωνικός λειτουργός να είναι για άπειρο κόσμο. Εμείς είμαστε τρεις για ολόκληρο τον Νομό Αχαΐας. Το θέμα είναι ότι χρησιμοποιούμε όχι κοινοτικά αλλά συνήθως ατομικά και θα μπορούσαμε με κοινοτική δουλειά να κάνουμε πολύ περισσότερα πράγματα.

Σ.Τ.Β.: Μάλιστα..τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.4: Εε...όπως σου είπα για μένα είναι η βασικότερη. Αφορά ουσιαστικά την δουλειά με την κοινότητα, εε..αφορά την παρέμβαση στην κοινότητα με χαρακτηριστικότερο εργαλείο την έρευνα δράση την οποία εγώ είχα την χαρά να την διδαχθώ από τον κύριο Ζωγράφου στη σχολή. Ο κύριος Ζωγράφου ήταν καθηγητής μας, έχει συγγραφικό έργο μεγάλο σε σχέση με την κοινοτική εργασία και την έρευνα δράση. Οπότε είχα την δυνατότητα να κάνω και διπλωματική στην κοινοτική εργασία με έρευνα δράση. Αυτό είναι η κοινοτική δουλειά εε..γνωρίζω τις ανάγκες της κοινότητας, ενημερώνομαι και παρεμβαίνω είτε πληροφορώ για πράγματα που δεν γνωρίζει ο πληθυσμός (παροχές, δικαιώματα, υπηρεσίες), γνωρίζω στην κοινότητα πράγματα ευρέως με ημερίδες, με συναντήσεις, με ομαδική δουλειά εε.. και μετά ενεργοποιώ την κοινότητα για να επιλύσει θέματα που την απασχολούν, ενεργοποιώ τους πολίτες να γίνουν ενεργοί πολίτες. Αυτό ακριβώς είναι και το κομμάτι της έρευνας δράσης. Κάνω έρευνα να βρω τις ανάγκες και ταυτόχρονα με την έρευνα εε.. δρω, παρεμβαίνω αλλάζω.

Σ.Τ.Β.: Πολύ ωραία! Θεωρείτε ότι είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας; (Αν ναι σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.4: Ναι Θεωρώ ότι είναι απαραίτητη ειδικά σε ομάδες όπως πρόσφυγες, μετανάστες, εεε..χρήστες, εεε...τσιγγάνους, ομάδες τέτοιες που είναι ας πούμε στο περιθώριο; Ας πούμε δακτυλοδεικτούμενες; Εκεί η δουλειά με την κοινότητα είναι πολύ σημαντική γιατί ενημερώνοντας ευαισθητοποιώντας τον κόσμο μπορεί να είναι εμπλεκόμενος μπορεί να είναι συμμετοχικός, μπορεί να είναι υποστηρικτικός και να παρέχει πράγματα, να δώσει παροχές τις οποίες το κράτος αυτή την στιγμή δεν έχει την δυνατότητα. Ας πούμε στην εκπαίδευση, μπορεί σε έναν τσιγγάνικο καταυλισμό

συνταξιούχοι εκπαιδευτικοί να συμβάλλουν να υποστηρίξουν παιδιά για να μπορέσουν να σταθούν στο σχολείο που δεν το έχουμε. Αυτό μόνο με κοινοτική δουλειά μπορείς να το κάνεις, ευαισθητοποιώντας ή ξέρω εγώ ακόμα και ο εθελοντισμός εε..σε δουλειά με την κοινότητα βασίζεται. Ακόμα το να ενεργοποιήσεις τον άλλον να μαζεύει τα ρούχα των παιδιών του που μεγαλώνουν και να τα προσφέρει έχει ευαισθητοποίηση από πίσω.

Σ.Τ.Β.: Μμμ ωραία, εε..ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί;

ΣΥΝ.4: Όχι... όχι. Είτε γιατί δεν την γνωρίζουν την κοινοτική εργασία, δεν την διδαχθήκαμε δεν εκπαιδευτήκαμε σε αυτό. Ελάχιστοι είχαν τη δυνατότητα και την χαρά να το δουν και δεύτερον δεν βοηθούν τα πλαίσια. Πάρε για παράδειγμα εμάς εδώ, έτσι; εγώ την έχω την εκπαίδευση, έχω δουλέψει σε πλαίσια που είχα κοινοτική δράση..Θα μπορούσα να εμπλακώ..έλα όμως που εδώ έχουμε πέντε χιλιάδες εκατό επιδοτούμενους; Και χρειάζεται να κάνουμε κοινωνικές έρευνες κατά άτομο για τους πέντε χιλιάδες εκατό επιδοτούμενους συν τριετήμισι χιλιάδες αιτήσεις το χρόνο για βιβλιάρια; συν την ομάδα προστασίας ανηλίκων που πάλι μιλάμε για ατομική άντε οικογενειακή έρευνα; Πού χρόνος για να κάνεις παρέμβαση στην κοινότητα; Δεν τίθεται, έρχονται φάκελοι με κοινωνικές έρευνες βροχηδόν. Τις κάνουμε και τέλος ο χρόνος. Είτε δεν την γνωρίζουν συνάδελφοι που βρίσκονται σε πλαίσια που θα μπορούσαν είτε το πλαίσιο δεν σου δίνει τη δυνατότητα αλλά δεν δουλεύουμε κοινοτικά καθόλου στην Ελλάδα τουλάχιστον από ότι βλέπω.. Στις μη κυβερνητικές οργανώσεις η σε εθελοντικές οργανώσεις μπορείς να πεις ναι ότι υπάρχει η δυνατότητα να δουλέψεις κοινοτικά, στις δημόσιες υπηρεσίες είναι δύσκολο.

Σ.Τ.Β.: Εφαρμόζετε τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας στο επάγγελμά σας;(Αν ναι, με ποιον τρόπο, σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.4: Εμείς εδώ στην Πρόνοια δεν εφαρμόζουμε κοινοτική εργασία.

Σ.Τ.Β.: Έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;(Αν ναι, ποιες ήταν οι δυσκολίες)

ΣΥΝ.4: Εδώ εμείς δεν κάνουμε κοινοτική εργασία σε προηγούμενα πλαίσια που δούλευα κοινοτικά, ναι... όταν ξεκινάς έναν τρόπο δουλειάς στην αρχή ναι αντιμετωπίζεις δυσκολίες, δεν ξέρεις πώς να το κάνεις, κάνεις λάθη.. η προσέγγιση του κόσμου δεν είναι εύκολο πράγμα. Π.χ θυμάμαι όταν ήμουν στον ΟΚΑΝΑ και κάναμε προσέγγιση κοινότητας χρηστών, σε πιάτσες το βράδυ εκεί έπρεπε να σκεφτείς ακόμα τι θα φορέσεις, πως θα μιλάς και τι περιμένει να ακούσει ο άλλος από εσένα για να τον προσεγγίσεις, να του μιλήσεις.. εε αυτό πρέπει να το έχουμε κατά νου συνέχεια. Αν είσαι κοντινός τους, δηλαδή δεν μπορεί να δουλεύεις με άστεγους και να πηγαίνεις ξέρω και εγώ με επώνυμα ρούχα..καταλαβαίνεις τι λέω; Αυτά στην αρχή, πρέπει...εντάξει την γνώση, την εμπειρία την αποκτάς..όσο και αν έχεις διαβάσει αν δεν το κάνεις, δεν κάνεις λάθη δεν...αλλά νομίζω ότι είναι αρκετά δημιουργικό κομμάτι δουλειάς και φέρνει πολλά αποτελέσματα άμεσα . Άτομο άτομο εντάξει θα αλλάξεις συμπεριφορές, θα βοηθήσεις, θα υποστηρίξεις, θα αλλάξει ο άλλος αυτό που

αντιμετωπίζει, αν το αλλάξει, θα το τροποποιήσει... με τους πολλούς φέρνεις την αλλαγή.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους επαγγελματίες;

ΣΥΝ.4: Εεε πάντοτε υπάρχουν θετικοί αλλά και αρνητικοί παράγοντες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας οπωσδήποτε.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.4: Εμπόδιο σίγουρα είναι ότι το πλαίσιο δεν είναι επιτρεπτικό στις δημόσιες υπηρεσίες, δεν σου δίνει τη δυνατότητα νομοθετικά εεε... νομοθετικά ναι όταν τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες είναι στα κρυμμένα ναι δεν μπορείς να κάνεις... μετά εεε.. υπάρχει σίγουρα θέμα με τον χρόνο. Εε.. η κοινοτική εργασία δεν μπορεί να έχει ωράριο. Δεν μπορείς να πεις δουλεύω 7:30-15:00, δεν γίνεται, πρέπει να έχεις ευέλικτο χρόνο, πρέπει να έχεις τη δυνατότητα να συναντήσεις τους τοπικούς παράγοντες στον χρόνο που εκείνοι μπορούν. Να μπορείς να δουλέψεις το απόγευμα, να τρέξεις το Σαββατοκύριακο, να πας σε χώρους συγκέντρωσης, αυτό έχει ένα θέμα με το κατά πόσο μπορείς, κατά πόσο μπορείς να βρεις άλλους που να δουλέψουν έτσι μαζί σου.. θέλει ευελιξία.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.4: Θετικοί παράγοντες... είναι η σιγουριά για τα θετικά αποτελέσματα δηλαδή παρεμβαίνοντας στην κοινότητα ξέρεις προκαταβολικά ότι βαδίζεις για την αλλαγή, βαδίζεις για.. την επίλυση προβλημάτων δηλαδή και μόνο γνωρίζοντας ή διαβάζοντας τουλάχιστον άλλες δράσεις στο εξωτερικό η κοινοτική εργασία είναι ο βασικός τρόπος δουλειάς.. πχ στη Γερμανία στις κοινότητες μεταναστών, βλέποντας λοιπόν αποτελέσματα που έχουν έρθει εκεί σε σχέση με τα δικαιώματα των εργατών για παράδειγμα, λες ότι εντάξει δουλεύοντας έτσι και αν το πάω σωστά τα αποτελέσματα είναι σχεδόν σίγουρα που δεν το έχεις στην ατομική εργασία... νομίζω ότι αυτό είναι το βασικό εεε.. σαν κινητήριο δύναμη στην αρχή, να ξέρεις να το ρυθμίσεις.

Σ.Τ.Β.: Ωραία και τέλος τι θα αλλάζατε στον τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.4: Στην Ελλάδα; Θα την ξεκινούσα. Τουλάχιστον εδώ στην Πάτρα εγώ δεν βλέπω τίποτα, δεν χρειάζεται να αλλάξει κάτι αφού δεν γίνεται κάτι. Άντε να πεις ότι τι γίνεται; Ομιλίες; κάποια προγράμματα πρόληψης; ας πούμε το τμήμα υγείας το δικό μας έχει ξεκινήσει τώρα και δουλεύει με την εκπαιδευτική κοινότητα σε θέματα πρόληψης στη διατροφή και στην υγεία των δοντιών για τα πιτσιρικά; Εντάξει δεν είναι όμως αυτό κοινοτική εργασία. Η κοινοτική εργασία σου μιλάει για έρευνα, διερεύνηση αναγκών και δράση, αλλαγή και εμπλοκή των πολιτών, πρέπει οι πολίτες να εμπλέκονται. Δεν αρκεί δηλαδή να πας να του μιλήσεις, να τα ακούσει, να τα μάθει και

εντάξει...το θέμα είναι να μπορέσεις να τον φέρεις μαζί σου, να λειτουργήσει ομαδικά και εκείνος να διασπείρει εε..την ιδέα αλλαγής.

Συνέντευξη 5^η

Συνομιλητής: Τάντουλα Βασιλική

Τόπος: Πρόνοια

Ημερομηνία: 17/03/2014

Σ.Τ.Β.: Καλημέρα σας είμαστε φοιτήτριες κοινωνικής εργασίας, ονομάζομαι Τάντουλα Βασιλική και το θέμα της πτυχιακής μας είναι: κοινωνική εργασία με κοινότητα, η χρήση της στην καθημερινή πρακτική των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών. Όποτε είστε έτοιμη, ξεκινάμε.

Σ.Τ.Β.: Λοιπόν εεε...Πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε ως κοινωνική λειτουργός;

ΣΥΝ.5: Ως κοινωνική λειτουργός εργάζομαι από το 1995, σε υπηρεσία συγκεκριμένη και πιο πριν πάλι ως κοινωνική λειτουργός αλλά όχι με μόνιμη θέση, εργαζόμουν τρία χρόνια σαν εκπαιδευτικός αναπληρώτρια εεε...δεκαεννιά χρόνια

Σ.Τ.Β.: Σε ποιες υπηρεσίες έχετε εργαστεί ως κοινωνική λειτουργός;

ΣΥΝ.5: Εεε..η πρώτη μου εμπειρία ήταν στο Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο σαν αναπληρώτρια όμως το διαχωρίζω αυτό γιατί ήμουν με ρόλο εκπαιδευτικού εκεί παρότι τα μαθήματα ήταν σχετικά με την κοινωνική πρόνοια εεε.. τα ιδρύματα, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, ενώ από τον διορισμό μου και μετά από το 1995 έχω εργαστεί στο τμήμα Πρόνοιας του Πύργου στο νομό Ηλείας και μετά εδώ στο αντίστοιχο τμήμα της Πρόνοιας της Πάτρας, της Αχαΐας.

Σ.Τ.Β.: Πως αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία;

ΣΥΝ.5: Εεε να σας πω..Θεωρώ ότι ο καθένας από εμάς που εργαζόμαστε έχουμε λίγο πολύ προσαρμόσει την κοινοτική εργασία στο πλαίσιο στο οποίο προσφέρουμε υπηρεσίες, δηλαδή αν μιλάμε για την Πρόνοια, η Πρόνοια είναι ένας χώρος έτσι όπως λειτουργεί στην Ελλάδα και στην πραγματική της έτσι διάσταση, είναι ένας χώρος που προσφέρει υπηρεσίες σε άτομα περισσότερο και σε οικογένειες. Βέβαια μέσα στα θεωρητικά πλαίσια αλλά και στην οργάνωση προγραμμάτων υπάρχει η κοινότητα έτσι και ο πληθυσμός σαν ομάδα μεγαλύτερη στα πλαίσια που ζει κλπ.εε... Δεν είναι όμως από τα πλαίσια όμως που ασχολούμαστε με την κοινότητα σαν ξεχωριστό τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας.

Σ.Τ.Β.: Τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.5: Μάλιστα εεε...στο παρελθόν και κατά την διάρκεια των σπουδών μπορώ να πω είχα ασχοληθεί με πλαίσια, με κοινοτικά προγράμματα είχε πάρα πολύ ενδιαφέρον, προσωπικά μου άφησε πράγματα τα οποία τα θυμάμαι, μου είναι χρήσιμα σαν γενική ενημέρωση, γνώση, και εφαρμογή έτσι της μεθόδου...κυρίως τα χρησιμοποιώ όταν έχω να κάνω με ομάδες πληθυσμού να μεν πηγαίνουμε κατ'οίκον επισκέψεις για την εφαρμογή προγραμμάτων σε άτομα ή σε οικογένειες, πολλές φορές όμως έχουμε πληθυσμούς όπως είναι ας πούμε οι τσιγγάνοι σε καταυλισμούς, όπως είναι μοναχικοί υπερήλικες σε ορισμένες περιοχές υποβαθμισμένες κλπ που σίγουρα είναι πολύ

χρήσιμο το πλαίσιο στο οποίο ζουν αυτοί οι άνθρωποι να μας είναι οικείο και γνωστό και να μην ασχοληθούμε μόνο με εξατομικευμένη έτσι προσέγγιση στο χώρο του. Ιδιαίτερα με τις περιπτώσεις των καταυλισμών των τσιγγάνων είμαι πολύ ικανοποιημένη στο ότι δεν έχω δυσκολία προσέγγισης αρκεί να αντιληφθώ ξέρετε ας πούμε το περιβάλλον και το γενικότερο χώρο στο οποίο ζουν αυτοί οι άνθρωποι..με τα προβλήματά τους, δηλαδή όλοι έχουν τα ίδια προβλήματα..την ύδρευση, την ηλεκτροδότηση, την φοίτηση στο σχολείο των παιδιών τους, εε.. τα θέματα υγείας τα οποία αντιμετωπίζονται συνολικά, εμβολιασμούς παιδιών που είχαμε κάνει πέρυσι μια πολύ καλή κίνηση, καταγραφή πληθυσμού, καταλαβαίνετε πως το λέω και σίγουρα μου είναι πάρα πολύ χρήσιμη η εμπειρία που είχα από τα σπουδαστικά μου χρόνια με την πρακτική άσκηση σε χώρους κοινοτικής εργασίας.

Σ.Τ.Β.: Ωραία, Θεωρείτε ότι η είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας; (Αν ναι σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.5: Με βρίσκειτε πολύ θετική σε αυτό που με ρωτάτε, εε.. νομίζω ότι αν το δούμε σαν... συνολικά τελοσπάντων πραγματικά από εκεί μπορούμε να έχουμε πολύ καλά αποτελέσματα σε πάρα πολλά θέματα...ιδέες υπάρχουν κυρίως στο κομμάτι ας πούμε πρόληψης, συμμετέχουμε σε μια ομάδα προστασίας ανηλίκων εμείς εδώ ας πούμε στην Πρόνοια θα μπορούσαμε να εφαρμόσουμε μεθόδους για την κοινότητα σε περιοχές όπου παρατηρούμε ότι υπάρχει ένα τέτοιο ενδιαφέρον ή ας πούμε μέσω των σχολείων των περιοχών ή μέσω των συλλόγων των περιοχών, μέσω άλλων δομών που ήδη εφαρμόζονται και λειτουργούν σε περιοχές. Παρ'όλα αυτά η καθημερινή πρακτική μας δημιουργεί έτσι πολλές δυσκολίες και λόγω φόρτου εργασίας και λόγω έλλειψης προσωπικού και λόγω περιορισμένων δυνατοτήτων, έτσι;

Σ.Τ.Β.: Μάλιστα.. ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί;

ΣΥΝ.5: Εεε... νομίζω ότι επανέρχομαι πάλι σε μια προηγούμενη απάντηση ότι είναι ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο καλείται να προσφέρει υπηρεσίες ο καθένας μας.

Σ.Τ.Β.: Εφαρμόζετε τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας στο επάγγελμά σας;(Αν ναι, με ποιον τρόπο, σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.5: Μμμ και σε αυτό σας είπα ότι δεν είναι ένα πλαίσιο η υπηρεσία της Πρόνοιας με συνολική προσέγγιση ας πούμε θεμάτων πληθυσμού αλλά παρ'όλα αυτά και στο θεωρητικό κομμάτι αλλά και πρακτικά το χρησιμοποιώ. Όσο μπορώ δηλαδή έτσι και στην πρακτική καθημερινότητα πια..

Σ.Τ.Β.: Έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;(Αν ναι, ποιες ήταν οι δυσκολίες)

ΣΥΝ.5: Εεε αν μιλήσω για το παρελθόν, για να μη μένουμε μόνο στο σήμερα, νομίζω ότι το πρώτο που χρειαζόταν ήταν η ενημέρωση, ευαισθητοποίηση για συγκεκριμένα θέματα, από εκεί και πέρα μας ενδιέφερε να δούμε τη συμμετοχή, την ανταπόκριση έτσι, την αποδοχή προτάσεών μας...συνήθως όμως δεν είχαμε ιδιαίτερες δυσκολίες και

πήγαινε καλά ότι είχαμε σχεδιάσει..ας πούμε θυμάμαι αιμοδοσίες, εκδηλώσεις και ήταν πολύ ευχάριστο και πολύ μεγάλη ικανοποίηση και για μας.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους επαγγελματίες

ΣΥΝ.5: Τι εννοείτε με αυτό;

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.5: Μάλιστα..εντάξει τώρα, προσπαθώντας να ανατρέξω λίγο πίσω και να σας δώσω μια απάντηση είναι η αποδοχή πρώτα πρώτα του φορέα που προσπαθεί να κάνει κάτι, αν τον αποδέχονται, αν υπάρχουν ξέρω εγώ προσωπικές αντιπαραθέσεις μεταξύ ανθρώπων...εεε..τώρα ίσως κάποιιοι συνάδελφοι σε χώρους που είναι καθαρά με την κοινοτική εργασία να μπορούν να έχουν μια τοποθέτηση πιο σαφή από ότι έτσι προσπαθώ να σας αναφέρω εγώ. Δεν έχω να πω κάτι άλλο σε αυτό.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.5: Εεε κυρίως η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση.

Σ.Τ.Β.: Τι θα αλλάζατε στον τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.5: Εντάξει σαν προτάσεις πολλά μπορούμε να πούμε, ναι..πολύ καλό θα ήταν να υπήρχε η ενημέρωση έγκαιρα, η ευαισθητοποίηση για θέματα που προκύπτουν, εεε..όσο κοντά είμαστε σε πράγματα που έχουν να κάνουν με την πρόληψη τόσο κέρδος έχουμε μετά από τις επόμενες φάσεις εε... που αφορούν συγκεκριμένα θέματα..εεε.... Θα με ενδιέφερε και προσωπικά ας πούμε να αλλάξει ο τρόπος δουλειάς γιατί εδώ ο τρόπος είναι πιο εξατομικευμένες οι συνεργασίες και κυρίως σε πάρα πολλούς τομείς μπορεί να αποδώσει πάρα πολλά πράγματα θετικά. Εμείς βασικά θα μπορούσαμε να έχουμε πολύ καλά ανοίγματα προς την κοινότητα όμως δεν το επιτρέπουν οι συνθήκες και συνεργασίες που έχουμε ανοιχτές, αύριο ας πούμε για παράδειγμα έχω μια παρουσίαση θεμάτων της υπηρεσίας στον ερυθρό σταυρό σε μια ομάδα εθελοντών κοινωνικής πρόνοιας οι οποίοι βγαίνουν οι άνθρωποι και υποστηρίζουν μετά. είναι κάτι όμως που γίνεται μία με δύο φορές το χρόνο αυτό, έτσι ένα άνοιγμα σε έναν άλλο χώρο, κατά τα άλλα είναι συνεργασίες με κοινωνικές υπηρεσίες όλων των φορέων και ενημέρωση εδώ, ότι χρειαστείς σε συλλόγους, σε φορείς που ενδιαφέρονται. Δεν είναι όμως ότι μας επιτρέπει η καθημερινότητα μας όμως να το ανοίγουμε και να το εφαρμόζουμε προς αυτή την κατεύθυνση περισσότερο και πιο συστηματικά.

Συνεντευκτής: Τάντουλα Βασιλική
Τόπος: ΚΑΠΗ
Ημερομηνία: 18/03/2014

Σ.Τ.Β.: Καλημέρα σας είμαστε φοιτήτριες κοινωνικής εργασίας, ονομάζομαι Τάντουλα Βασιλική και το θέμα της πτυχιακής μας είναι: κοινωνική εργασία με κοινότητα, η χρήση της στην καθημερινή πρακτική των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών. Οποτε είστε έτοιμος, μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Σ.Τ.Β.: Λοιπόν..πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε ως κοινωνικός λειτουργός;

ΣΥΝ.6: Δεκαοκτώ χρόνια.

Σ.Τ.Β.: Σε ποιες υπηρεσίες έχετε εργαστεί ως κοινωνικός λειτουργός;

ΣΥΝ.6: Εεε..στο Κέντρο υγείας και περιβάλλοντος του Δήμου Πατρέων, στο γραφείο δημοτικής μέριμνας του Δήμου Πατρέων, στο τμήμα αγωγής υγείας και προγραμμάτων και προσφάτως στα ΚΑΠΗ του Δήμου Πατρέων.

Σ.Τ.Β.: Πως αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία;

ΣΥΝ.6: Μμμ ...νομίζω ότι όσοι κινούνται στο χώρο σε δήμους και σε κοινοτικά πλαίσια την αντιλαμβάνονται σαν πρωταρχική διεργασία στη δουλειά τους, τώρα οι υπόλοιποι κοινωνικοί λειτουργοί που είναι συνάδελφοι σε χώρους όπως νοσοκομεία ή γενικότερα σε χώρους κλειστούς και δεν έχουν πρόσβαση στην κοινότητα, την αντιλαμβάνονται ελαφρώς εεε...όχι τόσο αναγκαίες ως μόνο στο πλαίσιο της δικτύωσης και μέχρι εκεί, δεν μπορούν να αντιληφθούν την δουλειά στη γειτονιά που λέμε εμείς ή γενικότερα τη δουλειά στην κοινότητα.

Σ.Τ.Β.: Τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.6: Εεε... Η κοινοτική εργασία περιλαμβάνει κάποια στάδια αρχικά, έχει να κάνει δηλαδή με αυτό που λέμε με την ιδέα, με την έρευνα για να κάνουμε διερεύνηση των αναγκών μετά μπαίνουμε στη λογική του σχεδιασμού, της μελέτης, έπειτα να έχουμε μια ολοκληρωμένη πρόταση η οποία να έχει μια οικονομοτεχνική μελέτη να έχει και τεχνικά στοιχεία μέσα είτε οικονομικά είναι αυτά είτε και σε επίπεδο υποδομής και βέβαια η αναγκαιότητα πάνω από όλα για την κοινότητα και την ομάδα στόχο. Όλο αυτό το πράγμα που μιλάμε για κοινωνικό σχεδιασμό κλπ έχει να κάνει με την κοινοτική εργασία.

Σ.Τ.Β.: Θεωρείτε ότι είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας; (Αν ναι σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.6: Νομίζω ότι σε όλα τα επίπεδα είναι απαραίτητη ότι και αν κάνεις πρέπει να ή ξεκινάει η δουλειά σου ή καταλήγει σε κοινοτική δουλειά εεε...είτε από μία ενημερωτική δράση στην κοινότητα, είτε από ακόμα και από μια θεραπευτική ομάδα που μπορεί να έχει ένας κοινωνικός λειτουργός αυτή την ομάδα αργότερα μπορεί να την σχεδιάσει έτσι που να λειτουργήσει μέσα στην κοινότητα.

Σ.Τ.Β.: Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί;

ΣΥΝ.6: Νομίζω σε μεγάλο ποσοστό όχι, εε...εγώ νομίζω μόνο οι συνάδελφοι που ασχολούνται με την κοινότητα ασχολούνται με το πρώτο και δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης ή γενικότερα όσοι ασχολούνται με συλλόγους και μη κυβερνητικές οργανώσεις, κλπ.

Σ.Τ.Β.: Εφαρμόζετε τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας στο επάγγελμά σας;(Αν ναι, με ποιον τρόπο, σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.6: Εεε...καθημερινά σε επίπεδο σχεδιασμού δράσης προγραμμάτων για την κοινότητα, ενημέρωση, ευαισθητοποίηση. Εεε...Οι τρόποι είναι όταν καταδεικνύεται μια αναγκαιότητα να κάνουμε μία δράση εεε...που σημαίνει ότι έχουμε ερευνησει το πεδίο που μπορούμε να δουλέψουμε πάνω σε αυτό, μετά κοιτάμε να δούμε να καταθέσουμε μία πρόταση την οποία θέλουμε να μας εγκρίνουν οι υπεύθυνοι μας προκειμένου να υλοποιηθεί και μετά μπαίνουμε στη διαδικασία της υλοποίησης.

Σ.Τ.Β.: Μμμ.. Έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;(Αν ναι, ποιες ήταν οι δυσκολίες)

ΣΥΝ.6: Αρκετές φορές δηλαδή μπορεί να αλλάξει το πλάνο, από τις καιρικές συνθήκες οι οποίες μπορούν να μας ανατρέψουν μια δράση στην κοινότητα ειδικά αν είναι σε υπαίθριους χώρους μέχρι το να μην μας εγκριθεί μια πρόταση να χρειαστεί να την αλλάξουμε και να μας την επιστρέψουν και να βγούμε εκτός χρονοδιαγράμματος. Εε...το ΚΑΠΗ είναι ένα καθαρά κοινοτικό πλαίσιο θα έλεγα και πολλές φορές επηρεάζεται και από τα οικονομικά και πολιτικά δεδομένα της εκάστοτε εποχής.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους επαγγελματίες

ΣΥΝ.6: Παράγοντες που μπορεί να επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας μπορεί να είναι κάποιες φορές βοηθητικοί και κάποιες άλλες φορές όχι.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.6: Εμπόδια θα έλεγα που δεν προχωράει κάποιες φορές η κοινοτική εργασία έχουν να κάνουν πρώτον με τις γραφειοκρατικές και διοικητικές διαδικασίες είναι ένα πολύ σοβαρό εμπόδιο στις μέρες μας είναι πολλές φορές δαιδαλώδεις συνεχείς οι εγκρίσεις των προϋπολογισμών γιατί για να κάνεις μία δράση πάντοτε πρέπει να υπάρχει το κατάλληλο κονδύλιο για να λειτουργήσεις σωστά. Εεε...άλλα εμπόδια έχουν να κάνουν με την επιστημονική ομάδα πολλές φορές μπορεί να μην έχει κατανοεί το αρχικό σχέδιο και απλά να υπάρχουν αποκλίσεις και να προκύπτουν και προβλήματα συνεργασίας μέσα στην ομάδα των συνεργατών.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.6: Κάποια θετικά στοιχεία που προάγουν την κοινοτική εργασία είναι η εε...εμπειρία των ειδικών η οποία βοηθάει στο να υλοποιούνται καλύτερα τα προγράμματα και κυρίως των κοινωνικών λειτουργών. Είναι εεε...η ανάγκη του κόσμου για μάθηση και για κάτι καινούριο γενικότερα.

Σ.Τ.Β.: Τι θα αλλάζατε στον τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.6: Ναι... από την μέχρι τώρα εμπειρία μου θα έλεγα και θα το βάλω και σαν συμπλήρωμα και σε ένα από τα στάδια της κοινοτικής εργασίας, ότι σε όποια δουλειά κάνει γενικότερα ο κοινωνικός επιστήμονας αλλά και ο κοινωνικός λειτουργός κατά βάση θα έλεγα ότι θα πρέπει να δίνει μεγάλη βάση με τη λήξη της δράσης στην αξιολόγηση... δηλαδή η κοινοτική εργασία σαν μέθοδος εργασίας και σαν διεργασία στην κοινότητα θα πρέπει να εκπληρώνει τους σκοπούς και τους στόχους οπότε μια αξιολόγηση στο τέλος θα είναι πολύ σημαντική ώστε την επόμενη φορά να είναι πολύ καλύτερη η συγκεκριμένη μέθοδος και να εφαρμόζεται πολύ καλύτερα στην κοινότητα.

Συνέντευξη 7η

Συνεντευκτής: Τάντουλα Βασιλική

Τόπος: ΚΑΠΗ

Ημερομηνία: 18/03/2014

Σ.Τ.Β.: Καλημέρα σας είμαστε φοιτήτριες κοινωνικής εργασίας, ονομάζομαι Τάντουλα Βασιλική και το θέμα της πτυχιακής μας είναι: κοινωνική εργασία με κοινότητα, η χρήση της στην καθημερινή πρακτική των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών. Όποτε είστε έτοιμη, ξεκινάμε.

Σ.Τ.Β.: Πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε ως κοινωνική λειτουργός;

ΣΥΝ.7: Δεκατέσσερα χρόνια.

Σ.Τ.Β.: Σε ποιες υπηρεσίες έχετε εργαστεί ως κοινωνική λειτουργός;

ΣΥΝ.7: ΕΕ..Στο Βοήθεια στο σπίτι, στο Δημοτικό Οργανισμό και στα ΚΑΠΗ.

Σ.Τ.Β.: Πως αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία;

ΣΥΝ.7: Μάλιστα ωραία ερώτηση...αυτό που αντιλαμβάνομαι για μένα πρωτεύον ζήτημα είναι η ενημέρωση γιατί η κοινότητα μειονεκτεί σε αυτό, πρέπει να γίνεται ενημέρωση για τις κοινοτικές δομές που υπάρχουν και για τα κοινοτικά προγράμματα για όλες τις ευπαθείς ομάδες και μετά να γίνεται ένας καλός προγραμματισμός ώστε αυτά που ήδη υπάρχουν και τα πράγματα που γίνονται και αφορούν την κοινότητα να τα προβάλλουν με έναν πολύ συγκεκριμένο και οριοθετημένο τρόπο ώστε να υπάρχει και καλύτερη απήχηση και συμμετοχή φυσικά.

Σ.Τ.Β.: Τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.7: Από τον καιρό που ήμουν στη σχολή μάλλον θα έχουν αλλάξει πάρα πολλά πράγματα οπότε δεν μπορώ να είμαι πολύ συγκεκριμένη.

Σ.Τ.Β.: Θεωρείτε ότι η είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας; (Αν ναι σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.7: Κάτσε να δούμε αν λέμε τα ίδια πράγματα, εσείς τα έχετε στο μυαλό σας πιο πρόσφατα ενώ εγώ πιο συγκεκριμένα και μπορώ να μιλήσω μόνο επί του πρακτέου, την θεωρία την έχω ξεχάσει και βασικά δεν δίνω και ιδιαίτερη έμφαση στη θεωρία. Θεωρώ ότι τα πράγματα αποδεικνύονται μόνο στην πράξη. Εεε...Αναμφίβολα και είναι απαραίτητη αλλά σίγουρα οι περιπτώσεις κυμαίνονται. Θεωρώ ότι είναι πολύ πιο απαραίτητη εκεί όπου εστιάζεται το πρόβλημα για να αναδειχθεί κάτι με την κοινότητα. Πιο πολύ για μένα είναι ομαδική δουλειά και έχει να κάνει με ένα πολύ συγκεκριμένο θέμα.

Σ.Τ.Β.: Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί

ΣΥΝ.7: Εεε..ναι τις περισσότερες φορές, δηλαδή ότι γίνεται προβάλλεται πολύ και στην κοινότητα, μας ενδιαφέρει πάρα πολύ η κοινότητα.

Σ.Τ.Β.: Εφαρμόζετε τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας στο επάγγελμά σας;(Αν ναι, με ποιον τρόπο, σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.7: Εεε για να μην επαναλαμβάνομαι είναι τα ίδια που ου είπα πριν, προβάλλουμε συγκεκριμένα θέματα που μας ενδιαφέρει να ενημερωθεί η κοινότητα.

Σ.Τ.Β.: Έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;(Αν ναι, ποιες ήταν οι δυσκολίες)

ΣΥΝ.7: Εεε... οι δυσκολίες είναι η ελλιπής ενημέρωση, οι ίσως χώροι που δεν μπορούμε να προβάλλουμε την κοινοτική δουλειά, εε.. παρερμηνεύονται πολλά πράγματα..δυσκολίες συνήθως είναι αυτές..και ο χρόνος φυσικά έτσι; Ο λιγοστός χρόνος που έχει ο καθένας επαγγελματίας για να ασχολείται και με πράγματα που έχουν να κάνουν με την κοινότητα γιατί πιο πολύ η καθημερινότητά του τον απορροφά πολύ περισσότερο και τα προβλήματά της.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους επαγγελματίες;

ΣΥΝ.7: Αυτό έχει να κάνει καθαρά με την προσωπική θέληση του καθενός όμως μπορεί να υπάρξουν και κάποια εμπόδια στην πορεία εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.7: Έεε.. δεν ξέρω το μόνο αρνητικό που μπορώ αυτή την στιγμή να σκεφτώ γιατί με πιάνετε εξ απήνης είναι ότι κάποιοι που έχουν να κάνουν (δεν είναι κοινωνικοί λειτουργοί, δεν είναι συνάδελφοί) που έχουν να κάνουν με πόστα και με θέσεις ισχύος

πολλές φορές παρερμηνεύουν τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού και τη συνεισφορά του και το θεωρούν ίσως πιο επουσιώδη να προβάλλουν πολύ περισσότερο άλλα πράγματα ή άλλες αδυναμίες του συστήματος ή να προωθούνε για δικούς τους λόγους άλλα πράγματα. εεε τουλάχιστον εγώ αυτή την αδυναμία εντοπίζω πιο πολύ στην κοινότητα δηλαδή στη συνεργασία με την κοινότητα δηλαδή...ανθρώπους που φρενάρουν κάποια πράγματα.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.7: Εεε...η πολύ καλή δουλειά κάποιων συναδέλφων εε.. και σε επίπεδο έρευνας που πραγματικά έχουν κάνει πολύ αξιόλογη προσπάθεια ώστε όλα αυτά τα πράγματα να βγαίνουν και υπάρχουν στην κοινότητα.

Σ.Τ.Β.: Τι θα αλλάζατε στον τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.7: Μμμ μια πολύ καλή ερώτηση..τι θα άλλαζα; Δεν ξέρω είναι πολύ θεωρητική ερώτηση...εεε... Ίσως τον τρόπο που προάγεται όλο αυτό εεε.. και που ενημερώνεται η κοινότητα. Εεε..Θα ήθελα να υπάρχουν κάποιοι τρόποι που να είναι πολύ πιο άμεσοι, πολύ πιο αποτελεσματικοί πιο προσωπικοί και ίσως και πιο ουσιαστικοί για να υπάρχει αποτέλεσμα. Εντωμεταξύ είναι πολύ θεωρητικό αυτό που λέω, κάτι πιο συγκεκριμένο δεν μπορώ να σκεφτώ για να σου πω..Ίσως θα έπρεπε να ξεκινήσουμε από την αρχή των πραγμάτων δηλαδή από την βάση του οικοδομήματος για να πάμε στα επιμέρους πράγματα ίσως θα πρέπει από τη βάση του να αλλάξει όλο αυτό το πράγμα.και να έχει μεγαλύτερη απήχηση και στην κοινότητα. Και σε ανθρώπους που δεν γνωρίζουν πράγματα, που θα έπρεπε να είναι πιο απλά πολύ πιο κατανοητά ίσως με τη μορφή κάποιων σλάιντς, κάποιων αφισών, ίσως με πιο απλό τρόπο να γινόταν η παρέμβαση γιατί αφορά και ανθρώπους που δεν είναι μέσα στα πράγματα και δεν έχουν το επίπεδο το μαθησιακό για να μπορούν να ακολουθήσουν και να τα καταλάβουν αυτά τα πράγματα, δεν απευθυνόμαστε μόνο σε επιστήμονες.

Συνέντευξη 8η

Συεντευκτής: Τάντουλα Βασιλική

Τόπος: Πρόνοια

Ημερομηνία: 18/03/2014

Σ.Τ.Β.: Καλημέρα σας είμαστε φοιτήτριες κοινωνικής εργασίας, ονομάζομαι Τάντουλα Βασιλική και το θέμα της πτυχιακής μας είναι: κοινωνική εργασία με κοινότητα, η χρήση της στην καθημερινή πρακτική των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών. Όποτε είστε έτοιμη, ξεκινάμε.

Σ.Τ.Β: Λοιπόν ε.., πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε ως κοινωνική λειτουργός;

ΣΥΝ.8: 19 χρόνια στο δημόσιο και τα προηγούμενα χρόνια σε κάποιον σύλλογο εε..ατόμων με ειδικές ανάγκες δηλαδή και άλλα τέσσερα χρόνια σε έναν σύλλογο, ημιαπασχόληση ήταν εκεί.

Σ.Τ.Β: Σε ποιες υπηρεσίες έχετε εργαστεί ως κοινωνικός λειτουργός;

ΣΥΝ.8: Όπως σας είπα σε ένα σύλλογο, σε ένα εντευκτήριο ατόμων με ειδικές ανάγκες, βασικά με νοητικά προβλήματα και όταν διορίστηκα στην Πρόνοια (την πρώην Νομαρχία), και από το 1995-2005 δούλευα στη διεύθυνση κοινωνικής Πρόνοιας, το 2005-2010 στη λαϊκή επιμόρφωση και στην συνέχεια με τον Καλλικράτη στην Περιφέρεια, στη διεύθυνση κοινωνικής μέριμνας που είμαι τώρα.

Σ.Τ.Β: Πως αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία;

ΣΥΝ.8: Ως ενέργειες και δράσεις από πλευρά του κοινωνικού λειτουργού, που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη της κοινότητας, είτε είναι αυτή με διοργάνωση ημερίδων, είτε συνεργασία με υπάρχουσες δομές εε..δηλαδή θα μπορούσε...όμως σε πράγματα που ήδη υπάρχουν να έχει ενεργό ρόλο. Συνεργασία με τα διοικητικά συμβούλια των εκεί των πολιτιστικών συλλόγων.

Σ.Τ.Β: Τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.8: Από την σχολή μας..

Σ.Τ.Β: Θεωρείτε ότι η είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας; (Αν ναι σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.8: Είναι απαραίτητη και ας πούμε στη κοινοτική εργασία θα μπορούσε ας πούμε μια δράση εδώ της περιφέρειας είναι να συμβάλλει είτε με έρευνες στην αποκατάσταση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Σε κοινωνικά προβλήματα είτε αυτό είναι φτώχεια είτε ανεργία η κοινοτική εργασία είναι πολύ αποτελεσματική.

Σ.Τ.Β: Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί

ΣΥΝ.8: Νομίζω ναι, και σε περιστατικά για την αντιμετώπιση και την αποκατάσταση διαφόρων περιστατικών η δουλειά μας είναι με την κοινότητα και συνεργασία και ευαισθητοποίηση της κοινότητας. Έχοντας πάντα επίκεντρο ένα περιστατικό θα μπορούσαν όμως να γίνονται δράσεις που να επηρεάζουν δηλαδή τι παράδειγμα να πω.. στο ρατσισμό που μπορεί να δεχθεί ένα παιδί είτε από οικογένεια αλλοδαπών είτε αθίγγανης καταγωγής..εκεί θέλει δουλειά με το σχολείο, δουλειά με την κοινότητα, δηλαδή με τους γονείς είτε με τον σύλλογο γονέων είτε με όλη την κοινότητα γιατί το πώς θα δεχθούν και το παιδί οι συμμαθητές του έχει να κάνει με αυτό, δηλαδή κοινές δράσεις του κοινωνικού λειτουργού με τους αρμόδιους φορείς.

Σ.Τ.Β: Εφαρμόζετε τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας στο επάγγελμά σας; (Αν ναι, με ποιον τρόπο, σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.8: Εμείς εδώ πέρα αν και τα αντικείμενα είναι λίγο ξεκάθαρα, έμμεσα όμως ας πούμε με μία διοργάνωση ημερίδας που κάναμε ας πούμε τον προηγούμενο χρόνο εε...στο να ενημερώσουμε τον κόσμο και τους πολίτες για την αναδοχή και την υιοθεσία εε..έμμεσα εφαρμόζεται η κοινοτική εργασία. Αλλά έτσι και αλλιώς επειδή ασχολούμαστε και με τις επιμέλειες παιδιών που μπορεί να γίνει απομάκρυνση από μια οικογένεια και ένταξη του παιδιού σε μια άλλη οικογένεια όπου εκεί παίζει ρόλο και το σχολείο υπάρχει συνεργασία και με τα σχολεία και..(διακοπή λόγω τηλεφωνήματος).

Σ.Τ.Β: Έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;(Αν ναι, ποιες ήταν οι δυσκολίες)

ΣΥΝ.8: Μμμ να σας πω τώρα σε αυτό το κομμάτι που έκανα εγώ ήταν περισσότερο πρακτικές οι δυσκολίες επειδή δεν υπάρχει ως αφορά πάντα την δουλεία μου εδώ έτσι; δεν υπάρχει προσωπικό και τώρα στη δράση που είχα κάνει εε.. έπρεπε στη διοργάνωση αυτή της ημερίδας, έπρεπε να βγει από δύο άτομα, δηλαδή υπάρχει έλλειψη προσωπικού σαν υπηρεσία μιλάω πάντα νομίζω όμως στην αποδοχή του κόσμου δηλαδή το πώς συμμετείχαν και άλλοι επαγγελματίες από τις άλλες υπηρεσίες και τις δομές, ήταν πολύ θετικό αυτό υπήρχε ανταπόκριση και θεωρώ αν μπορούσαμε να το κάνουμε αυτό πιο τακτικά θα είχαμε καλύτερα αποτελέσματα.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους επαγγελματίες;

ΣΥΝ.8: Τι θέλετε να πείτε;

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.8: Ας πούμε ένα αρνητικό κομμάτι είναι το οικονομικό, χρειάζεται οικονομική έγκριση και η έλλειψη προσωπικού, κοιτάξτε τώρα αν πούμε έτσι και λίγο αν βάλουμε τη νοοτροπία και τα στερεότυπα του κόσμου όμως σκοπός είναι με όλες αυτές τις δράσεις είναι να τα αλλάξουμε αυτά και για αυτό τις κάνουμε, έτσι; στοχεύοντας πάντα στην αλλαγή. Άμα δεν τα κάνεις δεν θα έχεις τίποτα.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.8: Κοιτάξτε εγώ αυτό που είδα σε κάποια πράγματα που κάνω εγώ και που είναι στην καθημερινότητα μου με συναδέλφους από άλλους φορείς υπάρχει καλή συνεργασία, αυτό είναι πολύ θετικό, εεε...χωρίς να είναι αυτό με όλους αλλά παντού υπάρχει κάποιος που μπορείς να συνεργαστείς, έτσι; Και νομίζω ότι τουλάχιστον και εδώ από τους προϊστάμενους μας υπάρχει η αποδοχή και η κατανόηση ότι χρειάζονται αυτά να γίνονται δηλαδή αν υπήρχε προσωπικό νομίζω ότι θα μπορούσαν περισσότερα πράγματα να γίνονται.

Σ.Τ.Β.: Τι θα αλλάζατε στον τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.8: Θεωρώ ότι αν ξεκινάμε την κοινοτική εργασία από πολύ μικρή ηλικία οι αλλαγές σίγουρα είναι καλύτερες. Όσο μεγαλώνει ο άνθρωπος τόσο περισσότερο

παγιώνονται όλα αυτά και δύσκολα αλλάζουνε. Σίγουρα άμα ξεκινούσαν από δομές ας πούμε από το σχολείο αλλάζει και όλη η στάση των παιδιών έτσι; και η νοοτροπία νομίζω. Επίσης να μπορούσε υπάρχει ένα πιο οργανωμένο δίκτυο και όχι το άτυπο που έχουμε κάποιοι από εμάς μεταξύ μας . Και σε θέματα έτσι επειδή εγώ συστεγάζομαι εδώ στην πρόνοια αλλά βλέπω ότι υπάρχει μια συνεργασία με την κοινωνική πρόνοια με τους επιμελητές ανηλίκων, με τα νοσοκομεία, λίγο πολύ με κοινωνικούς λειτουργούς με εργάζονται με πεντάμηνα στα σχολεία και με το πανεπιστήμια υπάρχουν δομές απλώς δεν υπάρχει σταθερότητα σε όλα αυτά. Βλέπουμε στα σχολεία τώρα που απασχολούνται είναι κοινωνικοί λειτουργοί μειώνονται ποσοστά παραβατικότητας π,χ, από εκεί θα έπρεπε να ξεκινάει.

Συνέντευξη 9^η

Συνεντευκτής: Τάντουλα Βασιλική

Τόπος: Ερυθρός Σταυρός

Ημερομηνία: 19/03/2014

Σ.Τ.Β.: Καλημέρα σας είμαστε φοιτήτριες κοινωνικής εργασίας, ονομάζομαι Τάντουλα Βασιλική και το θέμα της πτυχιακής μας είναι: κοινωνική εργασία με κοινότητα, η χρήση της στην καθημερινή πρακτική των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών. Οποτε θέλετε, ξεκινάμε.

Σ.Τ.Β: Πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε ως κοινωνικός λειτουργός;

ΣΥΝ.9: Έντεκα χρόνια

Σ.Τ.Β: Σε ποιες υπηρεσίες έχετε εργαστεί ως κοινωνικός λειτουργός;

ΣΥΝ.9: Σε έναν σύλλογο στην Ναύπακτο που λέγεται ΚΕΜΟΠ και στον ερυθρό σταυρό.

Σ.Τ.Β: Πως αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία

ΣΥΝ.9: Ένα κομμάτι έχει να κάνει με την ενημέρωση του κοινού, έτσι; Άρα ουσιαστικά με δράσεις, ενημερώσεις και πρόληψης. Ένα κομμάτι έχει να κάνει με την διασύνδεση με την κοινότητα ώστε να υπάρχει δικτύωση υπηρεσιών για την πιο αποτελεσματική λειτουργία και των δικών μας ενεργειών κάθε οργάνωσης ξεχωριστά αλλά και για να μην υπάρχουν προκαταλήψεις, να υπάρχει καλύτερη συνεργασία και αποτελεσματικότητα στο έργο μας. Εεε..Από εκεί και πέρα ευθύνη μας είναι να δουλεύουμε εε.. και κάνοντας advocacy αλλά πως το λέμε στα ελληνικά το advocacy. Ουσιαστικά ζητώντας από την εξουσία, από τους ανθρώπους που λαμβάνουν αποφάσεις εε...να βελτιώσουν εε...και το κράτος πρόνοιας και τις παροχές προς τους εξυπηρετούμενους μας.

Σ.Τ.Β: Τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.9: Η αλήθεια είναι ότι στη σχολή δεν μας έμαθαν σχεδόν τίποτα, εεε..από την εμπειρία μου αυτό που μπορώ να σας πω (διακοπή λόγω τηλεφωνήματος).. η ερώτηση δεν βοηθάει πάλι γιατί είναι πολύ θεωρητική. Πάλι ...οκ ...Είναι αρκετά απαιτητική γιατί χρειάζεται να χρησιμοποιήσουμε όλες τις δεξιότητες επικοινωνίας και της διπλωματίας που έχουμε. Ταυτόχρονα νομίζω ότι στη δική μας δουλειά οφείλουμε να είμαστε πάρα πολύ με ένα τρόπο επαναστατικοί, δηλαδή να είμαστε εμείς στην πρώτη γραμμή για να δουλεύουμε όσον αφορά το advocacy που σας έλεγα νωρίτερα.. να ζητάμε από το κράτος αυτά που χρειάζεται να δίνει προς τους εξυπηρετούμενους μας και προς εμάς...εεε.. από εκεί και πέρα εεε...και οι κοινωνικοί λειτουργοί οφείλουμε από τους χώρους από τους οποίους εργαζόμαστε να δουλεύουμε και με την κοινότητα πέρα από το να οργανώσουμε τι κοινότητα αυτή καθεαυτή στο επίπεδο δράσης έχει να κάνει πολύ και σε επίπεδο ενημέρωσης. Ζούμε σε μια εποχή που υπάρχει άνοδος ρατσιστικών ομάδων, υπάρχει ξеноφοβία, . Δουλεύουμε πολύ με το άτομο την οικογένεια..έχουμε λίγο χάσει τον ρόλο μας και ο ρόλος μας έχει να κάνει πολύ και με την κοινότητα.

Σ.Τ.Β: Θεωρείτε ότι είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας; (Αν ναι σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.9: Απόλυτα και σε όλες. Τι εννοώ; Ακόμα και αν δουλεύουμε σε έναν χώρο που δουλεύει ατομικά με χρήστες ή με άστεγους πχ υπάρχει λοιπόν το πρόβλημα που βιώνει ο εξυπηρετούμενος αλλά υπάρχει και το κοινωνικό πρόβλημα. Οπότε στην ατομική μας δουλειά θα δουλέψουμε με τον εξυπηρετούμενο αλλά έχουμε την ευθύνη να δουλέψουμε και με όλη την κοινότητα για τα αίτια που δημιουργούν άστεγους ή χρήστες ή άλλες ομάδες τέτοιες ή για τους λόγους για τους οποίους εεε..η κοινωνία βγάζει αυτές τις ομάδες στο περιθώριο. Οπότε πάλι η κοινοτική εργασία έχει δύο ρόλους. Ο ένας είναι πως δουλεύουμε με τον κόσμο για τα στερεότυπα και δεύτερον πως δουλεύουμε με την δομή της κοινότητας ώστε να παρέχει περισσότερη βοήθεια στους ανθρώπους που έχουν βρεθεί σε δυσμένεια.

Σ.Τ.Β: Πολύ ωραία..Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί

ΣΥΝ.9: Εμείς σε ένα βαθμό το κάνουμε, το κάνουμε δουλεύοντας με εθελοντές, δουλεύοντας με άλλες οργανώσεις και κάνοντας κάποιες δράσεις όχι πολλές είναι η αλήθεια, ευαισθητοποίησης. Πολύ φοβάμαι ότι στην πρακτική δεν γίνεται αυτό από την πλειοψηφία των συναδέλφων και από την πλειοψηφία των οργανώσεων οι οποίες δραστηριοποιούνται στο πεδίο.

Σ.Τ.Β: Εφαρμόζετε τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας στο επάγγελμά σας;(Αν ναι, με ποιον τρόπο, σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.9: Ο ελληνικός ερυθρός σταυρός το εφαρμόζει γιατί συνεργάζεται με όλες τις υπηρεσίες που υπάρχουν στην περιφέρεια δυτικής Ελλάδας, ως πούμε στην Πάτρα, δουλεύουμε με εθελοντές οι οποίοι είναι πολλοί κάνουμε ενημερώσεις σε σχολεία, δράσεις ευαισθητοποίησης του κοινού συνεργαζόμαστε με τον δήμο ζητώντας πράγματα ή στέλνουμε αιτήματα σε διεθνείς οργανισμούς ή στην κυβέρνηση και για τα

προγράμματα που εφαρμόζουμε αλλά και εντοπίζοντας κακώς κείμενα διεκδικώντας να διευθετηθούν.

Σ.Τ.Β: Έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;(Αν ναι, ποιες ήταν οι δυσκολίες)

ΣΥΝ.9: Η αλήθεια είναι ότι επειδή δουλεύω στον ερυθρό σταυρό αισθάνομαι ότι με ακούν. Οι δυσκολίες έχουν να κάνουν κυρίως με τα στερεότυπα του κόσμου και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Μετά με πολιτικά ζητήματα, ποιες προτεραιότητες έχουν τεθεί οικονομικά και πολιτικά από τις εκάστοτε κυβερνήσεις και πως συρρικνώνεται το κομμάτι της πρόνοιας, το οποίο εμάς μας δένει τα χέρια πολλές φορές

Σ.Τ.Β: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους επαγγελματίες;

ΣΥΝ.9: Τι εννοείτε;

Σ.Τ.Β: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.9: Λοιπόν νομίζω στα αρνητικά πάλι έχει να κάνει με την νομοθεσία και η ευρύτερη πολιτική οι οποίες δεν θεωρούν πρώτη προτεραιότητα τη δουλειά με την κοινότητα. Νομίζω μετά έχει να κάνει με το ευρύτερο πλαίσιο..ας πούμε Στην περιγραφή του αντικειμένου εργασίας των κοινωνικών λειτουργών σε κάθε χώρο η δουλειά με την κοινότητα είτε δεν θεωρείται δουλειά του κοινωνικού λειτουργού είτε την προσπερνούν. Μετά προφανώς έχουμε να πούμε για τα οικονομικά ζητήματα πως οικονομική κρίση έχει κάνει τους συναδέλφους να κλειστούν, πως οι άνθρωποι με την συρρίκνωση των μισθών τους, με την ανασφάλεια που υπάρχει, με την έλλειψη κοινωνικών λειτουργών σε καίριους οργανισμούς που θα μπορούσαν να είναι κομμάτια τους πάζλ, τους έχουν κοπεί τα φτερά τους, αυτό είναι και δική μας ευθύνη όχι μόνο αυτών που μας τα κόβουν.

Σ.Τ.Β: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι βασικοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.9: Θετικά νομίζω Είναι οι αρχές της κοινωνικής εργασίας που από μόνες τους μιλάνε για κοινότητα. Και δεύτερο Είναι λίγο οξύμωρο καθώς με την οικονομική κρίση που αναφέραμε προηγουμένως, που ουσιαστικά προάγει την αλληλεγγύη ως την μοναδική ενδεχόμενη λύση σε όλο αυτό που συμβαίνει. Άρα ακόμα και αν έχουν κοπεί τα φτερά υπάρχει ανάγκη να δώσει ο ένας το χέρι στον άλλον και να βοηθήσει. Πχ σκεφτείτε σε ένα σουπερμάρκετ πόσες οργανώσεις ζητούν τρόφιμα για να δώσουν σε αστεγούς οι σε ανθρώπους που είναι άποροι , αυτό είναι μια δράση από μόνη της κοινοτική, την οποία την κάνουμε κατ' ανάγκη. Σκεφτείτε ότι δεν υπάρχουν χρήματα από προγράμματα οπότε στρεφόμαστε στην κοινότητα να ενημερώσουμε για το έργο μας και να πάρουμε δωρεές. Εξ ανάγκης στρεφόμαστε στην κοινότητα και αυτό μπορεί να βοηθήσει τελικά γιατί η κοινότητα μαθαίνει τη δουλειά μας, μαθαίνει ποιους εξυπηρετούμε.

Σ.Τ.Β: Τι θα αλλάζατε στον τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας;

ΣΥΝ.9: Εεε... ίσως αν υπήρχε ένα θεσμοθετημένο πλαίσιο που να ορίζει κάποιους κανόνες, να μπορούσε αυτό να λειτουργήσει καλύτερα. Εεε...Πολλές φορές στα πλαίσια ευρωπαϊκών προγραμμάτων ή εθνικών προγραμμάτων υπάρχει το κομμάτι της δικτύωσης ως απαραίτητη προϋπόθεση έτσι καλούμαστε πολλές φορές αποσπασματικά να δικτυωθούμε μεταξύ μας και να συνεργαστούμε και να κάνουμε πράγματα, αλλά αυτό είναι ευκαιριακό και αποσπασματικό. Αν υπήρχε μια θεσμοθέτηση αυτό προφανώς από κάποιο υπουργείο ή κάποια μεγάλη οργάνωση θα μπορούσαμε να δουλέψουμε καλύτερα με την κοινότητα θα ήταν ένα οργανωμένο δίκτυο και θα είχαμε μετρήσιμα αποτελέσματα, θα υπήρχε ένας μούσουλας, ίσως και αυτό να ήταν μία λύση.

Συνέντευξη 10η

Συνεντευκτής: Τάντουλα Βασιλική

Τόπος: Επιμελητήριο ανηλίκων

Ημερομηνία: 21/03/2014

Σ.Τ.Β.: Πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε ως κοινωνικός λειτουργός

ΣΥΝ.10: Έχω εργαστεί συνολικά τριάντα τρία χρόνια. Τα τρία ως κοινωνικός λειτουργός και τα υπόλοιπα τριάντα ως επιμελητής ανηλίκων.

Σ.Τ.Β.: Σε ποιες υπηρεσίες έχετε εργαστεί ως κοινωνικός λειτουργός

ΣΥΝ.10: Έχω εργαστεί στο Γενικό Νοσοκομείο Πατρών, στην Παιδόπολη Αγίας Σοφίας Βόλου, στο Ίδρυμα απροσαρμόστων παιδών Πατρών, στο Σκαγιοπούλειο (Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Αρρένων).

Σ.Τ.Β.: Πώς αντιλαμβάνονται οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία

ΣΥΝ.10: Δεν ξέρω πως αντιλαμβάνονται οι υπόλοιποι κοινωνικοί λειτουργοί την κοινοτική εργασία. Εγώ την αντιλαμβάνομαι ως μία κοινωνική επιστήμη που έχει ως σκοπό την κοινωνική αλλαγή στην κοινότητα. Για να συμβεί όμως αυτό θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία ανάμεσα στους φορείς και τις υπηρεσίες που επιδιώκουν να την εφαρμόσουν και να υπάρχει η ενίσχυση του κράτους.

Σ.Τ.Β.: Τι γνωρίζετε για τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας

ΣΥΝ.10: Όπως σας είπα και πριν η κοινοτική εργασία προάγει την κοινωνική αλλαγή στην κοινότητα. Περιλαμβάνει δράσεις και ενέργειες που συμβάλλουν στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση όλων των πολιτών και που στοχεύουν στην αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Ένας σημαντικός βοηθητικός φορέας είναι το "Βοήθεια στο σπίτι".

Σ.Τ.Β.: Θεωρείτε ότι είναι απαραίτητη η εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας (αν ναι, σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.10: Βεβαίως και είναι απαραίτητη. Ειδικά σε περιπτώσεις που αφορούν παιδιά, ηλικιωμένα άτομα και γενικά κάποιες ευαίσθητες και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, νομίζω πως επιβάλλεται. Όπως προβλέπει και ο νόμος του Καλλικράτη, σχετικά με το θέμα της παραβατικότητας των νέων θα πρέπει να γίνεται έρευνα και παρέμβαση στην

οικογένεια ώστε να εντοπίζονται τα βαθύτερα αίτια που προκαλούν το πρόβλημα και ύστερα, βεβαίως, ενημέρωση και δράση στην κοινότητα σχετικά με τα θέματα αυτά στοχεύοντας στην πρόληψη ή αποφυγή πιθανών συγκρούσεων και άλλων προβλημάτων.

Σ.Τ.Β.: Ενσωματώνουν την κοινοτική εργασία στην καθημερινή πρακτική τους οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί

ΣΥΝ.10: Ναι εν μέρει. Εξαρτάται από την υπηρεσία, τις προϋποθέσεις και τα μέσα που διαθέτει η κάθε υπηρεσία. Για παράδειγμα, στην Πάτρα είναι ευκολότερο να εφαρμοστεί μεταξύ των φορέων η κοινοτική εργασία σε σχέση με την επαρχία.

Σ.Τ.Β.: Εφαρμόζετε τη μέθοδο της κοινοτικής εργασίας στο επάγγελμά σας (αν ναι, με ποιον τρόπο, σε ποιες περιπτώσεις)

ΣΥΝ.10: Θα απαντήσω το ίδιο. Εν μέρει! Εμείς ως υπηρεσία συνομιλούμε τηλεφωνικά και συνεργαζόμαστε με άλλους φορείς. Για παράδειγμα εάν κάποιο παιδί επιθυμεί να εργαστεί, εμείς επικοινωνούμε με τον Ο.Α.Ε.Δ και συμβάλλουμε στην αυτονομία του. Δηλαδή, δεν αποφεύγουμε να δραστηριοποιηθεί εάν το ίδιο το επιθυμεί. Αυτή η συνεργασία όμως με τον Ο.Α.Ε.Δ δεν υπάρχει πια.

Σ.Τ.Β.: Έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας (αν ναι ποιες ήταν οι δυσκολίες)

ΣΥΝ.10: Αντιμετωπίζουμε συχνά δυσκολίες στη δουλειά μας. Δυστυχώς υπάρχει μόνο ένα συμβούλιο και εκτός αυτού δεν υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για να εφαρμοστεί η κοινοτική εργασία γιατί το κράτος δεν παρέχει τις απαιτούμενες δομές.

Σ.Τ.Β.: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας για τους

ΣΥΝ.10: Τι ακριβώς εννοείτε

Σ.Τ.Β.: Θέλουμε να μας πείτε την γνώμη σας για το ποιοι πιστεύετε εσείς ότι είναι οι βασικοί παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν αρνητικά αλλά και θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας

ΣΥΝ.10: Μάλιστα! Ο βασικότερος αρνητικός παράγοντας κατά την γνώμη μου είναι η άγνοια που υπάρχει πρώτα από την πλευρά των επαγγελματιών και ύστερα από την πλευρά των πολιτών, αφού οι πρώτοι είναι υποχρεωμένοι να είναι ενήμεροι και με τη σειρά τους ενημερώνουν και το κοινό. Για παράδειγμα, υπάρχουν περιπτώσεις επαγγελματιών οι οποίοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε πρακτικά ζητήματα όπως η χρήση Η/Υ. Ένα άλλο βασικό ζήτημα είναι η γραφειοκρατία και τα νομικά κωλύματα που μπορεί να συναντήσει κανείς. Για παράδειγμα, στη δική μας υπηρεσία τα περισσότερα περιστατικά θέλουν κάθε χρόνο επαναπροσδιορισμό των στοιχείων γιατί σε αυτό το διάστημα μπορεί να μεσολαβήσουν γεννήσεις και θάνατοι οι οποίοι δεν δηλώνονται από τους εξυπηρετούμενους με αποτέλεσμα να επικρατεί σύγχυση στα γραφειοκρατικά ζητήματα. Όσον αφορά τους παράγοντες που επηρεάζουν θετικά την εφαρμογή της κοινοτικής εργασίας είναι πάνω από όλα η συνεχής ενημέρωση που πρέπει να έχουν όλοι οι επαγγελματίες, η σωστή συνεργασία μεταξύ τους αλλά και η προθυμία που έχουν για αυτό που κάνουν.

Σ.Τ.Β.: Τι θα αλλάζατε στον τρόπο εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας

ΣΥΝ.10: Οι αλλαγές, κατά την γνώμη μου θα πρέπει να ξεκινήσουν από τον χώρο της εκπαίδευσης. Τα παιδιά από τις πρώτες τάξεις του δημοτικού, καλό θα ήταν να

ενημερώνονται για πρακτικά και ηθικά ζητήματα που αφορούν τα ίδια, τους γονείς τους και το περιβάλλον τους. Πιο συγκεκριμένα, με την ύπαρξη των κοινωνικών λειτουργών στα σχολεία θα γινόταν μια σημαντική προσπάθεια να προληφθούν και να αποφευχθούν πολλά από τα προβλήματα που ταλανίζουν τη σύγχρονη ζωή των ανθρώπων. Κάποια από αυτά που σχετίζονται και με το χώρο στον οποίο εργάζομαι είναι οι βιαιοπραγίες, η παραβατικότητα και η κακοποίηση πάσης φύσεως (σωματική, πνευματική, ψυχολογική).